

INSTYTUT WYMIARU SPRAWIEDLIWOŚCI

**dr Aneta Jakubiak-Mirończuk
r. pr. Monika Stachura**

***Alternatywne i polubowne sposoby rozstrzygania sporów
na gruncie przepisów Kodeksu postępowania cywilnego***

Warszawa 2017

Spis treści

I.	Uwagi wprowadzające.....	1
1.	Zakres i metodologia badań.....	1
2.	Znaczenie i ewolucja pojęć alternatywnego i polubownego rozstrzygania sporów	2
II.	Mediacja w sprawach cywilnych w świetle poglądów doktryny oraz wybranych standardów prawa międzynarodowego	7
1.	Mediacja w spawach cywilnych w świetle poglądów doktryny	7
3.	Mediacja w świetle wybranych standardów międzynarodowych.....	14
4.	Mediacja w sprawach cywilnych w świetle prawa obowiązującego w Polsce .	19
III.	Wyniki badań aktowych i ankietowych	27
1.	Ogólna charakterystyka badanych spraw	27
2.	Realizacja obowiązku zawarcia w pozwie informacji o podjęciu przez strony próby mediacji lub innego pozasądowego sposobu rozwiązania sporu	28
3.	Działania sądu informacyjne sądu o mediacji w ramach prowadzonego postępowania.....	32
4.	Wybór mediatora	40
5.	Warunki przeprowadzenia mediacji ze skierowania sądu.....	41
6.	Wpływ mediacji na postępowanie dowodowe	45
7.	Wynagrodzenie mediatora	47
8.	Zakończenie postępowania w wyniku zawarcia ugody mediacyjnej	51
9.	Zakres przedmiotowy ugody i roszczeń	54
10.	Udział pełnomocników a mediacja.....	55
11.	Omówienie wyników ankiety dotyczącej stosowa stosowania mediacji w sprawach cywilnych	59
IV.	Podsumowanie badań aktowych i ankietowych w świetle obowiązujących przepisów prawa.....	62
	Załącznik 1. Tabele	76
	Załącznik 2 – Ankieta	124

Autorzy:

Rozdziały I – III dr Aneta Jakubiak-Mirończuk (adiunkt w Katedrze Teorii i Filozofii Prawa Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego),

Rozdział IV dr Aneta Jakubiak – Mirończuk, Monika Stachura (radca prawny, mediator).

I. Uwagi wprowadzające

1. Zakres i metodologia badań

Planowany zakres badań dotyczył przede wszystkim analizy sposobu stosowania przez sądy przepisów o mediacji oraz wpływu nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego z 10 września 2015 r. Ustawą o zmianie niektórych ustaw w związku ze wspieraniem polubownych metod rozwiązywania sporów z dnia 10 września 2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 1595) na zwiększenie roli mediacji jako alternatywnego sposobu rozwiązywania sporu oraz analizę sposobu stosowania przez sądy art. 183¹⁴ k.p.c. oraz wpływu mediacji przeprowadzonej ze skierowania sądu na wszczęte postępowanie sądowe. Ponadto badanie obejmowało również analizę zakresu roszczeń z pozwu oraz zakresu ugód zawartych przed mediatorem w przypadku skierowania przez sąd stron do mediacji. Badanie zrealizowano w oparciu o analizę: standardów międzynarodowych, stanu prawnego i poglądów polskiej doktryny oraz akt sądowych w sprawach cywilnych, w których została zawarta ugoda mediacyjna, jak również anonimowe badanie ankietowe mediatorów. Badanie aktowe zostało przeprowadzone przez zespół: p. Michał Czapski, p. Janusz Gwiazdowski, p. Michał Jędrzejczak, p. Monika Stachura. Pani Monika Stachura uczestniczyła również w przygotowaniu ankiet. Pomocy w przygotowaniu zestawień tabelarycznych udzielił dr Paweł Ostaszewski.

Dobór próby akt został przeprowadzony w oparciu o analizę danych statystycznych Ministerstwa Sprawiedliwości. Wynika z nich, że w sprawach cywilnych w I półroczu 2016 r. zawarto 780 ugód przed mediatorem ze skierowania sądu, natomiast w II półroczu 870. Liczba spraw cywilnych w wylosowanych sądach, zakończonych prawomocnie jako ostatecznie w roku 2016, skierowanych w trybie art. 183⁸ k.p.c., w których zawarto ugodę przed mediatorem, w próbie do badania akt przedstawiała się następująco: SO w Białymstoku – 8, SO w Katowicach – 55, SO w Krakowie – 62, SO w Poznaniu – 11, SO we Wrocławiu – 18, SO w Zamościu – 7, SO w Zielonej Górze – 4, SR w Bydgoszczy – 7, SR w Inowrocławiu – 4, SR w Łobzie – 1, SR w Myszkowie – 2, SR w Otwocku – 2, SR w Raciborzu – 8, SR w Sochaczewie – 4, SR w Tarnowskich Górach – 6, SR w Wałczu – 5, SR dla Warszawy Pragi-Południe –

2, SR dla Warszawy-Mokotowa – 7, SR w Wołominie – 1, SR we Włocławku – 2. Zrezygnowano z badania akt z sądów z pojedynczymi sprawami. Przebadano 189 akt oraz przeprowadzono również badanie na podstawie anonimowych ankiet, co do przyczyn podejmowania i odmowy podjęcia mediacji przez strony oraz ich oczekiwań wobec mediacji. Odpowiedzi udzieliło 55 mediatorów prowadzących mediacje w sprawach cywilnych.

Badanie aktowe zostało ukierunkowane na kwestie: sposobu stosowania przez sądy art. 183¹⁴ k.p.c., wpływu mediacji przeprowadzonej ze skierowania sądu na wszczęte postępowanie sądowe; zakresu roszczeń z pozwu oraz zakresu ugód zawartych przed mediatorem w przypadku skierowania przez sąd stron do mediacji; powodów, które wskazują strony mediacji, jako okoliczność mającą wpływ na niepodjęcie przez nie mediacji, w przypadku skierowania stron do mediacji przez sąd. Przedmiotem ankiety skierowanej do mediatorów były kwestie: odmowy i niepodjęcie mediacji przez strony, oczekiwań stron wobec mediacji, oceny zakresu ustaleń mediacji co do zakresu roszczeń zgłoszonych przed sądem oraz reprezentacji stron.

2. Znaczenie i ewolucja pojęć alternatywnego i polubownego rozstrzygnięcia sporów

Pojęcie „tryby alternatywne” jest definiowane jako metody rozwiązywania konfliktów i rozstrzygnięcia sporów inne niż poprzez proces sądowy¹. Podstawowy katalog trybów ADR to: negocjacje, mediacja, arbitraż. Kolejną istotną kwestią jest czy i w jakim zakresie należy do katalogu ADR zaliczać istniejące w niemal wszystkich społeczeństwach formy pozaprawne rozwiązywania konfliktów oraz – z drugiej strony – jak klasyfikować niektórych instytucje procesowe oparte o ideę konsensualizmu². Niemniej w literaturze funkcjonują też inne propozycje na przykład włączenia do katalogu ADR doradztwa i reprezentacji prawne. Pojęcie „alternatywne sposoby rozwiązywania sporów”, w szerokim ujęciu, może również obejmować katalog

¹ Analiza pojęć na podstawie: A. Jakubiak-Mirończuk, *Alternatywne a sądowe rozstrzygnięcie sporów sądowych*, Warszawa 2007, s. 19-25 i literatura tam powołana, np.: G. Applebey, *Alternative dispute resolution and the civil justice system* (w:) K.J. Mackie (editor), *A Handbook of Dispute Resolution*, London 1991, s. 26–42.

² Por. *Green paper on alternative dispute resolution in civil and commercial law*, Commission of European Communities, Brussels 19.04.2002, COM (2002) 196 final; R. Morek, *ADR – w sprawach gospodarczych*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2004, s. 1–5.

wszelkich typów działalności mającej na celu minimalizowanie możliwości powstania sporu.

Podstawowa klasyfikacja trybów ADR w zależności od badanego systemu prawnego będzie wymagać rozwinięcia w dwóch zasadniczych obszarach: tzw. nowych form oraz adaptacji trybów ADR na potrzeby wymiaru sprawiedliwości. W pierwszym z nich powstały formy hybrydowe, inaczej mieszane, w drugim – tzw. alternatywy wewnętrzne³. W odniesieniu do instytucji prawa polskiego kluczowy podział, w szczególności w kontekście mediacji odnosi się do faktu funkcjonowania jej poza i w ramach toczącego się postępowania sądowego. Przykładem kultury prawnej gdzie w ramach rozwój ADR powstały formy hybrydowe są Stany Zjednoczone. W Polsce ocenie rozwój ADR dotyczy instytucji mediacji, w szczególności oferowanej stronom zarówno przed jak i w trakcie trwania postępowań spornych przed sądem.

Wyróżnienie podstawowych trybów ramach trybów kontraktowego, koncyliacyjnego i arbitrażowego za podstawowe zostały uznane negocjacje, mediacje i arbitraż opiera się na kryteriach: stopniu sformalizowania procedur; liczbie i statusie osób zaangażowanych (strony, osoby trzecie) i ewentualnych uprawnieniach władczych osób trzecich⁴. Tryb kontraktowy – negocjacje - jest formą rozwiązania sporu bezpośrednio przez strony przez ustalenie porozumienia, bez udziału osób trzecich. Strony posiadają pełną autonomię w zakresie sposobu dochodzenia jak i treści porozumienia. W trybie mediacyjno-koncyliacyjnym – mediacja – strony w warunkach takich jak w trybie kontraktowym korzystają z pomocy bezstronnego mediatora. Mediator nie ma uprawnień władczych wobec stron, co do zasady jego rola ogranicza się do doradztwa i pomocy w osiągnięciu konsensusu. Tryb arbitrażowy, nazywany również sądownictwem prywatnym, strony zachowują autonomię stron w kwestii wyboru zasad, procedur i osoby arbitra, który uzyskuje władcze uprawnienia

³ Zakres tego pojęcia również nie jest jednolity. Wydaje się, że jest ono właściwe dla instytucji, które funkcjonują w ramach procedur karnych, np. *plea-bargaining*. Dyskusyjny jest charakter mediacji na zlecenie sądu. Termin „alternatywy wewnętrzne” budzi również wątpliwości pod względem językowym i logicznym – alternatywa nie jest częścią systemu, wobec którego jest alternatywą. W tym ujęciu bardziej adekwatne są określenia „formy sądowe” i „pozasądowe rozwiązywanie sporów”. Zob. *Standardy prawne Rady Europy...*, s. 241 i n.; J. Jabłońska-Bonca, *Prawnik jako negocjator – z problematyki retoryki interpersonalnej*, *Studia Prawnicze* 2001, nr 3–4, s. 140; oraz M. Ślęzak, *Alternatywne sposoby rozwiązywania sporów w sprawach cywilnych i handlowych w pracach CCBE*, *Radca Prawny* 2003, nr 2, s. 90.

⁴ Np. A. Korybski, *Alternatywne rozwiązywanie sporów w USA*, Lublin 1993, s. 103–123 i literatura tam powołana; L. Morawski, *Proces sądowy a instytucje alternatywne (na przykładzie sporów cywilnych)*, *Państwo i Prawo* 1993, Z. 1, s. 21–22.

w kwestii rozstrzygnięcia. W trybowni adjudykacyjnej odpowiada najbardziej zinstytucjonalizowany i sformalizowany model sądowego rozstrzygnięcia sporów.

Geneza instytucji koncepcji instytucji społecznych odpowiadających dzisiejszemu rozumieniu trybów ADR jest wywodzona z czasów starożytnych i odnosi się do różnych kultur⁵. Współcześnie rozwój ADR na świecie można rozpatrywać w kategorii jednego z trzech ujęć: kulturowo uwarunkowanej preferencji; ewolucji systemu prawa; implementacji rozwiązań typu ADR z innych systemów prawa. Model kulturowo uwarunkowanej preferencji jest właściwy dla państw azjatyckich i społeczeństw pierwotnych⁶. Jako przykład ewolucji systemu prawa podawany jest system prawa amerykańskiego, gdzie był on odpowiedzią na kryzys sądownictwa w latach sześćdziesiątych, a później jako idea był propagowany również przez środowisko prawnicze w tym sędziów Sądu Najwyższego, sądów federalnych oraz stanowych⁷. Mediacje i arbitraż były propagowane głównie przez Amerykańskie Stowarzyszenie Arbitrażu (AAA). Z inicjatywy tego stowarzyszenia powstało Narodowe Centrum Opanowywania Sporów (NCDS)⁸.

Alternatywne formy rozwiązywania sporów w Stanach Zjednoczonych wykazują skłonność do łączenia różnych mechanizmów opanowywania sporów. W ramach jednego postępowania przeprowadza się rokowania, mediacje połączone z arbitrażem, a nawet organizuje się quasi-procesy z udziałem ławy przysięgłych. Niektóre decyzje mają charakter wiążący, inne tylko doradczy i informacyjny. Zasadą jest natomiast to, że w razie zastosowania procedury przymusowej stronom przysługuje odwołanie, a gdy mechanizm uruchamiany jest z inicjatywy stron, decyzja zapadła ma charakter wiążący strony i ostateczny.

Proces rozwoju form ADR w krajach o systemie *common law* przebiegał zasadniczo w dwóch kierunkach: rozwoju inicjatyw społecznych, które są niezwiązane

⁵ A. M. Arkuszewska, A. Kościółek, J.M. Łukasiewicz, J. Plis, T. Serafin, *Zarys metodyki pracy mediatora w sprawach cywilnych*, Warszawa 2014, s. 15-22.

⁶ Więcej: J. Consedine, *Sprawiedliwość naprawcza. Przywrócenie ładu społecznego*, Polskie Stowarzyszenie Edukacji Prawnej, Warszawa 2004, s. 93-173.

⁷ Zob. Ch.W. Moore, *The Mediation Process: Practical Strategies for Resolving Conflict*, 3rd Edition Revised, Jossey-Bass 2003, s. 20-33; oraz np. A. Korybski, *Alternatywne rozwiązywanie sporów...*, op.cit., s. 67-102 oraz literatura tam powołana.

⁸ A. Korybski, *Alternatywne rozwiązywanie sporów...*, op.cit., s. 83; A. Wach, *Alternatywne formy rozwiązywania sporów sportowych*, Warszawa 2005, s. 114-116.

z powszechnym wymiarem sprawiedliwości, np. w Australii, oraz rozwoju form akredytowanych i kontrolowanych przez państwo, które są wykorzystywane przez sądy. To drugie zjawisko stało się między innymi powodem zmian zarówno w postrzeganiu, jak i nazewnictwie. Wpisanie form ADR w politykę państwa wobec sporu spowodowało, że określenie „alternatywne” stało się nieadekwatne. Ewolucji nazw, poprzez: *amicable* – przyjazne, poprzez *appropriate* – właściwe, do *assisted* – wspomagane, towarzyszyły zmiany ideowe⁹. Sędzia, posiadający prawo dysponowania sporem w ograniczonym zakresie, uzyskał możliwość zarządzania nim. Wobec czego pojawiło się określenie „efektywne zarządzanie sporami” – EDM (*Effective Dispute Management*). Podobne zjawisko w zmianie zarówno nazewnictwa, jak i idei można zaobserwować w ramach UE i organizacji międzynarodowych¹⁰.

Na gruncie europejskim rozwój form ADR odbywał się w ramach modelu implementacji, przy aktywnym wsparciu organów Unii Europejskiej¹¹. Poza tym międzynarodowe organizacje związane z handlem w ramach własnych struktur przyjęły, a następnie rozwinęły metody ADR. Wprowadzanie instytucji alternatywnych wobec sądowego rozstrzygnięcia sporów jest charakterystyczne dla każdego z krajów. Dużą popularnością metody ADR cieszą się w Wielkiej Brytanii, gdzie podobnie jak w Australii działania legislacyjne zostały poprzedzone stworzeniem struktur pozaprawnych (typu stowarzyszenia), popularyzacją oraz badaniami. Kształt przyjętych regulacji uzależniono od ich wyników oraz oparto na wnioskach z praktyki. Wieloletni okres przejściowy oraz wysoki poziom wiedzy na temat metod ADR zarówno w społeczeństwie i w środowisku prawniczym uważany jest za przyczynę

⁹ Zob. Materiały z seminarium Fundacji „Partners” i Wydziału Prawa i Administracji UMCS w Lublinie: *Alternatywne metody rozwiązywania sporów. Nowe perspektywy dla Polski*, 25 kwietnia 2003 r. Inaczej na podstawie literatury francuskiej A. Wach, *Alternatywne formy...*, s. 116.

¹⁰ Np. ICC Rules, CEDR response to EC Commission Green Paper on Alternative Dispute Resolution, www.cedr.co.uk

¹¹ Najnowszym dokumentem jest opracowany przez Komisję Europejską dokument z 22 października 2004 r. pt. *Propozycja dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady dotycząca pewnych aspektów mediacji w sprawach cywilnych i handlowych*, SEC (2004) 1314. Wcześniej na gruncie międzynarodowym: *UNCITRAL Conciliation Rules*, rezolucja ZO ONZ z 4 grudnia 1980 r.; VII Kongres Arbitrażowy ICCA w Hamburgu, 7-11 czerwca 1982 r. *New trends in the development of International Commercial Arbitration and the Role of arbiter and other institutions*; 1999 r. – Uchwała Rady Europy zobowiązująca kraje członkowskie do poprawy dostępu do wymiaru sprawiedliwości i wprowadzenia pozasądowych metod rozwiązywania sporów; Rec. (2002) 10 Komitetu Ministerstw dla krajów członkowskich dot. mediacji w sprawach cywilnych; 2002 r. Zielona Księga Komisji Europejskiej w sprawie ADR w sprawach cywilnych i handlowych.

ich popularności¹². Odwrócenie tego procesu, jak wykazują doświadczenia większości państw UE, w tym Polski, nie przynosi tak wymiernego sukcesu. Kolejną fazą w tym modelu są działania na rzecz wymiany doświadczeń i konsolidacji wysiłków w celu rozwoju metod alternatywnych oraz rozwój tych metod w ramach „zarządzania konfliktem” i rozwój form hybrydowych na gruncie poszczególnych porządków krajowych¹³.

Argumenty, które uzasadniają konieczność rozwoju form ADR są pragmatyczne lub ideologiczne. Argumenty pragmatyczne koncentrując się na postulatach zwiększenia dostępu do wymiaru sprawiedliwości głównie przez obniżenie kosztów, zwiększenie udziału społeczności w procesie rozwiązywania sporów, zwiększenie efektywności rozwiązywania sporów oraz na tzw. efektywności procesowej – zmniejszenia obciążenia pracą sądów, w szczególności w kwestiach o małej wartości sporu lub tych które są istotne dla stron, ale nie stanowią złożonego problemu prawnego¹⁴. Argumenty ideologiczne odnoszą się do koncepcji sprawiedliwości naprawczej czy sprawiedliwości zindywidualizowanej.

¹² Np. D.M. Booth, *A Short History of Family Mediation* (w:) *Family Mediators. Directory and Handbook*, edited by T. Fisher, London 1997/8, s. A4–A6.

¹³ Międzynarodowe ośrodki i programy mediacyjne: American Arbitration Association (AAA), CPR International Institute for Conflict Prevention and Resolution, ICC, Centrum Mediacji i Arbitrażu w Paryżu (SAMP), Londyński Sąd Arbitrażu Międzynarodowego (LCIA), Centre for Effective Dispute Resolution (CEDR), Austriacka Federalna Izba Gospodarcza, Stowarzyszenie Rozwiązywania Sporów Międzynarodowych w Chicago (CIDRA), Polskie Stowarzyszenie Sądownictwa Polubownego (PSSP) oraz MEDAL – The International Mediation Services Alliance – ogłoszona 28 września 2005 r. w Pradze inicjatywa: ACB Mediation (Holandia), ADR Center (Włochy), CEDR Solve (Wlk. Brytania), CAMAP (Francja), JAMS (USA), którego celem jest m.in. „udostępnienie mediacji handlowej i usług zarządzania konfliktem” – S. Piecykowski, *Mediacja w sprawach cywilnych*, Warszawa 2006, s. 18–19.

¹⁴ Zob. K.J. Mackie, *Dispute resolution: the new wave* (w:) *A Handbook of Dispute Resolution: ADR in Action* by K.J. Mackie (editor), London 1991, s. 2–3; S.B. Goldberg, E.D. Green, F.E.A. Sander, *Dispute Resolution*, Boston, Mass 1985, s. 7.

II. Mediacja w sprawach cywilnych w świetle poglądów doktryny oraz wybranych standardów prawa międzynarodowego

1. Mediacja w sprawach cywilnych w świetle poglądów doktryny

Mediacja jest jednym z trybów rozwiązywania konfliktów o istotnych cechach pozwalających odróżnić ją od negocjacji, jak również od trybów ukierunkowanych na rozstrzygnięcie sporu jakimi są arbitraż i adiudykacja. Istnieje wiele definicji mediacji, jedną z nich jest określenie mediacji jako pośredniczenie lub pomoc w sporze dla ułatwienia jego uczestnikom osiągnięcia konsensusu. Pośredniczenie ma charakter pomocy w przywróceniu lub usprawnieniu komunikacji, określeniu wagi, przyczyn i uwarunkowań konfliktu, a także ma na celu zwiększenie gotowości do współpracy uczestników na rzecz wypracowania akceptowalnego rozwiązania. Pojęcie pomocy występuje w kontekście zakresu wsparcia, jakie oferuje mediator stronom. Może być ono ograniczone do pośredniczenia – mediacja facylitatywna lub udzielona pomoc obejmuje również zaangażowanie w opracowywanie rozwiązań – mediacja ewolutywna. Mediacja jest określana również zwięźle jako postępowanie nieformalne, w którym trzecia osoba zachęca strony do zawarcia akceptowalnej i dobrowolnej ugody¹⁵. Nadrzędnym celem mediacji jest rozwiązanie konfliktu w sposób dobrowolny i konsensualny¹⁶.

Istotną cechą mediacji jest również zorientowanie procesu na przyszłość, co w praktyce oznacza, że fakty zaistniałe w przeszłości są oceniane tylko w odniesieniu do teraźniejszości, jako podstawa do przewidywania przyszłości, w szczególności przyszłych potrzeb, zdolności i reakcji na decyzje¹⁷. Charakter mediacji jest ściśle związany z rolą mediatora, który podobnie jak sędzia jest

¹⁵ Fragment definicji art. 44 Ustawy stanu Floryda za: E. Gmurzyńska, *Mediacja w sprawach cywilnych w amerykańskim systemie prawnym – zastosowanie w Europie i w Polsce*, Warszawa 2007, s. 31.

¹⁶ Zagadnienie różnicy pomiędzy rozwiązaniem a rozstrzygnięciem – zob.: M. Araszkiewicz, K. Pleszka, *Pojęcie alternatywnego sporów*, (w:) K. Pleszka, J. Czapska, M. Araszkiewicz, M. Pękala (red.), *Mediacja. Teoria, normy, praktyka*, Warszawa 2017, s. 129 - 157

¹⁷ Definicja sformułowana w oparciu o definicję mediacji J. Folberga i A. Taylor z uwzględnieniem współczesnego podejścia. Por.: J. Folberg, A. Taylor, *Mediation. A Comprehensive Guide to Resolving Conflict without Litigation*, Jossey-Bass, San Francisco 1984, s. 31, N. Rogers, R. Salem, *A student's guide to mediation and the law*, (w:) S.B. Goldberg, F. E.A. Sander, N.H. Rogers, S.R. Cole, *Dispute resolution. Negotiation, Mediation, and other Processes*, 5th Edition, Wolters Kluwer 2007, s. 109-110

neutralny i bezstronny, ale nie władczy. Nie posiada on nad stronami żadnej formalnej władzy. To strony pozostają dysponentami porozumienia jak i samego procesu. Mediator jest odpowiedzialny za przebieg procesu, w szczególności za przeprowadzenie go zgodnie z zasadami mediacji.

Proces dochodzenia do porozumienia jest dobrowolny – strony zgadzają się na udział w nim, a porozumienie, o ile zostanie zawarte również podlega akceptacji. Z istoty mediacji wynikają oczekiwania wobec osoby jak i pracy mediatora – bezstronności, neutralności, równego traktowania stron, poufności, działania na rzecz poprawienia komunikacji i dojścia do porozumienia. Co do zasady mediatorem może być każdy, niemniej jeżeli prowadzenie mediacji wiąże się z określonymi profesjonalnymi działaniami to pojawia się kolejne oczekiwanie co do adekwatnych do istoty mediacji kompetencji – wiedzy i umiejętności. Kluczowe w tym obszarze są wiedza i umiejętności komunikacji oraz wiedza na temat konfliktu i umiejętność wpływania na jego dynamikę.

Mediacja jako tryb rozwiązywania sporów funkcjonuje jako instytucja sądowa i pozasądowa¹⁸. Mediacja sądowa, która w istocie jest mediacją ze skierowania sądu, jako instytucja funkcjonująca w ramach wymiaru sprawiedliwości, ma szczególny charakter. Co do zasady w postępowaniu sądowym strony podlegają sformalizowanej procedurze, w tym władczym decyzjom sędziego. Co do celów obu trybów to istnieją zarówno podobieństwa jak i różnice pomiędzy celami postępowania cywilnego i mediacji. Postępowanie sądowe jest ukierunkowane na rozpoznanie i rozstrzygnięcie sporu, mediacja na rozwiązanie konfliktu.

Wymiar sprawiedliwości jest działaniem państwa ukierunkowanym na wartości sprawiedliwości, bezpieczeństwa i celowości¹⁹. W konsekwencji zarówno zakończenie sporu prawnego jak i jego proces podlegają ograniczeniom, które z nich wynikają. Zakres autonomii stron jest wyznaczony przez przepisy prawa, w szczególności w mediacji cywilnej jest on realizowany w zakresie zasady swobody umów. W zależności od rodzaju sprawy, w której strony uczestniczą w mediacji ze skierowania sądu ich swoboda co do zakresu i sposobu uregulowania przyszłych stosunków jak i zakończenia sporu, podlega ograniczeniom wynikającym z przepisów

¹⁸ Szerzej: A. Kalisz, A. Zienkiewicz, *Mediacja sądowa i pozasądowa. Zarys wykładu*, Warszawa 2009

¹⁹ J. Potrzezszcz, *Idea prawa w orzecznictwie polskiego Trybunału Konstytucyjnego*, Lublin 2007, s. 83.

prawa materialnego, jak również z przepisów określających przesłanki zatwierdzenia ugody mediacyjnej przez sąd. Ugoda nie może być sprzeczna z prawem lub zasadami współżycia społecznego ani nie może zmierzać do obejścia prawa, a także gdy jest nie może być niezrozumiała ani zawierać sprzeczności. Jednocześnie mediacja ze skierowania sądu daje stronom możliwość uzyskania rozwiązania konfliktu i jednocześnie, po za twierdzeniu ugody mediacyjnej przez sąd, uzyskania tytułu wykonawczego²⁰.

W poglądach doktryny sformułowano pogląd, że mediacja jako usługa pozwalająca uzyskać korzyści i satysfakcję dla stron sporu jak i otoczenia społecznego minimalnym kosztem społecznym²¹. Ograniczenie kosztów finansowych, że w mediacji nie przeprowadza się postępowania dowodowego, a jedynie ustala się zakres sporu na podstawie faktów ujawnionych i przyjętych przez strony. Dodatkowe oszczędności kosztów wynikają z charakteru procesu, który co do zasady trwa krócej. Ze względu na fakt, że mediacja między innymi polega na przywróceniu komunikacji pomiędzy stronami, może ona prowadzić do pozytywnych skutków jakim jest poprawa relacji pomiędzy stronami. W sprawach gospodarczych może to prowadzić do dobrowolnego wykonania postanowień ugody mediacyjnej. W sprawach rodzinnych ma znacznie większe znaczenie, ze względu na sposób funkcjonowania stron w przyszłości.

W literaturze, szczególnie amerykańskiej, można znaleźć poglądy, że jeżeli ustawodawca przewiduje możliwość rozwiązania sporu prawnego w drodze mediacji, w szczególności w mediacji ze skierowania sądu, to tym samym wyraża zgodę aby strony z pomocą mediatora same zabezpieczyły realizację swoich interesów²². Polski ustawodawca zdecydował się na rozwiązanie, w którym gwarancją zachowania sprawiedliwości materialnej, w tym w zakresie określonym normami *ius cogens*, jest sądowa kontrola porozumienia mediacyjnego. W mediacji pozasądowej jej zakres,

²⁰ Ustawa z dn. 17 listopada 1964r. *Kodeks postępowania cywilnego (tekst jednolity)*, Dz.U. 2016.1822 j.t. z póź. zm.

²¹ C. Kulesza, *Mediacja a system wymiaru sprawiedliwości*, Państwo i Prawo 1995, nr 12, s. 43–44

²² J.M. Nolan-Haley, *Court Mediation and the Search for Justice Through*, 74 WAULQ 47, 1996, s. 64; oraz C. Menkel-Meadow, *Ethics and Settlements of Mass Torts: When the Rules Meet the Road*, 89 Cornell L.Rev. 1159 z 1995 r, s. 1203–1205 (za:) Gumrzyńska E., *Rola prawników w mediacjach*, materiały z konferencji Uniwersytetu Warszawskiego *Mediacja – nowa metoda rozwiązywania sporów w sprawach cywilnych*, 7 października 2005 r., s. 8–9, A. Jakubiak – Mirończuk, *Alternatywne a sądowe rozstrzygnięcie...*, op. cit., s. 68–70.

kwestie jak i rozwiązania pozostają w zakresie autonomii stron. Należy przychylić się do poglądu, że porozumienie mediacyjne nie może pozostawać poza swobodą kontraktową, czyli musi respektować ograniczenia swobody umów wynikające z przepisów prawa.

Różnice pomiędzy mediacją a postępowaniem sądowym w sprawach cywilnych wynikają również ze sposobu w jakim pracuje z konfliktem sędzia a w jaki mediator oraz z możliwości uwzględnienia norm poza prawnych przez sędziego i przez mediatora. W mediacji istotny jest satysfakcjonujący dla stron wynik, jak i jakość procesu. Ze względu na fakt barku władczych uprawnień mediatora wobec stron, kierowanie przebiegiem mediacji pozwalający stronom świadomie i skutecznie rozwiązywać spór, jest kluczowym aspektem tego trybu. Pragmatycznym oczekiwaniem, realizującym wartość celowości zarówno wobec postępowania sądowego jak i mediacji jest zakończenie sporu. O ile ujawnienie interesów, potrzeb i motywacji oraz proces porozumienia, który wpływa na zachowania podmiotów zaangażowanych również w przypadku, gdy nie dojdzie do zawarcia ugody, jest wartością w ramach mediacji o tyle postępowanie sądowe jest bezwzględnie zorientowane na rozstrzygnięcie²³.

Odnosząc się do przebiegu mediacji należy wskazać, że zależy on nie tylko od kompetencji mediatora, ale także od przyjętego podejścia do sposobu jej prowadzenia. Odnosząc się do najprostszych modeli właściwych w sporach cywilnych - mediacji ewaluatywnej i facylitacyjnej, mediator pierwszym modelu uczestniczy w wypracowaniu porozumienia i staje się jego współautorem. W drugim – jest strażnikiem procesu samodzielnego dojścia do porozumienia przez strony²⁴. W sprawach rodzinnych i karnych, ze względu na przedmiot mediacji i jej możliwy skutek wyróżniono mediację ukierunkowaną na rozwiązanie sporu (*settlement – directed mediation*), mediację terapeutyczną (*therapeutic mediation*) oraz mediację

²³ Por.: R. Morek, *Wprowadzenie*, (w:) E. Gmurzyńska, R. Morek (red.), *Mediacje. Teoria i praktyka*, Warszawa 2009, s. 17–19.

²⁴ Por. L.L. Fuller, *Mediation – Its Forms and Functions*, Southern California Law Review 1970/71, vol. 44, s. 308–310 (za:) A. Korybski, *Alternatywne rozwiązywanie sporów...*, op.cit. s. 116–117; E. Gmurzyńska, *Mediacje administrowane przez sądy*, materiały konferencyjne Uniwersytetu Warszawskiego, *Mediacja – nowa metoda rozwiązywania sporów w sprawach cywilnych*, Warszawa 7 października 2005 r., A. Jakubiak – Mirończuk, *Alternatywne...*, op.cit., s. 44, E. Gmurzyńska, *Rodzaje mediacji*, (w:) E. Gmurzyńska, R. Morek (red.), *Mediacje...*, op. cit., s. 176-187, A. M. Arkuszewska, A. Kościółek, J.M. Łukasiewicz, J. Plis, T. Serafin, *Zarys metodyki pracy mediatora w sprawach cywilnych*, Warszawa 2014, s. 62-67

przekształcającą (*transformative mediation*)²⁵. W mediacji terapeutycznej oraz przekształcającej zakłada się ukierunkowanie działania na proces zmiany świadomości, postaw i umiejętności uczestników²⁶. Postępowanie sądowe nie realizuje celów terapeutycznych, sędzia nie posiada kompetencji profesjonalnego mediatora. Oddziaływanie na zachowania i postawy stron postępowania ma charakter behawioralny i argumentacyjny.

W mediacji fakty stanowią punkt wyjścia do poszukiwania, definiowania i ujawniania interesów, potrzeb i motywacji, które z kolei staną się podstawą poszukiwania rozwiązania możliwego do zaakceptowania przez obie strony. W postępowaniu sądowym fakty są przedmiotem badania jako przesłanki istotne z punktu widzenia twierdzeń co do zasadności roszczeń. Udowodniony stan faktyczny zostanie poddany kwalifikacji prawnej, której wynik determinuje treść orzeczenia. Motywacje stron, podobnie jak normy poza prawne mają znaczenie tylko w ściśle określonych przez przepisy przypadkach. W mediacji do oceny propozycji rozwiązań jest możliwość zastosowania norm pozaprawnych, których sąd w swoim orzeczeniu nie wzięłby pod uwagę, pod warunkiem, że uczestnicy wyrażą na nie zgodę. Szeroka autonomia stron umożliwia ocenę treści porozumienia zarówno poprzez zewnętrzne jak i wewnętrzne kryteria²⁷. Poza przepisami prawa statuty i kodeksy ośrodków mediacyjnych mogą określać normy – kryteria zewnętrzne np.: „Mediator powinien przerwać mediację, kiedy uważa, że rozsądne porozumienie nie może zostać osiągnięte, kiedy proces mediacji wydaje się być szkodliwy dla któregoś z uczestników (...) lub też kiedy najlepszym interesom małych dzieci nie przyznaje się należytego priorytetu”²⁸. O ile strony wyrażą zgodę mediacja może mieć cel nadrzędny jakim, jest pojednanie.

Porozumienie, co do zasady, należy do stron, o tyle procesem kieruje mediator. Mediacja w sporach cywilnych, w szczególności gospodarczych, jest procesem

²⁵ Zob. L. Parkinson, L. Parkinson, *Family Mediation*, London 1997, s. 82–85, E. Gmurzyńska, *Rodzaje mediacji*, (w:) L. Mazowiecka, *Mediacja*, Warszawa 2009, s. 301-314

²⁶ Tak: A. Jakubiak – Mirończuk, *Alternatywne...*, op.cit., s. 44

²⁷ Za: J. Dworkin, W. London, *What Is a Fair Agreement?* (w:) *Mediation Quarterly*, vol 7, No 1, Jossey-Bass 1989, s. 5–22.

²⁸ B. Balto, *Mediator Directiveness in Child Custody Mediation: An Exploration of Alternatives and Decision Making* (w:) *Mediation Quarterly*, vol 7, No 3, Jossey-Bass 1990, s. 222 na podst. Illinois State Bar Association.

ukierunkowanym na zawarcie porozumienia. Jednocześnie w tym kontekście mediacja w sprawach karnych poprzez fakt, że realizuje postulaty sprawiedliwości naprawczej oraz przywrócenia pokrzywdzonemu odpowiedniego statusu w postępowaniu sądowym, jest zorientowana w większym stopniu na proces pojednania a jej wynik może ale nie musi mieć wpływu na postanowienie końcowe²⁹. Podobnie jak w postępowaniu sądowym, w mediacji można zidentyfikować aspekty sprawiedliwości proceduralnej. Odnosi się ona przykładowo do kwestii: dobrowolności mediacji, bezstronności i neutralności mediatora, samodzielności podejmowania decyzji przez strony, równowagi komunikacyjnej stron, dostępu do informacji, wiedzy na temat uwarunkowań prawnych. Poza tym proces profesjonalizacji pracy mediatorów oraz normatywne określanie ich obowiązków oraz systematyzacja założeń i zasad mediacji sprzyjają obiektywizacji kryteriów sprawiedliwości proceduralnej w mediacji.

Charakter mediacji sądowej wyznaczają dwie perspektywy. Pierwsza, że jest ona co do zasady instytucją opartą na tych samych zasadach co mediacja pozasądowa. Druga, że funkcjonuje ona w ramach wymiaru sprawiedliwości, gdzie nadrzędnym trybem jest adiudykacja. Tryb adiudykacyjny jest przede wszystkim trybem rozstrzygnięcia sporów a nie rozwiązywania konfliktów. Rozstrzygnięcie jest formułowane na podstawie z góry ustalonych reguł – prawa oraz dokonywane przez trzecią, bezstronną i neutralną stronę – sędziego. Strony zaangażowane w spór, co do zasady, nie mają wpływu ani na reguły, które są podstawą rozstrzygnięcia. Zakres swobody stron, podobnie jak reguły wyboru sędziego są uregulowane przez prawo. W zależności od kultury prawnej, w tym od sposobu regulacji danej dziedziny życia, strony mogą mieć pewien zakres wpływu na reguły, które będą określały zakres ich zobowiązań, tak jak zakres swobody stron w ustalaniu treści stosunku prawnego. Jednak różnica polega na tym, że swoboda ta realizowana jest w chwili zawierania zobowiązania a nie odnosi się do procesu rozstrzygnięcia w późniejszym sporze. Decyzja sądu ma charakter władczy, o charakterze rozstrzygnięcia i osądu. W doktrynie adiudykacja uznawana jest nie tylko za środek rozstrzygnięcia sporów

²⁹ Idea sprawiedliwości naprawczej np.: J. Consedine, *Sprawiedliwość naprawcza. Przywrócenie ładu społecznego*, Polskie Stowarzyszenie Edukacji Prawnej, Warszawa 2004, A. Rękas, *Mediacja w polskim prawie karnym. Stan prawny na 1 września 2011*, Warszawa 2011, s. 13-14.

bądź kontrowersji ale również za istotny społecznie środek kontroli zachowań³⁰. Obejmuje ona zarówno spory o roszczenia, jak i żądania normatywnej kwalifikacji określonych zachowań oraz ich społecznych skutków. Tryb adiudykacyjny jest zinstytucjonalizowany i sformalizowany tryb, odpowiada mu proces sądowy³¹.

Najbardziej popularna jest teza, że mediacja jest alternatywą dla sądowego rozstrzygnięcia sporów. Pojęcie alternatywności mediacji czy też pozostałych form ADR (*Alternative Dispute Resolution*) może być analizowane wielowątkowo, w tym pod kątem semantycznym czy metodologicznym³². Jednak historia rozwoju instytucji ADR oraz względy praktyki przemawiają za pragmatycznym ujęciem znaczenia alternatywności jako możliwość, w tym przypadku uprawnienia, do podjęcia działań na skutecznego zakończenia sporu prawnego poza wymiarem sprawiedliwości. W jej świetle mediacja sądowa może wydawać się paradoksem – wewnętrzną alternatywą, niemniej jest to paradoks pozorny. W torii prawa znane są odesłania pozasystemowe, na przykład do zasad życia społecznego lub ustalonych zwyczajów. Odesłania pozasystemowa zawarte są w przepisach prawa. Pozwalają w ramach prawa określać sytuację prawną adresata na podstawie norm, do których odsyłają. Są one dowodem na otwarcie się systemu prawa. Mediacja sądowa jest instytucją opartą na tej samej logice – w ramach postępowania sądowego, czy to na wniosek stron czy ze skierowania sądu, strony mogą z pomocą mediatora dojść do porozumienia, które po zatwierdzeniu przez sąd będzie kończyło spór prawny.

Zakładając celowość działań ustawodawcy, należy uznać, że widzi on wartość wprowadzenia możliwości skorzystania z mediacji przez strony, które weszły na drogę sądową. Oczekiwania wymiaru sprawiedliwości można zrekonstruować na podstawie *ratio legis* przepisów o mediacji³³. W treści uzasadnienia projektu zmiany ustawy kodeks postępowania cywilnego za cel uznano: „...wprowadzenie do naszego prawa procesowego cywilnego instytucji mediacji i w ten sposób

³⁰ Zob. K. Lubiński, *Pojęcie i zakres wymiaru sprawiedliwości (w:) Istota i charakter prawny działalności sądu w postępowaniu nieprocesowym*, Wydawnictwo UMK – rozprawy, Toruń 1985, s. 165, A. Korybski, *Alternatywne rozwiązywanie sporów...*, s. 53–54.

³¹ Za: L. Morawski, *Główne problemy filozofii prawa. Prawo w toku przemian*, Warszawa 2005, s. 169, por. A. Korybski, *Alternatywne rozwiązywanie sporów USA*, Lublin 1993, s. 37, 55.

³² Por. M. Araszkiwicz, K. Płaszka, *Pojęcie alternatywnego...*op. cit., s. 106-109

³³ Ze względu na zakres artykułu analiza została ograniczona do *ratio legis* mediacji w postępowaniu cywilnym. Dodatkowym argumentem jest rosnąca liczba mediacji w sprawach cywilnych.

ustanowienie alternatywnego do sądowego postępowania cywilnego sposobu rozstrzygnięcia spraw cywilnych. Postępowanie takie powinno prowadzić do szybkiego załatwienia części sporów, w sposób najbardziej korzystny dla obu stron – w drodze ugody³⁴.

Abstrahując od oceny zarówno przyjętych rozwiązań jak ich skuteczności, w założeniu polskiego ustawodawcy mediacja jako instytucja prawna została wprowadzona wraz z zachętami finansowymi i szerokim dostępem do zawodu mediatora, jako łatwe, proste i alternatywne działanie. Jednocześnie wszczęcie postępowania mediacyjnego przerywa bieg przedawnienia, a podjęcie jej nawet w przypadku skierowania sądu jest dobrowolne, co wskazuje na konieczną, z punktu widzenia zgodności z Konstytucją, realizację zasady prawa do sądu. Ustawodawca, poszukując kompromisu pomiędzy brakiem sformalizowania będącym cechą mediacji, a formalnym charakterem postępowania sądowego, wprowadził minimalne wymogi formalne takie jak obowiązek sporządzenia protokołu mediacji, obowiązek spisania i podpisania ugody przez strony oraz obowiązek zatwierdzenia ugody przez sąd. Zgodnie z treścią art. 183¹⁵. § 1. K.p.c. „Ugoda zawarta przed mediatorem, po jej zatwierdzeniu przez sąd, ma moc prawną ugody zawartej przed sądem. Ugoda zawarta przed mediatorem, którą zatwierdzono przez nadanie jej klauzuli wykonalności, jest tytułem wykonawczym³⁵. W postępowaniu cywilnym strony podejmując mediację i akceptując porozumienie uzyskane w drodze mediacji, które sąd może zatwierdzić, zyskują tytuł wykonawczy którego treści są autorami. W świetle przepisów prawa wymogi sformułowane wobec ugody mediacyjnej są minimalne. Ugoda nie może być sprzeczna z prawem lub zasadami współżycia społecznego ani nie może zmierzać do obejścia prawa, a także gdy jest nie może być niezrozumiała ani zawierać sprzeczności.

3. Mediacja w świetle wybranych standardów międzynarodowych

Rozwój mediacji w Europie należy rozpatrywać na dwóch płaszczyznach – krajowej i Unii Europejskiej. W większości krajów Unii Europejskiej, również w Polsce,

³⁴ Druk Sejmowy 3213 z dn. 20.08.2004r.- [http://orka.sejm.gov.pl/Druki4ka.nsf/\(\\$vAllByUnid\)/305361F62F5C0C17C1256F000038DD87/\\$file/3213.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/Druki4ka.nsf/($vAllByUnid)/305361F62F5C0C17C1256F000038DD87/$file/3213.pdf)

³⁵ Ustawa z dn. 17 listopada 1964r. *Kodeks postępowania cywilnego (tekst jednolity)*, Dz.U. 2016.1822 j.t. z póź. zm.

funkcjonowały instytucje konsensualnego zakończenia sporu prawnego. Niemniej znaczą rolę, szczególnie w kontekście promocji i harmonizacji mediacji w sprawach cywilnych odegrały działania Parlamentu europejskiego i rady Europy. Działania te były podejmowane od połowy lat 90-tych i są odnotowane w dokumentach opracowanych na szczytach w Wiedniu 1998r., Tampere 1999r. i Lizbonie 2000r., zaleceniach Komisji - 98/257/WE z 30 marca 1998 w sprawie zasad stosowanych przez jednostki odpowiedzialne za pozasądowe rozwiązywanie sporów konsumenckich, 2001/310/WE z 4 kwietnia 2001 o zasadach stosowanych przez organy pozasądowe do polubownego rozwiązywania sporów konsumenckich oraz Zielonej Księżdy z 19 kwietnia 2002r. o alternatywnych metodach rozwiązywania sporów w sprawach cywilnych i gospodarczych (przyjęta uchwałą PE z 12 marca 2003r.)³⁶. Szczególnie ten ostatni dokument był szeroko konsultowany jak i komentowany. W wyniku tej dyskusji podjęto dalsze prace nad europejskim kodeksem postępowania mediatorów jak i projektu dyrektywy. Kodeks został przyjęty 2 lipca 2004r. w Brukseli a dyrektywa w 2008r.³⁷.

Europejski kodeks postępowania mediatorów w sposób ramowy nakreśla powinności mediatorów w sprawach cywilnych i handlowych, tworząc standardy w tej kwestii standardy minimalne, takie jak konieczność bezstronności czy poufności. Jego przyjęcie jest dobrowolne. Dyrektywę w sprawie mediacji stosuje się do sporów transgranicznych w sprawach cywilnych i handlowych. Dyrektywa znajduje zastosowanie w przypadku spraw, w których przynajmniej jedna ze stron sporu ma miejsce zamieszkania w państwie członkowskim innym niż którakolwiek z pozostałych stron w dniu, w którym strony wyraziły zgodę na mediację, lub w dniu, w którym sąd skierował je na mediację. Najważniejsze aspekty dotyczą: zobowiązania państw członkowskich do upowszechniania szkolenia mediatorów i zapewniania wysokiej jakości mediacji; przyznania każdemu sędziemu prawa

³⁶ Zob.: R. Morek, *Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/52/WE z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie niektórych aspektów mediacji w sprawach cywilnych i handlowych*, (w:) P. Grzegorzcyk, R. Morek (red.), *Europejskie prawo procesowe i kolizyjne*, Warszawa 2012, 274 – 279, E. Gmurzyńska, *Mediacja w sprawach cywilnych w amerykańskim systemie prawnym – zastosowanie w Europie i w Polsce*, Warszawa 2006, s. 270.

³⁷ European Code of Conduct for Mediators http://ec.europa.eu/civiljustice/adr/adr_ec_code_conduct_en.htm, Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/52/WE z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie niektórych aspektów mediacji w sprawach cywilnych i handlowych – <http://eur-lex.europa.eu/legal-content /PL/TXT/ ?uri=CELEX %3A32008L0052> - dostęp 6.11.2017r.

zaproprowania stronom sporu udziału w mediacji w razie uznania tego rozwiązania za stosowne w świetle okoliczności sprawy; możliwości uzyskania klauzuli wykonalności ugody mediacyjnej, jeżeli obie strony wystąpią z takim wnioskiem (może to nastąpić np. w drodze zatwierdzenia przez sąd lub poświadczenia przez notariusza); gwarancji poufności procesu mediacji, w szczególności poprzez wyłączenie możliwości składania zeznań przez mediatora na temat przebiegu mediacji w toku kolejnego sporu stron danej mediacji; zawieszenia biegu terminu wszczęcia postępowania sądowego na czas trwania mediacji.

W dokumentach przygotowywanych w ramach prac instytucji europejskich, jak i treści dyrektywy poruszano zarówno kwestie odnoszące się do zasad i uwarunkowań mediacji, jak i jej szczególnych uwarunkowań w kontekście szczególnych rodzajów spraw. Wskazano na trudności w zebraniu kompletnej bazy danych na temat mediacji ze względu na jej nieformalny charakter oraz na konieczność działań na szczeblu krajowym, ukierunkowanych na osiągnięcie sytuacji, w których sądy zachęcają strony do skorzystania z mediacji w celu rozstrzygnięcia ich sporu. Przykładami najlepszych praktyk w tym zakresie są: wymóg, by we wnioskach do sądów strony wskazywały, czy podjęły próbę mediacji, w szczególności w sprawach z zakresu prawa rodzinnego, obowiązkowe sesje informacyjne w ramach postępowania sądowego i nałożenie obowiązku na sądy, by te brały pod uwagę mediację na każdym etapie postępowania sądowego, zachęty finansowe, dzięki którym mediacja będzie bardziej korzystna dla stron z ekonomicznego punktu widzenia w porównaniu z postępowaniem sądowym, zapewnienie wykonalności bez konieczności zgody wszystkich stron ugody³⁸.

Instytucje europejskie wskazują, że do obszarów w których instytucje ADR są szczególnie rekomendowane należą między innymi: spory konsumenckie, handel elektroniczny, działalność gospodarcza i niewypłacalność. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/11/UE z dnia 21 maja 2013 r. w sprawie alternatywnych metod rozstrzygnięcia sporów konsumenckich oraz zmiany rozporządzenia (WE) nr 2006/2004 i dyrektywy 2009/22/WE (dyrektywa w sprawie ADR w sporach konsumenckich) wskazuje, że zapewnienie dostępu do prostych, skutecznych, szybkich i tanich sposobów rozstrzygnięcia sporów krajowych i transgranicznych

³⁸ <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2016/PL/1-2016-542-PL-F1-1.PDF>, s. 13

wynikających z umów sprzedaży lub umów świadczenia usług powinno dawać konsumentom korzyści, a tym samym zwiększyć ich zaufanie do rynku. Taki dostęp powinien być zapewniony zarówno w przypadku transakcji dokonywanych przy wykorzystaniu sieci Internet, jak i pozostałych transakcji, i ma on szczególnie ważne znaczenie, gdy konsumenci dokonują transgranicznych zakupów towarów lub usług. W komunikacie z dnia 13 kwietnia 2011 r. zatytułowanym „Akt o jednolitym rynku. Dwanaście dźwigni na rzecz pobudzenia wzrostu gospodarczego i wzmocnienia zaufania. »Wspólnie na rzecz nowego wzrostu gospodarczego« ” Komisja określiła przepisy o ADR obejmujące kwestię handlu elektronicznego jako jedną z dwunastu dźwigni na rzecz pobudzenia wzrostu gospodarczego, wzmocnienia zaufania, a także osiągnięcia postępów w procesie pełnego urzeczywistnienia jednolitego rynku.

Za kwestie kluczową dla efektywnego rozwiązywania powyższych sporów uznano: dostępność do postępowań ADR, w tym do informacji o nich; kwalifikacji osób odpowiedzialnych za ADR; przestrzeganie zasady zachowania poufności i zasady poszanowania prywatności oraz takiego zorganizowania procesu dochodzenia do porozumienia, który gwarantowałby uczciwość, przejrzystość, dostęp do informacji pozwalający podjąć racjonalną decyzję; zapewnienia skuteczności; zapewnienie sprawiedliwego traktowania stron; gwarancji legalności oraz zapewnienia dostępu do postępowania sądowego w przypadku braku wiążącego wyniku postępowań³⁹. Wobec mediatorów istotne jest zapewnienie ich niezależności, bezstronności oraz braku wątpliwości co do nie występowania konfliktu interesów w stosunku do którejkolwiek ze stron sporu. Posiadanie specjalistycznej wiedzy i ogólnej znajomości prawa zostało wskazane jako czynnik wpływający na zaufanie stron do mediatora, z zastrzeżeniem że nie ma obowiązku aby mediator był osobą uprawnioną do wykonywania zawodu prawniczego⁴⁰.

³⁹ Art. 5 - 12 Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/11/UE z dnia 21 maja 2013 r. w sprawie alternatywnych metod rozstrzygania sporów konsumenckich oraz zmiany rozporządzenia (WE) nr 2006/2004 i dyrektywy 2009/22/WE (dyrektywa w sprawie ADR w sporach konsumenckich), Dz. Urzęd. UE L 165/63 - <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=celex%3A32013L0011> – dostęp 15.11.2017r.

⁴⁰ Art. 6 pkt 1 Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/11/UE z dnia 21 maja 2013 r. w sprawie alternatywnych metod rozstrzygania sporów konsumenckich oraz zmiany rozporządzenia (WE) nr 2006/2004 i dyrektywy 2009/22/WE (dyrektywa w sprawie ADR w sporach konsumenckich), Dz. Urzęd. UE L 165/63 – <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=celex%3A32013L0011> – dostęp 15.11.2017r.

W Sprawozdaniu Komisji dla parlamentu Europejskiego, rady i europejskiego Komitetu Ekonomiczni – Społecznego w sprawie stosowania dyrektywy Parlamentu europejskiego i Rady 2008/52/WE w sprawie niektórych aspektów mediacji w sprawach cywilnych i handlowych stwierdzono, że alternatywne metody rozwiązywania sporów realizują cel zagwarantowania dostępu do wymiaru sprawiedliwości, a mediacja jest szczególnie korzystna w sprawach cywilnych i handlowych⁴¹. Autorzy sprawozdania stwierdzają brak pełnego wdrożenia dyrektywy przez wszystkie państwa członkowskie, jednocześnie wskazując na różnice kulturowe jako przyczynę. Niemniej wskazano, że w 15 państwach członkowskich system mediacji funkcjonował przed przyjęciem dyrektywy, w 9 państwach wydano przepisy sankcjonujące mediację funkcjonującą wcześniej w oparciu o samoregulację⁴². Mechanizmy jakości dla mediacji realizowane są głównie za pomocą procedur akredytacyjnych i rejestrów mediatorów. Podjęcie mediacji jest dobrowolne, jednak są przypadki, w których państwa w określonych rodzajach spraw wprowadziły obowiązek próby mediacji. Jednocześnie w 13 państwach stosowane są zachęty finansowe⁴³. Szczegółowy opis badania znajduje się w opracowaniu badania przeprowadzonego dla Parlamentu Europejskiego w 2014 r, które jest podstawą informacji o mediacji zamieszczonych na stronie www.e-justice.europa.eu⁴⁴.

Należy zwrócić uwagę, że w części systemów prawnych funkcjonują niestandardowe rozwiązania co do możliwości prowadzenia mediacji nie tylko przez mediatorów o określonych kompetencjach ale również przez przeszkolonych sędziów wpisanych na listę przez Prezesa sądu, przy czym sędzia-mediator nie może być sędzią

⁴¹ Pkt 1.1 *Wprowadzenie* Sprawozdania Komisji dla parlamentu Europejskiego, rady i europejskiego Komitetu Ekonomiczni – Społecznego w sprawie stosowania dyrektywy Parlamentu europejskiego i Rady 2008/52/WE w sprawie niektórych aspektów mediacji w sprawach cywilnych i handlowych, Bruksela dnia 26.8.2016r., COM (2016) 542 final, s. 2 – <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2016/PL/1-2016-542-PL-F1-1.PDF> – dostęp 15.11.2017r.

⁴² Pkt 2 *ocena ogólna* Sprawozdania Komisji dla parlamentu Europejskiego..., op. cit., s. 4

⁴³ Pkt 3.6 *Prawodawstwo nakładające obowiązek korzystania z mediacji lub powodujące objęcie jej zachętami lub sankcjami (art. 5 ust. 2)* Sprawozdania Komisji dla parlamentu Europejskiego..., op. cit., s. 8

⁴⁴ „Rebooting” the Mediation Directive: Assessing the Limited Impact of its Implementation and Proposing Measures to Increase the Number of Mediations in the EU, Directorate General For International Policies, Policy Department C: Citizens’ Rights and Constitutional Affairs, Study 2014, PE 493.042 – [http://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=IPOL-JURI_ET\(2014\)493042](http://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=IPOL-JURI_ET(2014)493042) – dostęp 15.11.2017r.

prowadzącym postępowanie sądowe w danej sprawie (Chorwacja, Dania), urzędników sądowych danego sądu, którzy mogą być mediatorami w danym okręgu objętym właściwością miejscową sądu okręgowego (Dania) lub przez osobę pełniącą szczególną funkcję np. Rozjemca Publiczny w sporach zbiorowych pracy (Estonia)⁴⁵. Mediacja może być również prowadzona w ramach postępowania pojednawczego (Estonia). W części państw odnotowuje się tendencję do określania dodatkowych wymogów mediatorom, oprócz wiedzy na temat mediacji, takich jak wiek, wykształcenie uniwersyteckie, czy uzyskanie licencji w drodze zdania egzaminu organizowanego przez instytucje publiczne. Wymogi wobec mediatorów są różnicowane w kontekście szczególnego rodzaju spraw lub postępowań.

Co do zasady mediacja jest dobrowolna i odpłatna. W niektórych porządkach prawnych strony są zobowiązane do zawarcie informacji o próbie zakończenia sporu w pozwie do sądu (Hiszpania). Sądy informują strony o możliwości podjęcia mediacji i mają możliwość skierowania stron do mediacji. Mediacja jest odpłatna w większości krajów przez strony sporu, są również przykłady finansowania mediacji w wybranych kategoriach spraw w określonym zakresie i rozwiązania pośrednie, w których strony korzystające z mediacji korzystają z ulg w ramach opłat sądowych. Przykładowo w Słowenii mediacja sądowa w sporach wynikających ze stosunków między rodzicami a dziećmi oraz w sporach pracowniczych związanych z zakończeniem stosunku zatrudnienia jest dla stron bezpłatna⁴⁶.

4. Mediacja w sprawach cywilnych w świetle prawa obowiązującego w Polsce

Powody instytucjonalizacji mediacji, w ramach procedury cywilnej, wiążą się zarówno z realizacją polityki Unii Europejskiej, jak i z wewnętrzną tendencją do rozwoju form alternatywnego rozwiązywania sporów. Mediacja w sprawach cywilnych została wprowadzona do polskiego systemu prawnego w 2005r. poprzez dodanie do Kodeksu postępowania cywilnego w rozdziale 1 działu II tytułu VI oddział 1

⁴⁵ https://e-justice.europa.eu/content_mediation_in_member_states-64-hr-pl.do?clang=en

⁴⁶ https://e-justice.europa.eu/content_mediation_in_member_states-64-at-pl.do?member=1 oraz

„Mediacja” wraz z art. 183¹ - 183¹⁵, przepisy weszły w życie 10 grudnia 2005r.⁴⁷. Jednocześnie zmieniono przepisy o kosztach sądowych uwzględniające nową instytucję⁴⁸. Zakres regulacji miał charakter ramowy i co do zasady zgodny z późniejszą dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/52/WE z dnia 21 maja 2008r. w sprawie niektórych aspektów mediacji w sprawach cywilnych i handlowych o niektórych aspektach mediacji sprawach cywilnych i handlowych⁴⁹. Istotną regulacją zorientowaną na zwiększenie zakresu stosowania mediacji była ustawa o zmianie niektórych ustaw w związku ze wspieraniem polubownych metod rozwiązywania sporów z dnia 10 września 2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 1595), poprzedzała ją zmiana ustawy Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw z dnia 17 grudnia 2009r. (Dz. U. Nr 4, poz. 45 z 2010r.).

W 2005 r. celem ustawodawcy było wprowadzenie „prostych i nieskomplikowanych” rozwiązań oraz „(...) ustanowienie alternatywnego, w stosunku do sądowego postępowania cywilnego, sposobu rozstrzygania praw cywilnych”⁵⁰. Przyjęto liberalny model regulacji z ograniczoną, dla ułatwienia stronom osiągnięcia porozumienia, rolą mediatora. W szczególności *ratio legis* przepisów było zapewnienie swobodnego dostępu zainteresowanym stronom do tej instytucji⁵¹. Jako zasadę przyjęto, że sprawach, w których zawarcie ugody jest dopuszczalne, sąd dąży do ich ugodowego zakończenia, również poprzez nakłanianie do mediacji, a mediacja jest właściwa dla wszystkich spraw, w których dopuszczalne jest zawarcie ugody. Wprowadzono możliwość prowadzenia mediacji na podstawie: umowy o mediację, postanowienia sądu kierującego strony do mediacji oraz na podstawie wniosku strony o przeprowadzenie mediacji – art. 183¹ § 2 k.p.c. Mediacja prowadzona na mocy postanowienia sądu nie obliguje stron do zawarcia porozumienia, a jedynie

⁴⁷ Ustawa z dnia 28 lipca 2005r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. Nr 172, poz. 1438.

⁴⁸ Zob.: R. Flejszar, K. Gajda-Roszczyńska, *Alternatywne metody rozwiązywania sporów ze szczególnym uwzględnieniem mediacji – postępowanie cywilne*, (w:) K. Pleszka, J. Czapska, M. Araszewicz, M. Pękala, *Mediacja. Teoria, normy, praktyka*. Warszawa 2017, s. 175

⁴⁹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/52/WE z dnia 21 maja 2008r. w sprawie niektórych aspektów mediacji w sprawach cywilnych i handlowych o niektórych aspektach mediacji sprawach cywilnych i handlowych, Dz. Uez. UE L 136 z 24.05.2008, s. 3 z późn. zm.

⁵⁰ Por. A. Jakubiak – Mirończuk, *Alternatywne a sądowe...*, op.cit., s. 162 – 175 oraz *Mediacja w sprawach cywilnych – uzasadnienie rządowego projektu ustawy z dnia 20 sierpnia 2004 r.* – www.sejm.gov.pl; oraz A. Zienkiewicz, *Mediator w sprawach cywilnych...*, s. 2-3.

⁵¹ Tak: R. Morek, *Mediacja i arbitraż...*, s. 31, 34–39, 47–52.

do podjęcia mediacji⁵². Możliwość skierowania stron do mediacji ma również sąd w każdej sprawie rodzinnej, w której zawarcie ugody jest dopuszczalne, także w sprawie określenia sposobu wykonywania władzy rodzicielskiej.

Umowa o mediację może być zawarta w dowolnej formie, w tym przez faktyczne podjęcie mediacji (*per facta concludentia*) – art. 183⁶ § 2 pkt 4 k.p.c. Zawarcie umowy o mediację, o ile taki zarzut zostanie podniesiony, jest przesłanką skierowania sprawy przez sąd do postępowania mediacyjnego. W takim przypadku bezzasadna odmowa udziału w mediacji jest zagrożona sankcją procesową – możliwością obciążenia kosztami procesu – art.103 § 2 k.p.c. W przypadku braku umowy o mediację do postępowania mediacyjnego przewidziano możliwość skierowania przez sąd stron do mediacji, o ile żadna z nich nie zgłosi sprzeciwu. Treść art. 183⁸ § 2 k.p.c. uległa znacznej zmianie na mocy noweli z 2015r. Ustawa określała terminy trwania mediacji, na którą kieruje sąd, na okres nie dłuższy niż miesiąc, chyba że strony zgodnie wniosły o wyznaczenie dłuższego terminu na prowadzenie mediacji. Obecnie ustawowy termin wynosi 3 miesiące – art. 183¹⁰ § 1 k.p.c. Zachowano możliwość przedłużenia czasu na mediację.

Realizacji postulatu szybkości sprzyja obowiązek niezwłocznego podjęcia czynności zmierzających do mediacji i niezwłocznego przekazania protokołu sędziemu po jej zakończeniu. Przepisy nie określały i nadal nie określają miejsca, w którym ma być prowadzona mediacja. Może ona być przeprowadzona na posiedzeniu oraz bez posiedzenia mediacyjnego – art. 183¹¹ k.p.c. W związku z powyższym przepisy dopuszczają możliwość prowadzenia mediacji w oparciu o indywidualne spotkania stron z mediatorem⁵³. Decyzja ta jest podejmowana przez mediatora oraz wymaga zgody stron.

Zasada dobrowolności została wyrażona, w szczególności w treści przepisów umożliwiających stronom określenie przedmiotu mediacji, osoby mediatora albo sposobu wyboru mediatora – art. 183¹ § 3. Na gruncie nowelizacji z 2015r.

⁵² Por. K. Piasecki, *Kodeks postępowania cywilnego*, Tom I, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2006 s. 739; oraz T. Ereciński, J. Gudowski, M. Jędrzejewska, *Kodeks postępowania...*, s. 407–412; M. Uliasz, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do nowelizacji*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2006, s. 87.

⁵³ Por. K. Falkiewicz, R.L. Kwaśnicki, *Arbitraż i mediacja w świetle najnowszej nowelizacji kodeksu postępowania cywilnego*, *Przegląd Prawa Handlowego* 2005, nr 11, s. 37; R. Morek, *Mediacja i arbitraż...*, s. 79.

wprowadzano regulację, że jeżeli strony nie dokonały wyboru mediatora, to sąd kierując sprawę do mediacji wyznacza mediatora mającego odpowiednią wiedzę i umiejętności w zakresie prowadzenia mediacji w sprawach danego rodzaju, biorąc pod uwagę w pierwszej kolejności stałych mediatorów - 183⁹ k.p.c. Poza mediacją w sprawach rodzinnych, przyjęto rozwiązanie, że mediatorem może być każdy mający pełną zdolność do czynności prawnych, korzystający w pełni z praw publicznych, z wyłączeniem aktywnych zawodowo sędziów – art. 183² § 1 i § 2 k.p.c.

Mediacje rodzinne mogą prowadzić mediatorzy wskazani przez strony – a więc osoby, od których nie są wymagane żadne kwalifikacje. W przypadku, gdy strony nie uzgodnią osoby mediatora, sąd skieruje sprawę do mediacji prowadzonej przez stałego mediatora rodzinnego. Sprawy rodzinne są złożone oraz wkraczają w życie rodzinne i prywatne stron⁵⁴. Na podstawie przepisów z 2005r. sąd w sprawach rodzinnych i w sprawach o rozwód kierował strony do mediatora będącego kuratorem, mediatorem w ośrodku diagnostyczno-konsultacyjnym lub do mediatora stałego posiadającego wiedzę teoretyczną i umiejętności praktyczne w zakresie prowadzenia mediacji w sprawach rodzinnych – art. 436 § 3 i 4 oraz art. 570² k.p.c., obecnie sąd kieruje ich do mediacji prowadzonej przez stałego mediatora, o którym mowa w art. 436 § 4 – „Jeżeli strony nie uzgodniły osoby mediatora, sąd kieruje je do stałego mediatora posiadającego wiedzę teoretyczną, w szczególności posiadającego wykształcenie z zakresu psychologii, pedagogiki, socjologii lub prawa oraz umiejętności praktyczne w zakresie prowadzenia mediacji w sprawach rodzinnych”.

Istotna zmiana przepisów prawa nastąpiła również w odniesieniu do kuratowóee. Pierwotnie w sprawach o rozwód, w spornych sprawach dotyczących zaspokojenia potrzeb rodziny, alimentów, sposobu sprawowania władzy rodzicielskiej po rozwodzie, kontaktów z dziećmi, w sprawach majątkowych między małżonkami art. 436 § 3 k.p.c. dopuszczał, aby mediatorami byli także kuratorzy sądowi oraz osoby wskazane przez rodzinne ośrodki diagnostyczno-konsultacyjne. W 2010r. § 3 art. 436 k.p.c został uchylony. Ustawa z 2005r. przewidywała możliwość tworzenia list stałych

⁵⁴ Por. A. Rękas, *Mediacja w projekcie ustawy o zmianie ustawy kodeks postępowania cywilnego i ustawy kodeks cywilny – uwag kilka*, Mediator 2004, nr 31 (4), s. 42–51; R. Cebula, *Mediacje w polskim prawie cywilnym*, Mediator 2005, nr 34 (3), s. 25–27. Więcej: H. Przybyła-Basista, *Proces mediacji rodzinnych – od teorii do praktyki*, Mediator 2002, nr 21 (2), s. 5–21.

mediatorów, z obowiązkiem informowania o ich utworzeniu prezesa sądu okręgowego, dla organizacji społecznych i zawodowych – art. 183² § 3 k.p.c.. Sposób określenia uprawnionych organizacji od 2010r. został zmieniony na „organizacje pozarządowe”.

Celem nowelizacji kodeksu postępowania cywilnego zmieniające zasady prowadzenia mediacji (ustawa z dnia 13 października 2015 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wspieraniem polubownych metod rozwiązywania sporów) było rozszerzenie i upowszechnienie wykorzystywania mediacji w sprawach cywilnych, zwłaszcza pomiędzy przedsiębiorcami. Z projektowanymi zmianami wiązano oczekiwanie, że możliwości szerszego wykorzystania mediacji w sporach, w których wszczęto postępowanie sądowe spowoduje skrócenie czasu trwania postępowań oraz obniżenie kosztów, zarówno po stronie obywateli jak i budżetu państwa. Wprowadzono obowiązek stron zawarcia w pozwie informacji o próbie polubownego zakończenia sporu lub w przypadku gdy prób takich nie podjęto zawarcie informacji o przyczynach - art. 187 § 1 pkt 3 k. p. c. wraz z możliwością uwzględniania przez sąd przy ustalaniu wynagrodzenia pełnomocnika, podjętych przez niego wysiłków w celu doprowadzenia do polubownego rozwiązania sporu, również przed wniesieniem pozwu oraz możliwością obciążenia strony obowiązkiem zwrotu kosztów wywołanych nieuzasadnionej odmowie poddania się mediacji – art. art. 103 § 2 k.p.c i, art. 109 § 2 k.p.c. Wprowadzono również obowiązek sędziego do dokonania wstępnej analizy czy sprawa może zostać rozwiązana poprzez mediację – art. 183⁸ § 5. Przepis § 61 Regulaminu urzędowania sądów powszechnych konkretyzuje ten obowiązek – do czynności przewodniczącego posiedzenia lub rozprawy należy ocena czy strony należy skierować do mediacji, czy też wezwać na spotkanie informacyjne dotyczące polubownych metod rozwiązywania sporów, czy na posiedzenie niejawne dotyczące mediacji. Ponad to ustawodawca przewidział możliwość wezwania stron do udziału w spotkaniu informacyjnym dotyczącym polubownych metod rozwiązywania sporów, przed wyznaczeniem pierwszego posiedzenia przeznaczonego na rozprawę – art. 183⁸ § 4. Spotkanie może być prowadzone przez sędziego, referendarza sądowego, urzędnika sądowego, asystenta sędziego lub stałego mediatora.

Zostały uporządkowane kwestie proceduralne dotyczące mediacji w zakresie pierwszeństwa stron w wyborze mediatora, uprawnień mediatora do zapoznania się z aktami, sposobu i zakresu danych przekazywanych mediatorowi - art. 183⁹ k.p.c.,

określenia, że mediator prowadzi mediację „...wykorzystując różne metody zmierzające do polubownego rozwiązania sporu, w tym poprzez wspieranie stron w formułowaniu przez nie propozycji ugodowych, lub na zgodny wniosek stron może wskazać sposoby rozwiązania sporu, które nie są dla stron wiążące – art. 183^{3a} k.p.c. W odniesieniu do protokołu z mediacji, w przypadku mediacji na podstawie umowy zrezygnowano o obligatoryjnego przekazania go do sądu na rzecz uprawnienia strony do wystąpieniem z wnioskiem o zatwierdzenie ugody, w konsekwencji czego mediator składa protokół we właściwym sądzie – art. 183¹³ § 1 k.p.c. Wzmocniono zasadę poufności mediacji poprzez poszerzenie katalogu osób zobowiązanych zachować w tajemnicy fakty, o których dowiedziały się w związku z prowadzeniem mediacji - art. 183⁴ § 2 k.p.c. Obecnie obowiązek ten dotyczy mediatora, stron, a także i innych osób biorących udział w postępowaniu mediacyjnym. Zachowano możliwość zwolnienia przez strony mediatora oraz przewidziano taką możliwość wobec innych osób biorących udział w postępowaniu mediacyjnym.

Wprowadzono możliwość mediacji w postępowaniach upominawczych i nakazowych, w których skutecznie wniesiono zarzuty – art. 183⁸ § 3 k.p.c. W zakresie przerwanie biegu przedawnienia roszczenia usunięto stan niepewności związany z trudnościami określenia momentu wszczęcia mediacji w kontekście niepewności wierzyciela. W 2005r. art. 123 § 3 k.c. przewidziano, że wszczęcie mediacji przerywa bieg przedawnienia. W noweli z 2015r. w art. 183⁶ § 3 k.p.c. prowadzono przepis mający zastosowanie w sytuacji, w której wierzyciel zachowuje pozytywne skutki przerwania z biegu przedawnienia, jeżeli nie dojdzie do wszczęcia mediacji przedsądowej z powodów niezależnych od wierzyciela, jeżeli wniesie on pozew w terminie 3 miesięcy od dnia: w którym mediator lub druga strona złożą oświadczenie powodujące, że mediacja nie została wszczęta albo następnego po upływie tygodnia od dnia doręczenia wniosku o przeprowadzenie mediacji, gdy mediator lub druga strona nie złożą takiego oświadczenia.

Ustawodawca częściowo zmienił założenie, że mediatorem może być każdy na rzecz wymogów odpowiedniej wiedzy i umiejętności dla mediatorów wpisanych na listy stałych mediatorów prowadzoną przez prezesa sądu okręgowego. Jednocześnie umożliwiono zaliczenie kosztów mediacji prowadzonej na skutek skierowania przez sąd do kosztów sądowych oraz wprowadzenie zwrotu z urzędu całej uiszczonych

opłatę od pisma wszczynającego postępowanie w pierwszej instancji oraz zarzutów od nakazu zapłaty, jeżeli postępowanie zakończyło się zawarciem ugody przed rozpoczęciem rozprawy przed sądem pierwszej instancji oraz zwrocie z urzędu połowy uiszczonej opłaty od pisma wszczynającego postępowanie w pierwszej instancji oraz zarzutów od nakazu zapłaty, jeżeli postępowanie w pierwszej instancji zakończyło się zawarciem ugody sądowej po rozpoczęciu rozprawy, jak i pisma wszczynającego postępowanie w drugiej instancji, w której sprawa zakończyła się zawarciem ugody sądowej. Ponadto zdecydowano o niepobieraniu opłaty od wniosku o zatwierdzenie ugody zawartej przed mediatorem w wyniku prowadzenia mediacji na podstawie umowy o mediację.

Dodatkowo została przewidziana możliwość wynagrodzenia pracy profesjonalnych pełnomocników przy polubownym rozwiązaniu sporu jeszcze przed wniesieniem sprawy do sądu. Wysokość wynagrodzenia jest zależna od zaangażowania w czynności podjęte w celu polubownego rozwiązania sporu również przed wniesieniem pozwu - art. 109 § 2 k.p.c. Ponadto przepisy dają możliwość nałożenia na stronę obowiązku poniesienia kosztów postępowania sądowego, która w sposób oczywiście nieuzasadniony odmawia podania się mediacji – art. 103 § 2 k.p.c. Sąd może również obciążyć ją kosztami nakazanego stawiennictwa poniesionymi przez stronę przeciwną, w przypadku gdy strona bez uzasadnienia nie stawia się na spotkanie informacyjne lub posiedzenie niejawnie - art. 183⁸ § 6 k.p.c.

Od 2010r. w sądach okręgowych funkcjonują koordynatorzy do spraw mediacji. Po ostatniej zmianie przepisów sędzia koordynator wykonuje zadania na rzecz na rzecz rozwoju mediacji, komunikacji pomiędzy sędziami i mediatorami oraz stałymi mediatorami, a także współpracuje przy organizowaniu spotkań informacyjnych. Koordynator do spraw mediacji wykonuje również te zadania w sądach rejonowych na obszarze właściwości danego sądu okręgowego - art. 16a ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. 2001 Nr 98 poz. 1070 tj. Dz.U. 2018 poz. 23).

W obecnym stanie prawnym mediacji opiera się na zasadach dobrowolności i autonomii stron, elastyczności reguł i poufności postępowania oraz akceptowalności, bezstronności, neutralności i mediatora. Warunkiem podjęcia i przeprowadzenia mediacji jest zgoda stron. Zasada ta jest wprost wyrażona w przepisie art.183¹ k.p.c. poprzez stwierdzenie: „Mediacja jest dobrowolna”.

Mediacja jest prowadzona na podstawie umowy o mediację lub postanowienia sądu kierującego strony do mediacji. Do zawarcia umowy może dojść również przez wyrażenie przez stronę zgody na mediację, gdy druga strona złożyła wniosek o mediację. Ponad to mediacja może być prowadzona zarówno przed wszczęciem postępowania jak również w toku sprawy. Projektowane zmiany zostały ukierunkowane na zwiększenie zastosowania mediacji jako metody zakończenia sporu. Z perspektywy badania aktowego i ankiety przeprowadzonej ankiety wśród mediatorów za szczególnie istotne uznano: obowiązki informacyjne, sposób oceny sprawy.

III. Wyniki badań aktowych i ankietowych

1. Ogólna charakterystyka badanych spraw

Badanie aktowe zostało przeprowadzone w oparciu o analizę 187. Wśród przebadanych spraw, w których strony zawarły ugodę mediacyjną, przeważały sprawy o zapłatę – 62 sprawy, stanowiące 33,2% spraw ogółem oraz sprawy o rozwód i separację – 71 spraw czyli 38% spraw ogółem. Wśród kategorii inne znalazło się 19 spraw z zakresu podziału majątku (11 spraw), zachowku (5 spraw) i działu spadku (5 spraw), 14 spraw o naruszenie lub ochronę dóbr osobistych stanowiły 7,5% spraw. Uzyskane wyniki potwierdzają tezę, że mediacja ze względu na swój charakter jako tryb rozwiązywania konfliktów ma zastosowanie przede wszystkim w sprawach, w których strony z mocy przepisów prawa posiadają szeroką autonomię w kształtowaniu stosunku prawnego, dodatkowo w sprawach gdzie zakończenie sporu wymaga ustalenia sposobu realizacji uprawnień i spełniania obowiązków, a motywacje stron pozostają w dużej mierze osobiste oraz strony z punktu widzenia realizacji własnych interesów są zdecydowane lub zobowiązane z mocy prawa do utrzymywania relacji w przyszłości.

Wartość przedmiotu sporu (tabela P1) w sprawach z powództwa o zapłatę wynosiła od 908 zł do 3 190 440zł, średnia wyniosła 230 446 zł, a mediana wyniosła 100 000. W sprawach z powództwa o ochronę lub naruszenie dóbr osobistych ugoda mediacyjna została zawarta w sprawach do wartości 109 957 zł. Z kolei w sprawach z powództwa o rozwód lub separację średnia wyniosła 5 000zł, najwyższa wartość 20 000zł, średnia wyniosła 19 246,5 zł, mediana wyniosła 10 000zł, najwyższa odnotowana wartość to 109 957zł. W sprawach z powództwa z kategorii „inne” średnia wartość sporu wyniosła 161 663zł, mediana 65 000zł, najwyższa wartość to 1 364 500zł. Uzyskane dane wskazują na ogólny wniosek, że wartość przedmiotu sporu nie stanowi kwestii istotnej dla podjęcia mediacji ani zawarcia ugody. W odniesieniu do kosztów mediacji, przy niskiej wartości sporu, teoretycznie za istotny mógłby być uznany stosunek tych kosztów do wartości przedmiotu sporu, czego w świetle powyższych danych nie zaobserwowano. Niemniej w ramach mediacji sądowej, odniesienie kosztów mediacji do kosztów postępowania sądowego przemawia za zakończeniem sporu w drodze mediacji.

2. Realizacja obowiązku zawarcia w pozwie informacji o podjęciu przez strony próby mediacji lub innego pozasądowego sposobu rozwiązania sporu

W kwestii zawarcia w pozwie informacji o podjęciu przez strony próby mediacji lub innego pozasądowego sposobu rozwiązania sporu (tabela P4) w przypadku 14 pozwów zawarta była taka informacja a w przypadku 167 pozwów takiej informacji nie było. W 3 przypadkach brak danych w tym zakresie. Powyższe dane wskazują, że w 89% spraw nie został wypełniony ustawowy obowiązek zawarcia w pozwie przedmiotowej informacji. Odniesienie powyższych danych do poszczególnych sądów (tabela krzyżowa P1/P4): w Sądzie w Białymstoku odnotowano 8 spraw i w żadnej z nich pozwy nie zawierały informacji o podjęciu przez strony próby mediacji lub innego pozasądowego sposobu rozwiązania sporu; w Sądzie w Bydgoszczy w 1 na 8 wylosowanych spraw pozw zawierał informację o podjęciu przez strony próby mediacji lub innego pozasądowego sposobu rozwiązania sporu; w Sądzie w Inowrocławiu w żadnej sprawie nie odnotowano pozwu zawierającego informację o podjęciu przez strony próby mediacji lub innego pozasądowego sposobu rozwiązania sporu; w Sądzie w Katowicach na 25 spraw tylko w 3 sprawach pozwy zawierały informację o podjęciu próby mediacji, natomiast w 23 sprawach pozw nie zawierał tej informacji; w Sądzie w Krakowie na 61 spraw tylko w 2 sprawach pozwy zawierały informację co do próby mediacji bądź innego polubownego sposobu rozwiązania sporu; w Sądzie w Myszkowie w 1 pozwie zawarto informację a w 1 nie zawarto tej informacji; w Sądzie w Otwocku na 2 sprawy żadna z nich nie zawierała pozwu z tą informacją; w Sądzie w Poznaniu na 11 spraw w przypadku 2 pozwów zawierał tę informację a w 8 nie; w Sądzie w Raciborzu na 8 spraw tylko w 2 sprawach pozw zawierał tę informację a w 6 spraw pozw nie zawierał informacji o podjęciu przez strony próby mediacji lub innego pozasądowego sposobu rozwiązania sporu; w Sądzie w Sieradzu na 2 sprawy poddane analizie w żadnej z nich nie odnotowano pozwu zawierającego informację o podjęciu przez strony próby mediacji lub innego pozasądowego sposobu rozwiązania sporu; z kolei w Sądzie w Tarnowskich Górach na 6 spraw w żadnej z nich nie odnotowano pozwu zawierającego informację o podjęciu przez strony próby mediacji lub innego pozasądowego sposobu rozwiązania sporu; w Sądzie w Wałczu na 5 spraw

wylosowanych w żadnej z nich nie odnotowano pozwu zawierającego informacje o podjęciu przez strony próby mediacji lub innego pozasądowego sposobu rozwiązania sporu; w Sądzie Warszawa-Mokotów w Warszawie na 7 spraw tylko w 2 sprawach odnotowano pozew zawierający informacje o podjęciu przez strony próby mediacji lub innego pozasądowego sposobu rozwiązania sporu, natomiast w 5 sprawach nie odnotowano pozwu zawierającego informacje o podjęciu przez strony próby mediacji lub innego pozasądowego sposobu rozwiązania sporu; w przypadku Sądu Warszawa-Praga Południe w Warszawie na 2 sprawy w żadnej z nich nie odnotowano pozwu zawierającego informacje o podjęciu przez strony próby mediacji lub innego pozasądowego sposobu rozwiązania sporu. Natomiast w Sądzie we Włocławku na 2 sprawy w żadnej z nich nie odnotowano pozwu zawierającego informacje o podjęciu przez strony próby mediacji lub innego pozasądowego sposobu rozwiązania sporu. W Sądzie w Wołominie nie wystąpiły sprawy, gdzie odnotowano by pozew zawierający informacje o podjęciu przez strony próby mediacji lub innego pozasądowego sposobu rozwiązania sporu. W Sądzie we Wrocławiu na 18 spraw tylko w 4 odnotowano pozew zawierający informacje o podjęciu przez strony próby mediacji lub innego pozasądowego sposobu rozwiązania sporu. Natomiast w Sądzie w Zamościu jak i Zielonej Górze w żadnej ze spraw nie odnotowano pozwu zawierającego informacje o podjęciu przez strony próby mediacji lub innego pozasądowego sposobu rozwiązania sporu. Podsumowując nie ma związku pomiędzy wynikami a sądem. Odnotowano najwięcej 4 przypadki w Sądzie we Wrocławiu zawarcia przedmiotowej informacji i 3 przypadki w sądzie w Poznaniu, co potwierdza wcześniejszy wniosek.

W przypadkach, w których została zawarta informacja o podjęciu przez strony próby mediacji lub innego pozasądowego sposobu rozwiązania sporu w badaniu aktowym ustalono, że informacje te miały różnorodną treść i tylko w jednym przypadku odnotowano informację: „sąd zwrócił się do powódki o usunięcie braku formalnego przez podanie czy między stronami podjęto mediację, a jeżeli nie podjęto – to z jakich powodów”. Powódka usunęła brak w późniejszym czasie; nadano również nową sygnaturę. Pozostałe informacje miały charakter ogólny, czy wręcz wskazują, że strony uznają za próbę pozasądowego rozwiązania sporu próby nawiązania kontaktu, jak również wezwanie do zapłaty. Przykładowo twierdzono: „Mimo długotrwałych negocjacji strony nie doszły do porozumienia”, „Kontakt telefoniczny

i mailowy oraz wezwanie przed pozwem”, „Korespondencyjna propozycja zawarcia ugody, która nie spotkała się z akceptacją.”, „Pełnomocnik powoda wskazał, że powód podjął próbę pozasądowego rozwiązania sporu poprzez wezwanie do dobrowolnego spełnienia świadczenia, przy czym w wezwaniu do zapłaty nie zostało wskazano jako wezwanie było próba polubownego rozwiązania sporu - było w nim tylko wezwanie do zapłaty w określonym terminie dochodzonej pozwem kwoty.”, „Z uzasadnienia sprzeciwu od nakazu zapłaty wynika, że pozwany kontaktował się z powodem celem podjęcia negocjacji, ale do spotkania nie doszło, a pomimo brzmienia umowy powód skierował pozew do zapłaty przed upływem 2 miesięcy od wezwania do zapłaty.”, „Zgodnie z postanowieniami umowy strony zobowiązały się do rozwiązywania sporów na gruncie umowy w terminie 2 miesięcy od dnia poinformowania”, „Pomimo prób powodów pozwany nie chciał z nimi rozmawiać bezpośrednio i odsyłał ich do pełnomocnika i prowadził korespondencję”, „Powód podjął próbę pozasądowego rozwiązania sporu poprzez zawiadomienie pozwanych i wezwanie ich do dobrowolnego przeniesienia własności, bądź zapłaty, które to jednak wezwanie nie przyniosło oczekiwanego rezultatu, bowiem do dnia wystąpienia z przedmiotowym powództwem pozwane nie zastosowały się do treści wezwania.”, „Powód proponował Pozwanemu rozłożenie należności na raty”, „Próby uregulowania sytuacji u notariusza; pismo z propozycją zawarcia umowy dot. korzystania z nieruchomości”, „Uznano, że wezwanie do zapłaty jest próbą pozasądowego rozwiązania sporu”, wezwanie do publikacji sprostowań, wezwanie do usunięcia skutków naruszenia dóbr osobistych”, „Wezwanie do zapłaty”, „Zawezwanie do ugody”, „Zostało wysłane wezwanie do przeprosin i zapłaty zadośćuczynienia”. Tylko w dwóch przypadkach odnotowano pisma wzywające do wykonania przed wystąpieniem do Sądu i zawezwanie do próby ugodowej oraz fakt zawarcia ugody mediacyjnej, która nie była terminowo realizowana.

Odnosząc przeanalizowane powyżej informacje do danych liczbowych należy stwierdzić, że ustawowy obowiązek został spełniony w tych dwóch ostatnich przypadkach. W pozostałych sprawach zawarta informacja wskazuje na bark wiedzy lub woli zarówno stron jak i pełnomocników do podjęcia próby ugodowego rozwiązania sporu. Jednocześnie ze względu na przedmiot badania należy podkreślić, że brak przedsądowych prób skorzystania z form ADR nie był przeszkodą do zawarcia ugody mediacyjnej pomimo wstąpienia stron na ścieżkę sądową.

W kwestii pochodnej do przedstawianej powyżej, a mianowicie: czy w pozwie zawarta była informacja dotycząca wyjaśnienia przyczyn niepodjęcia przez strony prób mediacji lub innego pozasądowego sposobu rozwiązania sporu (tabela P6) na informacje uzyskane w 183 sprawach, w tylko w 10 sprawach wniesiono pozew zawierający informację dotyczącą wyjaśnienia przyczyn niepodjęcia przez strony prób mediacji lub innego pozasądowego sposobu rozwiązania sporu, natomiast w 173 przeanalizowanych spraw pozwu nie zawierały informacji dotyczącej wyjaśnienia przyczyn niepodjęcia przez strony prób mediacji lub innego pozasądowego sposobu rozwiązania sporu. W odniesieniu do rodzajów spraw (tabela krzyżowa P1/P6) to na 60 spraw z powództwa o zapłatę w 2 przypadkach zawarta była informacja a w 58 nie zawarto tej informacji. W przypadku 71 spraw z powództwa o rozwód lub separację w 4 sprawach zawarto w pozwie informację dotyczącą wyjaśnienia przyczyn niepodjęcia przez strony prób mediacji lub innego pozasądowego sposobu rozwiązania sporu a w 67 nie zawarto tej informacji. W 14 sprawach z powództwa o ochronę lub naruszenie dóbr osobistych w 2 sprawach pozwu zawierał tę informację a w 12 nie. W przypadku 17 spraw z innego powództwa w 1 sprawie pozwu zawierał tę informację a w 16 nie. W 11 sprawach o podział majątku w 1 sprawie zawarto tę informację a w 10 nie. W 5 sprawach o zachowek w żadnej z nich pismo wszczynające postępowanie nie zawierało informacji odnośnie wyjaśnienia przyczyn niepodjęcia przez strony prób mediacji lub innego pozasądowego sposobu rozwiązania sporu. Podobnie w 5 sprawach o dział spadku, gdzie również pismo wszczynające nie zawierało tej informacji.

Informacje, które zostały podane jako przyczyny niepodjęcia przez strony mediacji lub innego pozasądowego sposobu rozwiązania sporu to:

- "strony podjęły próby mediacji względem siebie, natomiast bez udziału mediatora"- powódka nie widziała potrzeby
- [...] powód przed złożeniem pozwu o rozwód nie podejmował prób mediacji albowiem jak to zostało wskazane w pozwie pozwana wyprowadziła się ze wspólnie zajmowanej nieruchomości w grudniu 2015 r., po czym zmieniła numer telefonu i powód od tego czasu nie ma żadnego kontaktu
- informacja, iż druga strona odmówiła i utrudniała publikację przeprosin
- jedna strona nie była zainteresowana załatwieniem sprawy

- mediacja zdaniem powoda może przedłużyć czas dochodzenia roszczeń i zwiększyć koszty
- pełnomocnik powoda wskazał, że powód starał się rozwiązać spór polubownie i w tym zakresie wskazał, że wyraz temu dał w piśmie będącym wezwaniem do zapłaty, przy czym w treści wezwania do zapłaty brak jest informacji o rozważanej możliwości polubownego rozwiązania sporu
- powód ponosi, że poza mediacjami prowadzonymi w trakcie trwania sprawy karnej i rodzinnej, nie występowała z inicjatywą przeprowadzenia mediacji przed złożeniem pozwu, gdyż obawia się bezpośredniego spotkania z pozwanym.
- strony nie uczestniczyły w mediacji, gdyż – zdaniem powoda – są w stanie samodzielnie osiągnąć porozumienie.
- zbyt silny konflikt między stronami
- została zawarta ugoda mediacyjna, która nie była terminowo realizowana

Przytoczone informacje potwierdzają wnioski o jednostkowych przypadkach wiedzy powodów i ich pełnomocników o mediacji i innych metodach ADR.

3. Działania sądu informacyjne sądu o mediacji w ramach prowadzonego postępowania

Katalog działań sądu na rzecz mediacji dotyczy obowiązku pouczenia stron o możliwości ugodowego rozwiązania sporu, wezwania stron do udziału w spotkaniu informacyjnym oraz wydaniu postanowienia sądu o kierowaniu sprawy do mediacji. W odniesieniu do obowiązku pouczenia stron o możliwości ugodowego rozwiązania sporu (tabela P8) odnotowano tylko 55 takich przypadków na 184 spraw w których aktach taka informację umieszczono, co stanowi 30% przypadków. W pozostałych 70% spraw sądy nie dopełniły tego obowiązku. Poszerzając analizę o odniesienie do miast (tabela krzyżowa P1/P8) stwierdzono, co następuje. W Sądzie w Białymstoku było 8 spraw i w 2 sprawach sąd pouczył strony o możliwości ugodowego załatwienia sporu, w szczególności o mediacji a w 6 sprawach sąd nie pouczył stron o możliwości ugodowego załatwienia sporu, w Sądzie w Bydgoszczy w 1 na 8 badanych spraw sąd pouczył strony o możliwości ugodowego załatwienia sporu, w szczególności o mediacji, a w 7 sprawach sądowych sąd nie pouczył stron

o możliwości ugodowego załatwienia sporu, w szczególności o mediacji, w Sądzie w Inowrocławiu odnotowano 4 sprawy i w żadnej z nich sąd nie pouczył stron o możliwości ugodowego załatwienia sporu, w szczególności o mediacji. W Sądzie w Katowicach na 26 spraw tylko w 6 sprawach sąd pouczył strony o możliwości ugodowego załatwienia sporu, w szczególności o mediacji, natomiast w 20 sprawach sądowych sąd nie pouczył stron o możliwości ugodowego załatwienia sporu, w szczególności o mediacji. Z kolei w Sądzie w Krakowie na 60 spraw w 26 sprawach sąd pouczył strony o możliwości ugodowego załatwienia sporu, w szczególności o mediacji, natomiast w 34 sprawach sąd nie pouczył stron o możliwości ugodowego załatwienia sporu, w szczególności o mediacji. W Sądzie w Myszkowie na 2 sprawy poddane analizie w żadnej z nich sąd nie pouczył stron o możliwości ugodowego załatwienia sporu, w szczególności o mediacji. Z kolei w Sądzie w Otwocku na 2 badane sprawy w żadnej z nich sąd nie pouczył stron o możliwości ugodowego załatwienia sporu, w szczególności o mediacji. Natomiast w Sądzie w Poznaniu na 11 spraw w przypadku 4 spraw sąd pouczył strony o możliwości ugodowego załatwienia sporu, w szczególności o mediacji natomiast w 7 sprawach sąd nie pouczył stron o takiej możliwości. W Sądzie w Raciborzu na 8 spraw tylko w 2 sprawach sąd pouczył strony o możliwości ugodowego załatwienia sporu, w szczególności o mediacji. W Sądzie w Sieradzu na 2 sprawy poddane analizie w 1 sprawie sąd pouczył o możliwości ugodowego załatwienia sporu, w szczególności o mediacji a w 1 sprawie nie pouczył ich o takiej możliwości. Z kolei w Sądzie w Tarnowskich Górach na 6 spraw w 3 sprawach sąd pouczył strony o możliwości ugodowego załatwienia sporu, w szczególności o mediacji a w 3 sprawach sąd nie pouczył stron o tej możliwości. W Sądzie w Wałczu na 5 spraw poddanych analizie w żadnej z nich sąd nie pouczył stron o możliwości ugodowego załatwienia sporu, w szczególności o mediacji. W Sądzie Warszawa-Mokotów w Warszawie na 7 spraw tylko w 2 sprawach sąd pouczył strony o możliwości ugodowego załatwienia sporu, w szczególności o mediacji, natomiast w 5 sprawach sąd nie pouczył stron o możliwości ugodowego załatwienia sporu, w szczególności o mediacji. W przypadku Sądu Warszawa-Praga Południe w Warszawie na 2 sprawy w żadnej z nich sąd nie pouczył stron o możliwości ugodowego załatwienia sporu, w szczególności o mediacji. Natomiast w Sądzie we Włocławku na 2 sprawy w żadnej z nich sąd nie pouczył stron o możliwości ugodowego załatwienia sporu, w szczególności o mediacji. W Sądzie w Wołominie odnotowano 1 sprawę i po

dokonaniu analizy ustalono, że sąd nie pouczył stron o możliwości ugodowego załatwienia sporu, w szczególności o mediacji. W Sądzie we Wrocławiu na 18 spraw w 4 sprawach sąd pouczył strony o możliwości ugodowego załatwienia sporu, w szczególności o mediacji a w przypadku 14 spraw sądowych sąd nie pouczył stron o możliwości ugodowego załatwienia sporu, w szczególności o mediacji. Natomiast Sąd w Zamościu w przypadku 4 spraw w 3 pouczył strony o możliwości ugodowego załatwienia sporu, w szczególności o mediacji a w 1 sprawie nie pouczył stron o takiej możliwości. Sąd w Zielonej Górze w przypadku 4 spraw w 3 sprawach sąd pouczył strony o możliwości ugodowego załatwienia sporu, w szczególności o mediacji a w 1 sprawie sąd nie pouczył stron o możliwości ugodowego załatwienia sporu, w szczególności o mediacji. Analiza obejmowała 184 spraw sądowych, gdzie w 55 sprawach sąd pouczył strony o możliwości ugodowego załatwienia sporu, w szczególności o mediacji a w przypadku 129 spraw sąd nie pouczył stron o tej możliwości. Podsumowując sądem, w którym w największej liczbie spraw (26) dokonano przedmiotowego pouczenia jest Sąd w Krakowie, jednak liczba ta stanowi 43% procent badanych spraw z tego sądu. Ze względu na wielkość próby nie mam możliwości sformułowania ostatecznych wniosków, niemniej należy stwierdzić niedostateczne działanie sędziów w tym zakresie.

Zestawienie powyższych danych do informacji o rodzaju powództwa (tabela P1/P8.2) pozwoliło uzyskać następujące informacje. W odniesieniu do spraw z powództwa o zapłatę to w analizowanym okresie odnotowano 61 spraw, gdzie w przypadku 14 spraw sąd pouczył strony o możliwości ugodowego załatwienia sporu, w szczególności mediacji a w przypadku 47 spraw sąd nie pouczył stron o możliwości ugodowego załatwienia sporu, w szczególności o mediacji. Sąd w Bydgoszczy na 4 analizowane sprawy w 1 sprawie pouczył strony o możliwości ugodowego załatwienia sporu, w szczególności o mediacji z kolei w 3 sprawach sąd nie pouczył stron o możliwości ugodowego załatwienia sporu, w szczególności o mediacji. Sąd w Inowrocławiu miał 2 sprawy z powództwa o zapłatę i w żadnej z nich nie pouczył stron o możliwości ugodowego załatwienia sporu, w szczególności o mediacji. Sąd w Katowicach miał 19 spraw z powództwa o zapłatę i w 6 sprawach pouczył strony o możliwości ugodowego załatwienia sporu, w szczególności o mediacji natomiast w 13 sprawach sąd nie pouczył stron o możliwości ugodowego załatwienia sporu, w szczególności o mediacji. W Sądzie w Krakowie spraw

z powództwa o zapłatę było 2 i w 1 sprawie sąd pouczył strony o możliwości ugodowego załatwienia sporu, w szczególności o mediacji a w 1 sprawie sąd nie pouczył stron o możliwości ugodowego załatwienia sporu, w szczególności o mediacji. Sąd w Myszkowie była badana 1 sprawa z powództwa o zapłatę i sąd nie pouczył stron o możliwości ugodowego załatwienia sporu, w szczególności o mediacji. Podobnie sąd w Poznaniu również była badana 1 sprawa z powództwa o zapłatę i sąd nie pouczył stron o możliwości ugodowego załatwienia sporu. Sąd w Raciborzu – były badane 4 sprawy z powództwa o zapłatę i w 1 sprawie sąd pouczył o możliwości ugodowego załatwienia sporu a w 3 przypadkach nie pouczył o tej możliwości. Sąd w Sochaczewie – były badane 3 sprawy z powództwa o zapłatę i w żadnej z nich sąd nie pouczył stron o możliwości ugodowego załatwienia sporu, w szczególności o mediacji. Sąd w Wałczu – był badane 2 sprawy z powództwa o zapłatę i w żadnej z nich sąd nie pouczył stron o możliwości ugodowego załatwienia sporu. Sąd Warszawa-Mokotów w Warszawie – były badane 4 sprawy z powództwa o zapłatę i w żadnej z nich sąd nie pouczył stron o możliwości ugodowego załatwienia sporu, w szczególności o mediacji. Sąd Warszawa-Praga Południe w Warszawie była badana 1 sprawa z powództwa o zapłatę i również sąd nie pouczył stron o możliwości ugodowego załatwienia sporu, w szczególności o mediacji. Sąd we Wrocławiu - było badanych 18 spraw z powództwa o zapłatę i w 4 sprawach sąd pouczył strony o możliwości ugodowego załatwienia sporu, w szczególności o mediacji, natomiast w 14 sprawach nie pouczył stron o takiej możliwości. W odniesieniu do spraw z powództwa o rozwód lub separację to w analizowanym okresie odnotowano 70 spraw, w których 29 sprawach sąd pouczył strony o możliwości ugodowego załatwienia sporu a w 41 sprawach sąd nie pouczył stron o takiej możliwości. Sąd w Białymstoku na 7 rozpoznawanych spraw z powództwa o rozwód lub separację w 2 sprawach pouczył strony o możliwości ugodowego załatwienia sporu, a w 5 sprawach sąd nie pouczył stron o takiej możliwości. Sąd w Krakowie na 57 spraw z powództwa o rozwód lub separację w 25 sprawach pouczył strony o możliwości ugodowego załatwienia sporu, w szczególności o mediacji a w 32 sprawach nie pouczył stron o takiej możliwości. Sąd w Poznaniu na 3 sprawy z powództwa o rozwód lub separację w 1 sprawie pouczył strony o możliwości ugodowego załatwienia sporu, a w 2 sprawach nie pouczył stron o takiej możliwości. Sąd w Zielonej Górze na 3 sprawy z powództwa o rozwód lub separację, w 1 sprawie pouczył strony o możliwości ugodowego

załatwienia sporu a w 2 sprawach nie pouczył stron o takiej możliwości. W odniesieniu do spraw z powództwa o naruszenie dóbr osobistych lub ochronę dóbr osobistych to na 14 odnotowanych spraw, w 4 sprawach sąd pouczył strony o możliwości ugodowego załatwienia sporu a w 10 sprawach sąd nie pouczył stron o takiej możliwości. Sąd w Katowicach miał 4 sprawy z powództwa o naruszenie dóbr osobistych i w żadnej z nich nie pouczył stron o możliwości ugodowego załatwienia sporu, w szczególności o mediacji. Sąd w Poznaniu miał 7 spraw z powództwa o naruszenie dóbr osobistych i w 2 sprawach pouczył strony o możliwości ugodowego załatwienia sporu, a w 5 sprawach sąd nie pouczył stron o takiej możliwości. Sąd w Zamościu miał 3 sprawy z powództwa o naruszenie dóbr osobistych i w 2 sprawach pouczył o możliwości ugodowego załatwienia sporu a w 1 sprawie nie pouczył stron o takiej możliwości. W odniesieniu do spraw o podział majątku to odnotowano 11 spraw, gdzie w 3 sprawach sąd pouczył strony o możliwości ugodowego załatwienia sporu a w 8 sprawach sąd nie pouczył stron o takiej możliwości. Sąd w Inowrocławiu miał 2 sprawy i w żadnej z nich nie pouczył stron o możliwości ugodowego załatwienia sporu. Sąd w Myszkowie miał 1 sprawę o podział majątku i nie pouczył stron o możliwości ugodowego załatwienia sporu, w szczególności o mediacji. Sąd w Raciborzu miał 2 sprawy o podział majątku i w 1 sprawie sąd pouczył strony o możliwości ugodowego załatwienia sporu a w 1 sprawie nie pouczył strony o takiej możliwości. Sąd w Sieradzu miał 1 sprawę o podział majątku i nie pouczył stron o możliwości ugodowego załatwienia sporu. Sąd w Tarnowskich Górach miał 2 sprawy o podział majątku i w 1 sprawie pouczył sąd o możliwości ugodowego załatwienia sporu, a w 1 sprawie nie pouczył stron o takiej możliwości. Sąd Warszawa-Mokotów w Warszawie miał 1 sprawę o podział majątku i pouczył strony o możliwości ugodowego załatwienia sporu, w szczególności mediacji. Sąd we Włocławku miał 1 sprawę o podział majątku i nie pouczył stron o możliwości ugodowego załatwienia sporu, w szczególności o mediacji. W odniesieniu do spraw o zachówek to odnotowano 5 spraw i w żadnej z nich sąd nie pouczył stron o możliwości ugodowego załatwienia sporu, w szczególności o mediacji. Sąd w Bydgoszczy miał 2 sprawy i w żadnej z nich nie pouczył stron o możliwości ugodowego załatwienia sporu. Sąd w Katowicach miał 2 sprawy i w żadnej z nich nie pouczył stron o możliwości ugodowego załatwienia sporu. Sąd w Tarnowskich Górach miał 1 sprawę i nie pouczył stron o możliwości ugodowego załatwienia sporu. W sprawach o dział spadku Sąd w Raciborzu miał 1 sprawę i nie

pouczył stron o możliwości ugodowego załatwienia sporu. Podobnie Sąd w Wałczu w przypadku 2 spraw. Tak samo Sąd Rejonowy Warszawa Mokotów w Warszawie, który miał 1 sprawę i także nie pouczył stron o tej możliwości. Tożsamo Sąd w Wołominie w przypadku 1 sprawy o dział spadku, który nie pouczył stron o tej możliwości. Powyższe zestawienie w niniejszym badaniu ma głównie charakter metodologiczny, niemniej pozwoliło ustalić, że w Sądzie w Krakowie na 26 spraw, w których sąd pouczył strony 25 przypadków dotyczyło spraw o rozwód i separację. Przedstawione wyniki mogą być przesłanką do twierdzenia, że kluczowa dla tego zagadnienia jest polityka stosowania przepisów prawa przez sędziów oraz, że w tym przypadku prawdopodobnie jest ona wynikiem osobistego przekonania sędziów o mediacji.

W kwestii wezwania przez przewodniczącego stron do udziału w spotkaniu informacyjnym (tabela P9) na 184 przeanalizowanych akt spraw sądowych w 3 sprawach przewodniczący wezwał strony do udziału w spotkaniu informacyjnym a w 181 przypadkach sąd nie wezwał stron do udziału w spotkaniu informacyjnym. W odniesieniu do tego kto prowadził spotkanie informacyjne (tabela P10), gdy sąd wezwał strony by wzięły udział w spotkaniu informacyjnym to w 1 przypadku był to sędzia a w 2 stały mediator. Przedstawione dane potwierdzają tendencję odnotowaną w statystykach Ministerstwa Sprawiedliwości o barku wykorzystania spotkania informacyjnego. Ta informacja ma szczególne znaczenie w kontekście faktu, że w odniesieniu do kwestii podstawy wszczęcia mediacji w 178 przypadkach podstawą wszczęcia było postanowienie sądu (tabela P11). Co wskazuje, że sędziowie postrzegają spotkanie informacyjne jako zbyt cenne oraz że pomimo, że sporadycznie pouczają strony o możliwości ugodowego załatwienia sporu to są skłonni kierować sprawy do mediacji.

Odnosząc się do sposobu skierowania sprawy do mediacji (tabela P12) to na 187 przeanalizowanych akt spraw w przypadku 6 spraw postanowienie o skierowaniu sprawy do mediacji zostały wydane na posiedzeniu jawnym, w 82 przypadkach wydano je na posiedzeniu niejawnym a w przypadku 95 postanowień sąd wydał postanowienie o skierowaniu sprawy do mediacji na rozprawie. W 2 przypadkach brak danych w tym zakresie. Przedstawione dane wskazują na ukierunkowanie sędziów na efektywność procesową w takim znaczeniu, że sędziowie kierują sprawy do mediacji albo na posiedzeniu niejawnym albo na rozprawie.

Co do kwestii czy którakolwiek ze stron składała wniosek o mediację (tabela P13) na 187 przeanalizowanych akt spraw w przypadku 19 spraw obie strony składały taki wniosek, w 13 przypadkach wniosek składał powód, w 36 przypadkach wniosek o mediację składał pozwany. Natomiast w 49 przypadkach żadna ze stron nie składała wniosku o mediację. W 62 przypadkach brak danych w tym zakresie. Natomiast w 8 przypadkach analiza wykazała, że wniosek o mediację złożył: jeden z 2 pozwanych (szpital), mediacja odbyła się w wyniku spotkania informacyjnego, obie strony wyraziły zgodę na mediację, strony zgodziły się na mediację po tym jak sąd na 2 kolejnych terminach nakłaniał do ugody, pełnomocnik powódki był otwarty na mediację, pozwany dopiero na drugim terminie zgodził się na mediację, pozwany wnosił do Sądu o zawarcie ugody przed sądem, Przewodniczący zapytał o chęć uczestnictwa w mediacji, sąd na trzech kolejnych terminach nakłaniał do ugody i na trzecim także do mediacji, wówczas pełnomocnicy zgodzili się na mediację, strony zgodziły się na mediację po tym jak przewodniczący ich do tego nakłaniał. Powyższe informacje mogą być przesłanką do stwierdzenia, że sędziowie nie pouczają stron o możliwości ugodowego zakończenia sporu w sposób powszechny, ale jednocześnie zdarzają się przypadki zaangażowania sędziego określane jako „nakłanianie do mediacji” oraz działania te mają charakter wielokrotny. Potwierdza to tezę o istotnym znaczeniu osobistego przekonania sędziego oraz jednostkowych przypadkach zaangażowania sędziów na rzecz zakończenia sporu na drodze mediacji.

W odniesieniu do etapu postępowania na jakim został złożony wniosek o mediację (tabela P14) to na 187 analizowanych akt spraw w 20 sprawach został on złożony wraz z pozwem bądź z odpowiedzią na pozew, w 14 sprawach został on złożony przed pierwszą rozprawą, w 27 sprawach na pierwszej rozprawie, w 11 przypadkach złożenie wniosku o mediację nastąpiło w trakcie postępowania dowodowego a w 2 przypadkach po zamknięciu postępowania dowodowego. W przypadku 109 spraw brak danych w tym zakresie. Natomiast w 4 przypadkach został wniosek o mediację złożony na innym niż wyżej wymienione etapy postępowania, czyli zgodnie z informacjami w aktach: „na trzeciej rozprawie”, „ostatecznie sprawa została skierowana z inicjatywy sądu”, „przed sądem II instancji”. Dodatkowo należy rozważyć związek pomiędzy powyższymi informacjami a danymi w zakresie realizowania przez sędziów obowiązków pouczania stron o możliwości ugodowego

załatwienia sporu (tabela P8) i uprawnienia do wezwania stron do udziału w mediacji (tabela P9). Negatywne wyniki w obu pytaniach (129 w pierwszym zakresie i 181 – w drugim) w zakresie 34 przypadków spraw, w których wnioski o mediację zostały złożone wraz z pozwem, odpowiedzią na pozew oraz przed pierwszą rozprawą można uznać za usprawiedliwione.

W zakresie liczby dni od wydania postanowienia o skierowaniu do mediacji do fizycznego wysłania (tabela P15/P16) w przypadku spraw z powództwa o zapłatę średnia wyniosła 13,05, mediana 8,00, a maksymalnie 55. W sprawie z powództwa o rozwód lub separację to siła 70, średnia to 7, mediana -5, a maksymalnie 78. W sprawach z powództw o ochronę lub naruszenie dóbr osobistych – średnio 9,14 dnia, wartość mediany wynosiła 5, a maksymalnie 46 dni. W sprawach z kategorii inne powództwa: średnia to 14,04 dnia, mediana 6, maksymalnie 78.

Uszczegółowiając kwestię liczby dni od dnia wydania postanowienia o skierowaniu sprawy do mediacji do fizycznego wysłania (tabela P15/P16.2) w 11 przypadkach liczba ta wyniosła 0, czyli tego samego dnia w którym postanowienie zostało wydane również zostało wysłane. W 27 przypadkach różnica wyniosła 1 dzień, w 13 przypadkach wyniosła 2 dni, w 12 przypadkach wyniosła 3 dni, w 11 przypadkach wyniosła 4 dni, w 10 przypadkach wyniosło 5 dni, w 17 przypadkach wyniosło 6, w 9 przypadkach wyniosła 7 dni, w 10 przypadkach wyniosło 8 dni, w 1 przypadkach wyniosła 9 dni, w 2 przypadkach wyniosło 10 dni, w 4 przypadkach wyniosła 11, w 1 przypadku wyniosła 12 dni, w 11 przypadkach wyniosła 13 dni, w 3 przypadkach wyniosła 14 dni, w 1 przypadku wyniosła 15 dni, w 2 przypadkach wyniosła 16 dni i 17 dni, w 1 przypadku wyniosła 18 dni i 19 dni, w 2 przypadkach wyniosła 20 dni, w 4 przypadkach wyniosła 21 dni, w 3 przypadkach wyniosła 22 dni, w 1 przypadku wyniosła 24 dni i 26 dni, w 2 przypadkach wyniosła 27 dni, w 1 przypadku wyniosła 28 dni, 29 dni, 30 dni, 31 dni, 32 dni, 33 dni, 34 dni, 38 dni, 39 dni, 41 dni, 44 dni, 45 dni, 46 dni, 47 dni, w 2 przypadkach wyniosła 52 dni, w 1 przypadkach wyniosła 55 dni, 59 dni i 78 dni. W 6 sprawach brak danych w tym zakresie. Uzyskane dane wskazują, że w 120 sprawach postanowienie wysłano w terminie do 8 dni oraz, że przypadki wysłania po 24 dniach dotyczą tylko 23 spraw, w tym skandaliczny przypadek wysłania postanowienia po 78 dniach (ponad 2,5 miesiąca) wystąpił tylko w jednej sprawie.

W odniesieniu do kwestii czy wraz z informacją o skierowaniu sprawy do mediacji strony otrzymały informację o mediacji (tabela P17) w 11 przypadkach odpowiedź jest twierdząca, w 165 przypadkach negatywna. Odnosząc się w zakresie 11 spraw, w których strony otrzymały informację o mediacji (tabela P18) w 2 przypadkach było to bezpośrednio, 1 przypadku była to ulotka, w 8 przypadkach – pouczenie. Ponadto dodatkowo z akt wynika, że sąd przekazał wizytówkę mediatora a przekazanej ulotce towarzyszyło pouczenie.

W odniesieniu do wysłania przez sąd postanowienia o skierowaniu sprawy do mediacji przez sąd równocześnie do mediatora i stron (tabela P19) to na 187 spraw w 75 przypadkach sąd wysłał równocześnie do stron i mediatora a w 93 przypadkach nie, W 16 przypadkach analizowanych spraw nie dotyczyło tej kwestii a w 3 przypadkach brak danych w tym zakresie. W kwestii do kogo wcześniej sąd wysłał postanowienie o skierowaniu sprawy do mediacji, gdy nie wysłał sąd równocześnie do mediatora i do stron (tabela P20) to na 187 przeanalizowanych spraw w 26 przypadkach sąd wysłał postanowienie wcześniej do stron, a w 55 przypadkach do mediatora. W 106 przypadkach brak danych w tym zakresie.

4. Wybór mediatora

Osobą, która prowadziła mediacje (tabela P21) to na 187 przeanalizowanych spraw w 76 przypadkach był to stały mediator, w 34 przypadkach był to mediator wpisany na listę prowadzoną przez organizację pozarządową, w 12 przypadkach mediator wpisany na listę prowadzoną przez uczelnię. W przypadku 44 spraw nie można było tego jednoznacznie ustalić na podstawie akt. W 65 przypadkach brak danych w tym zakresie. Ponadto ustalona, że mediacja była prowadzona przez: mediatora dyżurującego w sądzie, mediatora prowadzącego działalność gospodarczą, mediatora prowadzącego działalność gospodarczą – radcę prawnego, wojewódzkiego konsultanta w zakresie chirurgii plastycznej. Jak również odnotowano kilka przypadków, w których sąd skierował sprawę do mediacji do ośrodka mediacji nie wskazując mediatora, w jednym z nich zobowiązał kierownika ośrodka do wskazania mediatora. W 2 przypadkach mediacja była prowadzona przez zespół mediacyjny. W jednym przypadku mediator był również biegłym sądowym.

Osobą, która wskazała mediatora (tabela P22) na 187 przeanalizowanych spraw w 170 przypadkach był to sędzia, w 9 sprawach jedna ze stron, w 4 sprawach zgodnie obie strony. W 3 przypadkach brak informacji w tym zakresie. Uzyskane dane potwierdzają, że w przypadku mediacji ze skierowania sądu, nawet jeżeli skierowanie jest dokonane na wniosek stron, osobą najczęściej dokonującą wyboru mediatora jest sędzia.

5. Warunki przeprowadzenia mediacji ze skierowania sądu

W kwestii okresu jaki został wyznaczony przez sąd na przeprowadzenie mediacji (tabela P23) na 187 spraw w 123 sprawach był to miesiąc, w 29 sprawach powyżej 1 miesiąca a poniżej 3 miesięcy, w 23 przypadkach było to 3 miesiące. W 8 przypadkach nie dotyczy. Co do czasu trwania mediacji (tabela P24) na 187 przeanalizowanych spraw w przypadku 4 spraw trwała mniej niż miesiąc, w 54 przypadkach trwała 1 miesiąc, w 81 przypadkach trwała więcej niż 1 miesiąc a mniej niż 3 miesiące, w 41 przypadkach trwała 3 miesiące i więcej. Odniesienie tych danych wskazuje, że najczęściej (66% spraw) wyznaczanym okresem na przeprowadzenie mediacji jest okres 1 miesiąca, a jednocześnie w przypadku tylko w 2,1% spraw czas ten był wystarczający. Dodatkowo ponad 43% mediacji w badanych sprawach zostało przeprowadzonych w okresie od 1 miesiąca do 3 miesięcy.

Przekazanie całości akt sprawy przez sąd mediatorowi (tabela P 25.1) na 187 przeanalizowanych akt spraw miało miejsce tylko w 11 sprawach, w 167 przypadkach sąd nie przekazał mediatorowi całości akt. W kwestii przekazania mediatorowi przez sąd kopi pozwu bądź odpowiedzi na pozew (tabela P 25.2) to w 169 sprawach sąd nie przekazał mediatorowi kopi pozwu bądź odpowiedzi na pozew, w 9 przypadkach przekazał a w 7 przypadkach brak jest danych w tym zakresie a w 2 przypadkach nie dotyczyło to poruszanej kwestii. Co do przekazania mediatorowi przez sąd opisu przedmiotu sprawy, wskazania wartości przedmiotu sporu (tabela P 25.3) w 97 sprawach sąd nie przekazał mediatorowi tych informacji, w 81 sprawach sąd przekazał te informacje. W przypadku 7 spraw brak danych w tym zakresie a 2 analizowane sprawy nie dotyczyły tej kwestii.

W odniesieniu do kwestii przekazania mediatorowi przez sąd kopi protokołu z rozprawy (tabela P 25.4) w 166 przypadkach sąd nie przekazał mediatorowi kopi protokołu z rozprawy a w 12 przypadkach przekazał, w 7 przypadkach spraw brak danych w tym zakresie a w 2 przypadkach sprawy nie dotyczyły tej kwestii. W kwestii przekazania mediatorowi przez sąd kopi postanowienia o skierowaniu sprawy na mediację (tabela P 25.5) na 187 przeanalizowanych spraw w 118 przypadkach sąd nie przekazał mediatorowi kopi postanowienia o skierowaniu na mediację a w 60 przypadkach sąd przekazał mediatorowi kopię postanowienia o skierowaniu stron na mediację. W przypadku 7 spraw brak danych w tym zakresie a 2 sprawy poddane analizie nie dotyczyły tej kwestii.

W odniesieniu do kwestii przekazania mediatorowi przez sąd danych adresowych stron, pełnomocników (tabela P 25.6) to na 187 przeanalizowanych spraw w przypadku 28 spraw sąd nie przekazał mediatorowi tych danych, natomiast w 150 przypadkach sąd przekazał mediatorowi te dane, w 7 przypadkach brak danych w tym zakresie a w 2 przypadkach sprawy poddane analizie nie dotyczyły tej kwestii. Co do przekazania mediatorowi przez sąd informacji o przedmiocie lub zakresie mediacji (tabela P 25.7) w przypadku 172 sąd nie przekazał takich informacji, w 6 przypadkach przekazał te informacje, w 7 przypadkach brak danych w tym zakresie a w 2 przypadkach sprawy poddane analizie nie dotyczyły tej kwestii. Co do kwestii przekazania mediatorowi przez sąd innych danych niż wymienione uprzednio (tabela 25.8) w przypadku 146 sprawach nie zostały przekazane inne niż wymienione uprzednio dokumentów lub informacji, w 32 przypadkach doszło do takiego, w 7 sprawach brak jest danych pozwalających na poczynienie ustaleń w tym zakresie a w 2 przypadkach sprawy poddane analizie nie dotyczyły tej kwestii. Informacje przekazane mediatorom wskazane w kategorii inne to: akta innej powiązanej sprawy, informacja o braku sprzeciwu stron na zapoznanie z aktami, informacja na których kartach akt są dane kontaktowe stron, informacja o terminie kolejnej rozprawy,

– informacja o zgodzie stron na mediację oraz że strony upoważniły mediatora do wglądu w akta, informacja, że strony upoważniły mediatora do wglądu w akta, informacja, że uczestnicy postępowania wnoszą o pilne wyznaczenie posiedzenia mediacyjnego, informacja, że w razie konieczności przedłużenia terminu mediacji sąd uwzględni zgodny wniosek stron, informacja o możliwości zapoznania się z aktami

sprawy w sądzie, pouczenie o możliwości udostępnienia akt, informacja o terminie kolejnej rozprawy, informacja o wartości przedmiotu sporu, informacja o konieczności rozliczenia się mediatora bezpośrednio ze stronami, informacja o wskazaniu osoby mediatora, zgoda stron na udział w mediacji oraz zaznajomienia się mediatora z aktami sprawy.

W kwestii złożenia wniosku o przedłużenie czasu na przeprowadzenie mediacji (tabela P26) to na 187 przeanalizowanych akt spraw, w przypadku 134 spraw nie został złożony wniosek, w 50 przypadkach złożono taki wniosek a w 3 przypadkach brak danych w tym zakresie. Uzyskane dane wskazują, że zgodnie z wynikami przedstawionymi w kwestii czasu wyznaczonego na mediację i czasu przez jaki mediacje trwają najczęściej należy stwierdzić, że skoro w 123 sprawach wyznaczony czas to miesiąc (tabela P23), a tylko w 56 przypadkach mediacja trwała miesiąc lub mniej niż miesiąc (tabela P24) to w uzasadnione jest oczekiwanie, że 67 sprawach zostanie złożony wniosek o przedłużenie mediacji, jednak takich wniosków złożono tylko 50. Odnosząc się do faktu kto złożył wniosek o przedłużenie czasu na przeprowadzenie mediacji (tabela P27) na 187 przeanalizowanych akt spraw, w przypadku 7 spraw jedna ze stron, w przypadku 26 spraw obie strony, w 16 przypadkach mediator.

W odniesieniu do kwestii dokonania zmiany mediatora po tym jak skierowano sprawę do mediacji (tabela P28) to na 187 przeanalizowanych akt spraw, w przypadku 12 nastąpiła zmiana mediatora, w 164 przypadkach mediator nie został zmieniony, w 4 przypadkach brak danych w tym zakresie a w 7 przypadkach poddane analizie akta sprawy nie dotyczyły tej kwestii. Co do wskazanych powodów wskazywano, że: mediacja była prowadzona przez 2 mediatorów innych niż mediatorka wskazana w postanowieniu o skierowaniu sprawy do mediacji, zmiana została dokonana na wniosek mediatora z uwagi na brak możliwości przeprowadzenia mediacji z przyczyn od niej niezależnych, na wniosek pozwanego bez podania przyczyny, na wniosek wyznaczonego mediatora, który ze względów osobistych nie był w stanie przeprowadzić mediacji, pierwsze skierowanie do mediacji okazało się nieskuteczne – jedna strona się wycofała po czasie sąd skierował sprawę ponownie do mediacji, do innego mediatora i ta mediacja doszła do skutku, pierwszemu mediatorowi nie doręczono postanowienia ze względu na zły adres wskazany przez sąd, pierwszy mediator nie podjął korespondencji z sądem, pierwszy mediator wskazany przez sąd

odmówił prowadzenia mediacji ze względu na powiązania zawodowe z jedną ze stron, sąd wyznaczył postanowieniem do przeprowadzenia mediacji krajowego konsultanta w dziedzinie chirurgii plastycznej, sekretariat sądu skontaktował się z nim telefonicznie i ustalił, że z uwagi na inne obowiązki nie jest w stanie podjąć mediacji i zarekomendował aby mediację przeprowadził wojewódzki konsultant w dziedzinie chirurgii plastycznej. W 4 przypadkach nie jest znany powód zmiany, w 3 przypadkach mediator zażądał zmiany w tym w jednym przypadku z przyczyn osobistych, w 2 przypadkach wskazano problemy z korespondencją.

Kwestia braków w protokołach z mediacji w odniesieniu do miejsca, czasu, danych mediatora, wyniku mediacji (tabela P30.1), co do występowania wszystkich 4 elementów to na 187 przeanalizowanych akt spraw, w przypadku 139 występowały wszystkie 4 elementy, w 14 przypadkach brakowało tylko miejsca i czasu, w 10 przypadkach brakowało tylko danych stron, w 5 przypadkach brakowało tylko danych mediatora, w 2 przypadkach brakowało tylko wyniku mediacji, w 9 przypadkach brakowało więcej niż 1 elementu, natomiast w 7 przypadkach brakowało protokołu. W 1 przypadku brak danych systemowych.

Liczba posiedzeń mediacyjnych zależy od charakteru sprawy, kompetencji i umiejętności mediatora a także od stopnia współpracy stron (tabela 31). W 21 sprawach brak danych w tym zakresie. Ponad to 1 posiedzenie odbyło się w 53 przypadkach, 2 posiedzenia odbyło się w 55 przypadkach, 3 posiedzenia odbyło się w 25 przypadkach, 4 posiedzeń odbyło się w 19 przypadkach, 5 posiedzeń odbyło się w 12 przypadkach, 6 posiedzeń odbyło się w 1 przypadku. W świetle przedstawionych danych, odnosząc się do liczby 166 spraw, w których taka informacja była do ustalenia, w ok. 65% spraw mediacja wymagała przeprowadzenia 1 – 2 posiedzeń, w ok. 26,5% procent 3 i 4 posiedzeń. Większej liczby posiedzeń wymagało tylko 7,5% spraw.

Na pytanie czy w mediacji brali udział zewnątrzni eksperci tacy jak biegli, tłumacze, geodeci odnotowano (tabela P32), że w 5 przypadkach brali oni udział, w 175 przypadkach nie brali oni udziału. W 7 przypadkach brak danych w systemie. Co wskazuje na bardzo niewielki, ponieważ 3% udział w mediacji innych osób niż strony, ich pełnomocnicy i mediator lub mediatorzy. W tych przypadkach te osoby to byli:

biegły rzeczoznawca majątkowy (na zlecenie sądu), geodeta, mediator, który był jednocześnie biegłym rzeczoznawcą, notariusz, tłumacz.

W kwestii liczby dni od wpływu protokołu w mediacji do sądu do wydania postanowienia w przedmiocie zatwierdzenia ugody to brak danych dotyczył 40. Średnia wyniosła 42 dni, mediana wyniosła 22 dni, maksymalny czas wyniósł 297. Odnosząc te dane do rodzajów powództwa (tabela P 34). W sprawach o zapłatę średnia ilość dni od wpływu protokołu mediacji do sądu do wydania postanowienia w przedmiocie zatwierdzenia ugody wyniósł 19, 5 dnia, mediana wyniosła 8 dni, a maksymalny czas to 217 dni. Najszybciej w sprawach o zapłatę sąd wydawał postanowienie tego samego dnia, w którym wpłynął protokół. W sprawach o rozwód i separację – średnia to 77 dni, mediana 65, a maksimum to 226 dni. Najszybciej w sprawach o rozwód i separację sąd wydawał postanowienie w terminie 6 dni od dnia w którym wpłynął protokół. W sprawach o ochronę i naruszenie dóbr osobistych średni czas to 18 dni, mediana 8, a maksimum 92 dni. Najszybciej w sprawach o zapłatę sąd wydawał postanowienie w terminie 2 dni od dnia, w którym wpłynął protokół. W pozostałych rodzajach powództw średni czas wynosił 52 dni, mediana 8 dni, a maksymalny okres to 297 dni.

6. Wpływ mediacji na postępowanie dowodowe

W odniesieniu do kwestii ile dowodów sąd dopuścił przed postępowaniem mediacyjnym (tabela 35) to 141 przypadkach sąd nie dopuścił żadnych dowodów, w 17 przypadkach sąd dopuścił od 1 do 2 dowodów, w 14 przypadkach sąd dopuścił od 3 do 5 dowodów, w 7 przypadkach sąd dopuścił od 6 do 10 dowodów a w 6 przypadkach sąd dopuścił powyżej 10 dowodów. W 2 przypadkach brak danych pozwalających na ustalenie tej informacji. Przedstawione dane wskazują, że w 75% spraw sąd rezygnował z przeprowadzenia postępowania dowodowego.

Co do kwestii ile dowodów sąd dopuścił po postępowaniu mediacyjnym (tabela 36) w 116 przypadkach sąd nie dopuścił żadnych dowodów, w 26 przypadkach sąd dopuścił od 1 do 2 dowodów, w 22 przypadkach sąd dopuścił od 3 do 5 dowodów, w 19 przypadkach sąd dopuścił od 6 do 10 dowodów a w 3 przypadkach sąd dopuścił powyżej 10 dowodów. W 1 przypadku brak danych w systemie

pozwalających na ustalenie tej informacji. Przedstawione dane wskazują, że w 62% spraw sąd zrezygnował z dopuszczenia dowodów po postępowaniu mediacyjnym, lub tylko w 14% spraw ograniczył się do dopuszczenia 1 lub 2 dowodów. Co w kwestii wpływu postępowania mediacyjnego na ilość dowodów dopuszczanych w postępowaniu sądowym na znaczne ich ograniczenie, w większym procencie spraw przed przeprowadzeniem mediacji, ale również po przeprowadzeniu jej.

Uszczegóławiając powyższe zagadnienie w odniesieniu do rodzaju powództwa (tabela krzyżowa P35/P1) stwierdzono, że w przypadku spraw z powództwa o zapłatę w 54 przypadkach sąd nie dopuścił przed postępowaniem mediacyjnym żadnych dowodów, w 1 przypadku sąd dopuścił od 1 do 2 dowodów, w 3 przypadkach sąd dopuścił od 3 do 5 dowodów, w 0 przypadkach sąd dopuścił od 6 do 10 dowodów, w 3 przypadkach sąd dopuścił powyżej 10 dowodów. W odniesieniu do ilości dopuszczonych dowodów przez sąd przed postępowaniem mediacyjnym w przypadku spraw z powództwa o rozwód lub separację w 42 przypadkach sąd nie dopuścił żadnych dowodów, w 11 przypadkach sąd dopuścił od 1 do 2 dowodów, w 10 przypadkach sąd dopuścił od 3 do 5 dowodów, w 4 przypadkach sąd dopuścił od 6 do 10 dowodów, w 3 przypadkach sąd dopuścił powyżej 10 dowodów. W odniesieniu do kwestii ile dowodów sąd dopuścił przed postępowaniem mediacyjnym w przypadku spraw z powództwa o ochronę dóbr osobistych to w 14 przypadkach sąd nie dopuścił żadnych dowodów, w 0 przypadkach sąd dopuścił od 1 do 2 dowodów, w 0 przypadkach sąd dopuścił od 3 do 5 dowodów, w 0 przypadkach sąd dopuścił od 6 do 10 dowodów, w 0 przypadkach sąd dopuścił powyżej 10 dowodów. W odniesieniu do spraw z powództwa innego niż wyżej wymienione to w przypadku 30 spraw sąd nie dopuścił żadnych dowodów, w przypadku 5 spraw sąd dopuścił od 1 do 2 dowodów, w przypadku 1 sprawy sąd dopuścił od 3 do 5 dowodów, w przypadku 3 spraw sąd dopuścił od 6 do 10 dowodów. Nie odnotowano przypadków w których sąd dopuścił powyżej 10 dowodów. Dane wskazują, że w największym stopniu pozytywny skutek jakim jest ograniczenie dowodów przed postępowaniem mediacyjnym wystąpił w sprawach o zapłatę oraz o naruszenie i ochronę dóbr osobistych.

W odniesieniu do ilości dowodów które sąd dopuścił po postępowaniu mediacyjnym (tabela P36) to w przypadku spraw z powództwa o zapłatę w 61 przypadkach 0 dowodów. W sprawach o rozwód lub separację to w 8 przypadkach 0 dowodów, w 20

przypadkach od 1 do 2 dowodów, w 21 przypadkach to od 3 do 5 dowodów, w 19 przypadkach to 6 do 10 dowodów, w 3 przypadkach sąd dopuścił powyżej 10 dowodów. W sprawach z powództwa o naruszenie lub ochronę dóbr osobistych to w 14 przypadkach było to 0 dowodów. W sprawach o inne to w 32 przypadkach było to 0, w 6 przypadkach od 1 do 2 dowodów, w 1 przypadku było to 3 do 5 dowodów. Te dane wskazują, że w największym stopniu pozytywny skutek jakim jest ograniczenie dowodów po postępowaniem mediacyjnym wystąpił w tych samych kategoriach spraw jak w przypadku pytania o ograniczenia dopuszczenia dowodów przed postępowaniem mediacyjnym, czyli w sprawach o zapłatę oraz o naruszenie i ochronę dóbr osobistych.

W odniesieniu do kwestii czy w wyniku mediacji w stosunku do nieruchomości będącej przedmiotem postępowania została zawarta przed notariuszem umowa skutku rzeczowego (tabela P37) w 1 przypadku zawarto taką umowę co stanowi 5%, w 51 przypadkach taka umowa nie została zawarta co stanowi 27,3%. Z kolei w przypadku 132 spraw nie dotyczyły one poruszanej kwestii co stanowi 70,6%. W przypadku 3 spraw brak danych w systemie umożliwiających udzielenie odpowiedzi co stanowi 1,6%. W 1 przypadku strony ustaliły w ugodzie, że taka umowa notarialna zostanie, a w 1 przypadku zawarto ugode sądową na podstawie ugody przed mediatorem.

7. Wynagrodzenie mediatora

Co do kwestii wydania przez sąd postanowienia o przyznaniu mediatorowi wynagrodzenia (tabela P38) na 187 przeanalizowanych spraw, w przypadku 36 spraw sąd wydał postanowienie w przedmiocie przyznania mediatorowi wynagrodzenia co stanowi 19,3%, w przypadku 150 spraw sąd nie wydał postanowienia w przedmiocie przyznania mediatorowi wynagrodzenia co stanowi 80,2%. W 1 przypadku brak danych w tym zakresie co stanowi 5%. W kwestii odnoszącej się do ilości wydanych postanowień o skierowaniu na mediację w podziale na sprawy przed i po 1 grudnia 2016r. (tabela P38.1) na 187 przeanalizowanych spraw, w przypadku 52 spraw zostało postanowienie wydane do 31 grudnia 2015 r. co stanowi 27,8 %. Natomiast w 131 przypadkach postanowienie

o skierowaniu sprawy na mediację zostało wydane po 1 stycznia 2016 r. co stanowi 70,1%. W 4 przypadkach brak danych w tym zakresie co stanowi 2,1%.

Analizując powody, oraz częstość ich powołania, dla których sąd nie wydał postanowienia o przyznaniu mediatorowi wynagrodzenia (tabela P39) w 67 przypadkach jako przyczynę nie wydania przez sąd postanowienia o przyznaniu wynagrodzenia jako powodem było rozliczenie się mediatora bezpośrednio ze stronami, co stanowi 35,8 % przypadków. W 63 przypadkach jako przyczynę nie wydania przez sąd postanowienia o przyznaniu wynagrodzenia mediatorowi wskazywano, że mediator nie wnioskował o wynagrodzenie co stanowiło 33,7%. W przypadku 10 spraw sprawa była z przed 1 stycznia 2016 r. co stanowi 5,3%. W przypadku 2 spraw wskazano, że przyczyna nie wydania przez sąd takiego postanowienia była inna okoliczność niż wymienione dotychczas. W 7 przypadkach odnaleziono odpowiedź "nie" bez podawania informacji dlaczego sąd nie wydał postanowienia w tym przedmiocie. W przypadku 1 sprawy wystąpiły braki systemowe pozwalające na udzielenie informacji w tym zakresie.

Analizując kwestie wydania postanowienia o przyznaniu mediatorowi wynagrodzenia oraz informacji na temat przyczyn jego niewydania w kontekście zmiany przepisów od dnia 1.01.2016r. (tabela krzyżowa P38.P39), do dnia 31.12.2015r. w 1 przypadku sąd wydał postanowienie o przyznaniu wynagrodzenia mediatorowi, w 0 przypadkach sąd nie wydał postanowienie pomimo wniosku mediatora, w 31 przypadkach sąd nie wydał postanowienia o przyznaniu mediatorowi wynagrodzenia z uwagi na to, że mediator prawdopodobnie rozliczył się bezpośrednio ze stronami. W 8 przypadkach mediator nie wnioskował. W 2 przypadkach sąd brakuje informacji na temat powodów z jakich sąd nie wydał takiego postanowienia. W sprawach od dnia 1.01.2016r. w 34 przypadkach sąd wydał postanowienie w 1 przypadku sąd nie wydał postanowienia pomimo wniosku mediatora, w 35 przypadkach sąd nie wydał postanowienia o przyznaniu mediatorowi wynagrodzenia z uwagi na to, że mediator prawdopodobnie rozliczył się bezpośrednio ze stronami. W przypadku 55 spraw mediator nie wnioskował o przyznanie wynagrodzenia. W 0 przypadkach sprawa była sprzed 1 stycznia 2016 r. W 1 przypadku wskazano inną przyczynę niż wyżej wymienione. W 5 przypadkach sąd nie wydał takiego postanowienia bez wskazania dlaczego tak się stało. Z przedstawionych danych wynika, że najczęstszymi przyczynami nie wydania postanowienia o przyznaniu mediatorowi wynagrodzenia

jest bezpośrednio rozliczenie się mediatora ze stronami i brak wniosku mediatora, co dotyczy 70% przypadków.

W kwestii wydania przez sąd postanowienia o przyznaniu mediatorowi wynagrodzenia w kwocie o którą wnioskował mediator (tabela P41) wystąpiło w 36 przypadkach, które to stanowią 19,3 %. Z kolei w 151 przypadkach były systemowe braki danych co stanowi 80,7%. Co do wysokości kwoty wynagrodzenia mediatora, która została przyznana zgodnie z wnioskiem mediatora to odnotowano 36 spraw, średnia wyniosła 400 zł, mediana 293 zł, minimum wyniosło 30 zł. a maksimum 2460 zł. Zakres barków jest przesłanką, żeby poniższe dane traktować tylko w sposób poglądowy. W kwestii wysokości wynagrodzenia mediatora, która została przyznana zgodnie z wnioskiem mediatora (tabela P42) to w 2 przypadkach kwota wyniosła 30 zł., w 2 przypadkach wyniosła 110zł., w 3 przypadkach kwota wyniosła 12zł., w 1 przypadku kwota wyniosła 148z., w 6 przypadkach kwota wyniosła 150 zł., w 1 przypadku kwota wyniosła 200 zł., w 1 przypadku kwota 246zł., w 1 przypadku kwota wyniosła 250 zł. w 1 przypadku kwota wyniosła 285zł., w 2 przypadkach kwota wyniosła 300zł., w 1 przypadku kwota wyniosła 343 zł., w 2 przypadkach kwota wyniosła 350zł., w 1 przypadku kwota wyniosła 420 zł. w 1 przypadku kwota wyniosła 450zł., w 2 przypadkach kwota wyniosła 460zł., w 4 przypadkach kwota wyniosła 500zł., w 1 przypadku kwota wyniosła 615zł., w 1 przypadku kwota wyniosła 660zł., w 1 przypadku kwota wyniosła 1000zł, w 1 przypadku kwota wyniosła 1517zł., w 1 przypadku kwota wyniosła 2460zł. Co do kwestii czy mediator wnosił o zwrot wydatków (tabela 42) to w 22 przypadkach analizowanych spraw stwierdzono, że tak co stanowi 5,3% a w 108 przypadkach, że nie co stanowi 57,8%.

W odniesieniu do kwestii odnoszącej się do rodzaju wydatków o których zwrot wnioskował mediator (Tabela P43) to na 187 przeanalizowanych spraw, w 3 przypadkach wnioskował o zwrot wydatków z tytułu korespondencji, w 2 przypadkach wnioskował o zwrot wydatków z tytułu lokalu, w 2 przypadkach wnioskował o zwrot wydatków z tytułu dojazdu, w 3 przypadkach nie wskazano elementów. W 1 przypadku wnioskował o zwrot wydatków z tytułu korespondencji i lokalu, w 1 przypadku wnioskował o zwrot wydatków z tytułu korespondencji i dojazdu, w 3 przypadkach wnioskował o zwrot wydatków z tytułu lokalu i biurowych przedmiotów, w 1 przypadku wniósł o zwrot wydatków z tytułu kosztu dojazdu i wydatków biurowych, w 5 przypadkach wniósł o zwrot wydatków z tytułu korespondencji, lokalu

i dojazdu, w 1 przypadku wniósł o zwrot wydatków lokalu, dojazdu i biurowych. W 165 przypadkach nastąpiły braki systemowe i nie można ustalić danych.

W kwestii wysokości kwoty zwrotu wydatków o jaką wnioskował mediator (Tabela 44) to przede wszystkim w 165 przypadkach brak danych w tym zakresie. Ponad to odnotowano pojedyncze przypadki kwot: 14,40 zł., 21 zł., 30 zł., 50 zł., 55 zł., 58 zł., 60 zł., 71 zł., 10 zł., 101,35 zł., 140 zł., 190 zł., 251 zł., 284 zł., 349 zł. oraz 9999 zł. jednakże nie była to kwota wskazana a zawarta w kosztach mediacji. W 2 przypadkach była to kwota 65 zł., 99 zł. oraz 110 zł. W odniesieniu do kwestii dokumentowania przez mediatora wydatków o których zwrot wnosił (tabela P45) to w 6 przypadkach mediator to udokumentował a w 15 przypadkach nie. W przypadku 166 spraw brak danych w systemie aby ustalić informację w tym zakresie. W odniesieniu do kwestii wezwania przez sąd mediatora do uzupełnienia braków formalnych w zakresie przyznania wynagrodzenia i/lub zwrotu wydatków (tabela P46) na 187 przeanalizowanych spraw w przypadku 4 sąd wezwał mediatora, w 119 przypadkach sąd nie wezwał mediatora. 55 spraw nie dotyczyło powyższej kwestii a w 9 przypadkach brak danych w tym zakresie.

Jeśli sąd wzywał mediatora do uzupełnienia braków formalnych w zakresie przyznania wynagrodzenia i/lub zwrotu wydatków, proszę wskazać jakich: sąd wzywał mediatora do doprecyzowania czy strony nie rozliczały się bezpośrednio z mediatorem gdyż nie wynikało to ani z ugody ani z protokołu; doprecyzowanie kosztów przejazdu; skorygowania błędnie zsumowanej kwoty faktury i udokumentowania wydatków zawiadomień; Sąd wezwał mediatora do wskazania czy nadesłany rachunek stanowi wniosek o przyznanie wynagrodzenia ze Skarbu Państwa, czy został przesłany do sądy jedynie informacyjnie, informując jednocześnie, że sprawa została wszczęta przed 01.01.2016 r. W kwestii wysokości zwrotu wydatków mediatora wnioskowanej (Tabela 48) to raz była to kwoty: 0 zł., 14,40 zł. 21 zł., 50 zł., 55,10 zł., 58,40 zł., 71 zł., 100 zł., 101,35 zł., 140 zł., 251 zł., 284,96 zł., 349,36 zł. W 167 przypadkach brak danych w tym zakresie. W kwestii wysokości kwoty zwrotu wydatków mediatora, która została przyznana przez sąd (tabela P49) to sąd raz przyznał kwotę w wysokości: 11,70 zł., 14,40 zł., 21 zł., 50 zł., 58,40 zł., 65 zł., 71 zł., 100 zł., 101,35 zł., 140 zł., 160 zł., 180 zł., 284,96 zł., 349,36 zł., a w dwa razy sąd nie przyznał wydatków oraz przyznał kwoty 99 zł., 110 zł. W 167 przypadkach brak danych w tym zakresie.

8. Zakończenie postępowania w wyniku zawarcia ugody mediacyjnej

W odniesieniu do kwestii sporządzenia przez mediatora odpisu protokołu dla stron (Tabela P50) to na 187 przeanalizowanych spraw, w 81 przypadkach mediator sporządził odpis, w 39 przypadkach nie sporządził odpisu protokołu, w 65 przypadkach z akt nie da się ustalić tej informacji. W 2 przypadkach wystąpiły systemowe braki danych w tym zakresie.

W odniesieniu do przesłuchania mediatora w charakterze świadka w postępowaniu sądowym (tabela P51) to na 187 przeanalizowanych spraw w 1 przypadku mediator był przesłuchany a w 183 przypadkach nie był przesłuchiwany. W 3 przypadkach brak danych w tym zakresie. W tym jednym przypadku mediator obecny podczas rozprawy i potwierdził przed sądem ustalenia z mediacji.

Liczba dni od wpływu protokołu z mediacji do wydania postanowienia w przedmiocie zatwierdzenia ugody (tabela P53) wnosła w sprawach o zapłatę średnio 19 dni, mediana 8 dni, a maksymalnie 217 dni; w sprawach o rozwód i separację 77dni, mediana 65 dni, a maksymalnie 226 dni; w sprawach o ochronę i naruszenie dóbr osobistych – 18dni, mediana 8 dni, a maksymalnie 92 dni. W kategorii inne powództwa odnotowano maksymalną wartość – 297dni.

W odniesieniu do kwestii postępowania sądu po zakończeniu mediacji (tabela P54) to na 187 przeanalizowanych spraw, w 95 przypadkach sąd zatwierdził ugodę przez nadanie klauzuli wykonalności, w 35 przypadkach sąd zatwierdził ugodę bez nadania klauzuli wykonalności, w 1 przypadku sąd odmówił zatwierdzenia ugody, w 56 przypadkach żadne z powyższych nie nastąpiło. W kwestii postępowania przez sąd po zakończeniu mediacji w odniesieniu do rodzaju powództwa (tabela krzyżowa P54.P1) w sprawach z powództwa o zapłatę to sąd w 51 przypadkach zatwierdził ugodę przez nadanie klauzuli wykonalności, w 23 przypadkach sąd zatwierdził ugodę bez nadania klauzuli wykonalności, w 0 przypadku sąd odmówił zatwierdzenia ugody, w 2 przypadkach żadne z powyższych nie nastąpiło. W odniesieniu do kwestii postępowania przez sąd po zakończeniu mediacji w sprawach z powództwa o rozwód lub separację to sąd w 23 przypadkach zatwierdził ugodę przez nadanie klauzuli wykonalności, w 3 przypadkach sąd zatwierdził ugodę bez nadania klauzuli wykonalności, w 0 przypadku sąd odmówił zatwierdzenia ugody, w 45 przypadkach

żadne z powyższych nie nastąpiło. W odniesieniu do kwestii postępowania przez sąd po zakończeniu mediacji w sprawach z powództwa o ochronę lub naruszenie dóbr osobistych to sąd w 2 przypadkach zatwierdził ugodę przez nadanie klauzuli wykonalności, w 12 przypadkach sąd zatwierdził ugodę bez nadania klauzuli wykonalności, w 0 przypadku sąd odmówił zatwierdzenia ugody, w 0 przypadkach żadne z powyższych nie nastąpiło. W odniesieniu do spraw z powództwa w przedmiocie innym wyżej wymienione to sąd w 19 przypadkach zatwierdził ugodę przez nadanie klauzuli wykonalności, w 10 przypadkach sąd zatwierdził ugodę bez nadania klauzuli wykonalności, w 1 przypadku sąd odmówił zatwierdzenia ugody, w 9 przypadkach żadne z powyższych nie nastąpiło.

W kwestii odnoszącej się do umorzenia przez sąd postępowania po zakończeniu mediacji z podziałem spraw według rodzaju powództwa (tabela krzyżowa P54.P1.1) w sprawach z powództwa o zapłatę w 2 przypadkach sąd nie umorzył postępowania, w 60 przypadkach sąd umorzył postępowanie. W sprawach z powództwa o rozwód lub separację w 68 przypadkach sąd nie umorzył postępowania a w 3 przypadkach sąd umorzył postępowanie. W sprawach z powództwa o ochronę dóbr osobistych lub naruszenie dóbr osobistych sąd w 14 przypadkach umorzył postępowanie i nie odnotowano spraw w których sąd nie umorzył postępowania. W sprawach z powództwa w innym przedmiocie niż wyżej wymienione to sąd w 110 przypadkach umorzył postępowanie a w 74 przypadkach nie umorzył postępowania. W powyższej kwestii wyróżniono dodatkową kategorię „inne” (tabela krzyżowa P54.P1.2). Taka odpowiedź w 55 sprawach wystąpiła w sprawach o rozwód i separację, w 17 przypadkach w sprawach o zapłatę, w 8 – w sprawach o ochronę i naruszenie dóbr osobistych, w pozostałych sprawach cywilnych w 19 przypadkach. Analiza treści akt w tym zakresie wskazuje na następujące typy działań podjętych przez sąd (tabela P54.3): w sprawach o zapłatę - wzajemne zniesienie kosztów, ustalenie kosztów po jednej stronie zgodnie z treścią ugody, odmowa zatwierdzenia części ugody; w sprawach o rozwód i separację – wyznaczenie rozprawy i orzeczenie w oparciu o zeznania lub ustalenia z mediacji, wydanie wyroku bez orzekania o winie ustalając kwestie sporne pomiędzy stronami, przepisanie treści ugody do protokołu, przeprowadził dowód z dokumentów mediacyjnych; w sprawach o ochronę i naruszenie dóbr osobistych – wzajemne zniesienie kosztów, przeniesienie treści ugody do protokołu, przekształcenie ugody mediacyjnej w ugodę sądową.

W odniesieniu do kwestii poinformowania przez sąd mediatora o zatwierdzeniu lub odmowie zatwierdzenia ugody (tabela P55) to w 17 przypadkach sąd poinformował mediatora, w 164 przypadkach sąd nie poinformował mediatora a w 6 przypadkach brak danych systemowych by udzielić w tym zakresie informacji. W ok. 90% spraw sądy nie informowały mediatorów o zatwierdzeniu ugody mediacyjnej.

W odniesieniu do kwestii poinformowania przez sąd mediatora o zatwierdzeniu ugody lub odmowie jej zatwierdzenia z jednoczesnym przesłaniem przez sąd do stron postępowania informacji o zatwierdzeniu ugody w 16 przypadkach odpowiedź była twierdząca, w 97 przypadkach była negatywna. W kwestii poinformowania przez sąd mediatora o odmowie zatwierdzenia ugody to miało to miejsce w 1 przypadku. W kwestii nie poinformowania przez sąd mediatora o zatwierdzeniu lub odmowie zatwierdzenia ugody z jednoczesnym nie przesłaniem do stron informacji w tym przedmiocie to miało to miejsce w 66 przypadkach.

W odniesieniu do kwestii przesłania przez sąd do stron informacji o zatwierdzeniu lub odmowie zatwierdzenia ugody (tabela P56) to w 113 przypadkach sąd przesłał a w 67 przypadkach sąd nie przesłał. W 7 przypadkach brak danych w tym zakresie. Co oznacza, że w 60% spraw strony otrzymały powyższą informację. W świetle tych danych sądy przedmiotową informację przesyłają częściej stronom niż mediatorom. Załatwienie tych danych – kwestii poinformowania przez sąd mediatora o zatwierdzeniu ugody lub odmowie jej zatwierdzenia z jednoczesnym przesłaniem przez sąd do stron postępowania informacji o zatwierdzeniu ugody – wynika (tabela krzyżowa P55.P56) w 16 przypadkach odpowiedź była twierdząca, w 97 przypadkach była negatywna. W kwestii poinformowania przez sąd mediatora o odmowie zatwierdzenia ugody to miało to miejsce w 1 przypadku. W kwestii nie poinformowania przez sąd mediatora o zatwierdzeniu lub odmowie zatwierdzenia ugody z jednoczesnym nie przesłaniem do stron informacji w tym przedmiocie to miało to miejsce w 66 przypadkach. Sytuacja, w której informację otrzymały zarówno strony jak i mediator miała miejsce tylko w 9% spraw, w których taką informację udało się uzyskać.

9. Zakres przedmiotowy ugody i roszczeń

W odniesieniu do kwestii pokrywania się ugody zawartej przed mediatorem z roszczeniami wynikającymi z pozwu (tabela P57) w 96 przypadkach wystąpiła zgodność, w 87 przypadkach – nie. W 4 przypadkach nastąpiły systemowe braki danych w tym zakresie. W odniesieniu do kwestii zgodności zakresu treści ugody zawartej przed mediatorem z roszczeniami wynikającymi z pozwu o zapłatę (tabela P57.1) to w 22 przypadkach ugoda pokrywała się z roszczeniami wynikającymi z pozwu, w 39 przypadkach ugoda nie pokrywała się z roszczeniami wynikającymi z pozwu. W odniesieniu do kwestii pokrywania się ugody zawartej przed mediatorem z roszczeniami wynikającymi z pozwu o rozwód lub separację to w 48 przypadkach pokrywała się, w 22 przypadkach nie pokrywała się. W kwestii pokrywania się ugody zawartej przed mediatorem z roszczeniami wynikającymi z pozwu o ochronę lub naruszenie dóbr osobistych w 2 przypadkach się pokrywała, w 12 przypadkach się nie pokrywała. W odniesieniu się do powództw w innym niż wyżej wymieniony przedmiot postępowania to w 24 przypadkach się ugoda pokrywała, w 13 przypadkach się nie pokrywała. Informacje zawarte w aktach dotyczące różnic pomiędzy treścią ugody mediacyjnej, a zakresem roszczeń w odniesieniu do rodzajów pozwów dotyczyły (tabela P58) następujących kwestii. W sprawach o zapłatę wskazywano: różnice w kwotach – uzgadniano kwoty niższą lub wyższe (niemniej zdecydowanie częściej uzgadniano kwotę niższą czasem znacznie) niż w pozwie, uzgadniano dodatkowo kwestie przyszłych rozliczeń, dodatkowych zobowiązań wobec siebie, podziału majątku dorobkowego, uzgadniano rozliczenia w rzeczach ruchomych, odszkodowanie i dożywotnią rentę, rozłożenie zapłaty na raty, uzgodniono udział w nieruchomości syna. W sprawach o separację i rozwód charakter zmian przedstawiał się następująco: rezygnacja z orzekania o winie, orzekanie z winy obu stron lub zmiana orzekania bez winy na orzeczenie z wyłącznej winy jednej strony, ustalenie niższych alimentów lub rezygnacja z nich, wypracowanie planu wychowawczego, ustalenie miejsca zamieszkania dziecka, ustalenie zamieszkiwania współmałżonków po rozwodzie, podziału majątku, sposobu spłaty kredytu, ustalenie przeprosin, unieważnienia małżeństwa kościelnego. W 2 przypadkach strony ustaliły wycofanie sprawy z sądu. W sprawach o ochronę i naruszenie dóbr osobistych modyfikacje żądań i kwestie, którymi różniły się pozwy

i ugody dotyczyły: redukcji lub rezygnacji z roszczeń finansowych w miejsce uzgodnienia określonych działań lub świadczenia w naturze, uzgodnienie przeprosin i ich treści, ustalenie sposobu wzajemnych rozliczeń lub wzajemnego traktowania na przyszłość. W kategorii spraw „inne” również odnotowano ustalenia niższej lub wyższej wartości sporu, uszczegółowienie wniosku, ustalenia zakresu relacji i działań co dalszego postępowania sądowego, sposobu działu spadku i rozliczeń oraz spłat, uznanie bezskuteczności czynności prawnej dokonanej z pokrzywdzeniem powoda.

W kwestii uprawomocnienia się orzeczenia w zakresie zatwierdzenia ugody zawartej przed mediatorem w sądzie I instancji (tabela P59) w 157 przypadkach orzeczenie się uprawomocniło, w 2 przypadkach się nie uprawomocniło. W 28 przypadkach brak danych w tym zakresie. W odniesieniu do kwestii jeśli orzeczenie w zakresie zatwierdzenia ugody zawartej przed mediatorem nie uprawomocniło się w sądzie I instancji to kto wniósł środek zaskarżenia i z jakiego powodu (tabela P60) to ważnych było 185 co stanowiło 98,9%. W 1 przypadku nie zatwierdzono ugody zawartej przed mediatorem ze względu na zawarcie ugody sądowej o zbliżonej treści a w 1 przypadku ugoda mediacyjna została wycofana przez strony, następnie strony dalej prowadziły spór po sąd apelacyjny.

Co do liczby dni od postanowienia o zatwierdzeniu bądź nie zatwierdzeniu ugody do prawomocnego orzeczenia w odniesieniu do rodzaju powództwa stwierdzono (tabela P61), że w sprawach z powództwa o zapłatę średni czas to 3-4 dni, a maksymalnie to 57 dni. W sprawach z powództwa o rozwód/separację średni czas wyniósł 23 dni, mediana 22 dni, a maksimum to 153 dni. W sprawach z powództwa o ochronę/naruszenie dóbr osobistych średnia to 3 dni, a maksimum 15 dni. W sprawach z kategorii powództwa „inne” średnia wyniosła 11 – 12 dni, a maksimum to 238 dni.

10. Udział pełnomocników a mediacja

W kwestii reprezentacji powoda przed sądem przez zawodowego pełnomocnika (tabela P2) na 187 spraw poddanych analizie w przypadku 141 spraw powód był reprezentowany przez zawodowego pełnomocnika a w 45 powód nie był reprezentowany przez zawodowego pełnomocnika. W 1 przypadku wystąpił brak

danych w tym zakresie. W kwestii reprezentacji pozwanego przez zawodowego pełnomocnika (tabela P3) na 187 spraw poddanych analizie w 125 sprawach pozwany był reprezentowany przez zawodowego pełnomocnika a w 61 sprawach nie był on reprezentowany przez zawodowego pełnomocnika. W 1 przypadku wystąpił brak danych w tym zakresie.

W odniesieniu do związku reprezentacji, zarówno powoda jak i pozwanego (tabela krzyżowa P1/P2/P3) w 113 sprawach, w których została zawarta ugoda mediacyjna obie strony były reprezentowane przez pełnomocników. W 33 sprawach żadna ze stron nie była reprezentowana przez zawodowego pełnomocnika, natomiast w 28 sprawach tylko powód był reprezentowany przez zawodowego pełnomocnika a w 12 sprawach tylko pozwany posiadał zawodowego pełnomocnika. W 1 przypadku brak danych w tym zakresie.

W odniesieniu do związku reprezentacji, zarówno powoda jak i pozwanego z rodzajem powództwa (tabela krzyżowa P1/P2/P3) stwierdzono, że reprezentacja obie stron wystąpiła w 44 sprawach o zapłatę. Natomiast w 5 sprawach żadna ze stron nie występowała z pełnomocnikiem, w 13 przypadkach tylko jedna ze stron występowała wraz z zawodowym pełnomocnikiem. Z spraw o rozwód i separację w przypadku 71 poddanych analizie spraw sądowych w 41 sprawach zarówno powód jak i pozwany występowali z pełnomocnikiem natomiast w przypadku 30 spraw z powództwa o rozwód bądź separację żadne z nich nie występowało bądź tylko jedna ze stron występowała z pełnomocnikiem. W odniesieniu do spraw z powództwa o ochronę lub naruszenie dóbr osobistych na 14 poddanych analizie akt spraw sądowych w 11 sprawach powód jak i pozwany występowali z pełnomocnikiem natomiast w 3 sprawach żadna ze stron nie posiadała pełnomocnika bądź tylko jedna ze stron była reprezentowana przez zawodowego pełnomocnika. W odniesieniu do spraw z powództwa o inne niż wyżej wymienione w 17 sprawach pozwany jak i powód występowali z pełnomocnikiem.

W odniesieniu do kwestii występowania z pełnomocnikiem w sprawach o zapłatę to na 62 sprawy poddane analizie w 18 przypadkach powód ani pozwany nie posiadali pełnomocnika bądź tylko jedno z nich posiadało a w 44 przypadkach pełnomocnik występował zarówno z powodem jak i pozwanym. W sprawach o rozwód lub separację to na 71 spraw poddanych analizie w 41 przypadkach zarówno powód jak

i pozwany występował wraz z pełnomocnikiem a w 30 przypadkach nie występowali z pełnomocnikiem bądź tylko jedno z nich występowało z pełnomocnikiem. W sprawie z powództwa o inne niż wyżej wymienione na 18 spraw w 9 przypadkach pozwany jak i powód występowali wraz z pełnomocnikiem a w 9 sprawach żadne z nich bądź tylko jedno występowało z pełnomocnikiem. W przypadku powództwa o podział majątku to na 11 spraw sądowych w 7 sprawach zarówno powód jak i pozwany posiadał pełnomocnika z kolei w 4 sprawach żadne bądź tylko jedno z nich posiadało pełnomocnika. W kwestii powództwa o zachówek dokonano analizy 5 spraw , gdzie w 1 sprawie o zachówek zarówno powód jak i pozwany był reprezentowany przez zawodowego pełnomocnika a w przypadku 4 spraw o zachówek żadne z nich nie posiadało zawodowego pełnomocnika bądź tylko jedno z nich było reprezentowane przez pełnomocnika. W przypadku spraw o dział spadku to na 5 spraw poddanych analizie w 5 żadne z nich bądź tylko jedno z nich posiadało zawodowego pełnomocnika, natomiast nie odnotowano ani jednej sprawy, gdzie zarówno powód jak i pozwany posiadał zawodowego pełnomocnika. W 73 przypadkach pozwany jak i powód nie występowali z pełnomocnikiem bądź tylko jedno z nich występowało wraz z pełnomocnikiem a w 113 przypadkach analizowanych spraw zarówno powód jak i pozwany występowali wraz z pełnomocnikiem. Prezentowane wyniki wskazują, że w 67% spraw obie strony były reprezentowane przez pełnomocnika, a tylko w 18% spraw żadna ze stron nie była reprezentowana. Co wskazuje, że reprezentacja stron przez pełnomocników nie stanowiła bariery do zawarcia ugody mediacyjnej.

W kwestii odnoszącej się do uczestniczenia przez pełnomocnika we wszystkich posiedzeniach mediacyjnych to miało to miejsce w 63 przypadkach, w 6 przypadkach było to w części posiedzeń a w 85 przypadkach pełnomocnik nie uczestniczył w mediacji. W 6 przypadkach wskazano inaczej- opis. W 27 przypadkach brak danych w tym zakresie. Uszczegóławiając to zagadnienie również w zakresie występowania pozwanego oraz powoda wraz z pełnomocnikami we wszystkich posiedzeniach (tabela P62) to na 63 przypadki, gdzie uczestniczyli oni we wszystkich posiedzeniach, w 48 sprawach zarówno powód jak i pozwany uczestniczył wraz z pełnomocnikiem, w 12 sprawach tylko powód, a w 3 sprawach tylko pozwany. W części posiedzeń w 4 przypadkach uczestniczył zarówno powód jak i pozwany z pełnomocnikiem a w 2 tylko powód, w 0 żadna ze stron i 0 tylko pozwany. W 33

przypadkach ani powód ani pozwany nie występował z pełnomocnikiem i pełnomocnik nie uczestniczył w mediacji. W 37 przypadkach obie strony posiadały pełnomocnika ale nie uczestniczył on w mediacji, w 9 sprawach tylko powód występował z pełnomocnikiem ale nie uczestniczył on w mediacji, w 6 sprawach tylko pozwany miał pełnomocnika ale nie uczestniczył on w mediacji. Jako rozwiązanie „inaczej” wskazano 4 sprawy, gdzie obie strony miały pełnomocnika oraz 1 przypadek, że tylko powód go miał oraz 1 przypadek, gdzie tylko pozwany miał pełnomocnika. W 26 przypadkach brak danych czy w mediacji uczestniczył pełnomocnik, w 20 przypadkach obie strony, w 4 przypadkach tylko powód a w 2 tylko pozwany. W odniesieniu do odpowiedzi inaczej stwierdzono, że „mediacja prowadzona korespondencyjnie”, „powoda reprezentował pełnomocnik”, „mediacja prowadzona pośrednio”, „nie wynika jednoznacznie z akty czy pełnomocnicy brali udział we wszystkich spotkaniach czy tylko w części, „tak, prowadzili rozmowy za strony” oraz „tak, zastępowali strony w rozmowach”.

W odniesieniu do kwestii odnoszącej się do uczestniczenia w mediacji pełnomocnika w przypadku spraw z powództwa o zapłatę we wszystkich posiedzeniach odnotowano (tabela P62.1) 38 spraw, w kwestii uczestniczenia w mediacji pełnomocnika w części posiedzeń to odnotowano 2 sprawy. Odnotowano 8 spraw z powództwa o zapłatę w których w mediacji nie uczestniczył pełnomocnik. W 5 przypadkach odnotowano „inaczej” jako przyczynę, a w 9 przypadkach brak danych w tym zakresie umożliwiających udzielenie informacji. W odniesieniu do spraw z powództwa o rozwód lub separację w 5 przypadkach w mediacji uczestniczył pełnomocnik we wszystkich posiedzeniach. W 4 przypadkach pełnomocnik uczestniczył w mediacji tylko w części posiedzeń. W 58 przypadkach pełnomocnik nie uczestniczył w mediacji w sprawach o rozwód lub separację. W 9 przypadkach brak danych w tym zakresie. W kwestii odnoszącej się do uczestniczenia pełnomocnika w mediacji we wszystkich posiedzeniach w sprawach z powództwa o ochronę lub naruszenie dóbr osobistych to odnotowano 7 przypadków, że pełnomocnik uczestniczył we wszystkich posiedzeniach, nie odnotowano przypadków, że pełnomocnik uczestniczył w części posiedzeń. W 5 przypadkach pełnomocnik nie uczestniczył w mediacji. W 2 przypadkach brak danych w tym zakresie. W odniesieniu do uczestniczenia w mediacji przez pełnomocnika w sprawach z powództwa w innym przedmiocie niż wyżej wymienione to odnotowano

13 przypadki w których we wszystkich posiedzeniach uczestniczył pełnomocnik, nie odnotowano przypadków, że pełnomocnik uczestniczył w części. W 14 przypadkach w mediacji w sprawach z innej kategorii niż wcześniej wymienione nie uczestniczył pełnomocnik. W 9 przypadkach brak danych w tym zakresie.

W kwestii uczestniczenia pełnomocnika w mediacji we wszystkich posiedzeniach w sprawach rozpoznawanych przez Sądy Rejonowe to odnotowano 21 przypadków. Z kolei nie odnotowano spraw w których pełnomocnik uczestniczyłby w mediacji tylko w części posiedzeń. W 22 przypadkach w mediacji przed Sądem Rejonowym nie uczestniczył pełnomocnik. W 10 przypadkach brak danych w tym zakresie. W odniesieniu do spraw rozpoznawanych przez Sądy Okręgowe , gdzie w mediacji uczestniczył pełnomocnik we wszystkich posiedzeniach to odnotowano 42 sprawy, w 6 przypadkach w mediacji pełnomocnik uczestniczył tylko w części posiedzeń. W 63 przypadkach w mediacji pełnomocnik nie uczestniczył. W 16 przypadkach brak danych w tym zakresie. W 47% spraw rozpatrywanych przez sąd rejonowe w mediacji brali udział pełnomocnicy, w odniesieniu do spraw rozpatrywanych przez sądy okręgowe – ok. 36%. (sumując kategorię „we wszystkich posiedzeniach” oraz „w części posiedzeń”). W sumie przed w ok. 34% spraw pełnomocnicy brali udział w mediacji.

11. Omówienie wyników ankiety dotyczącej stosowa stosowania mediacji w sprawach cywilnych

Powodem dla którego, według ankietowanych strony najczęściej odmawiają udziału w mediacji to porada profesjonalnego pełnomocnika, brak zaufania do drugiej strony oraz przekonanie, że tylko sąd może skutecznie zakończyć spór. Najrzadziej wybieraną odpowiedzią było twierdzenie, że powodem jest obowiązek pokrycia kosztów mediacji (pytanie 1 – Załącznik „Ankieta dotycząca stosowa stosowania mediacji w sprawach cywilnych). W opinii mediatorów – 60% odpowiedzi – strony najczęściej odmawiają udziału w mediacji po skierowaniu do mediacji przez sąd i przed kontaktem z mediatorem oraz (24% odpowiedzi) po kontakcie z mediatorem, ale przed pierwszym posiedzeniem mediacyjnym (pytanie 2 – Załącznik „Ankieta dotycząca stosowa stosowania mediacji w sprawach cywilnych)

Oczekiwania zgłaszane przez strony w mediacji w sprawach cywilnych dotyczą przede wszystkim (pytanie 3 – Załącznik „Ankieta dotycząca stosowa stosowania mediacji w sprawach cywilnych) udzielenia przez mediatora wsparcia przy szukaniu rozwiązania satysfakcjonującego wszystkie strony konfliktu – 49% głosów oraz przekonania przez mediatora innych uczestników mediacji do racji strony – 56% głosów. 22% głosów uzyskała odpowiedź – zaproponowania przez mediatora gotowego rozwiązania. Tylko odpowiednio 7 i 2 głosy uzyskały odpowiedzi – udzielenia przez mediatora porady prawnej oraz diagnozy psychologicznej.

Odpowiedzi na pytanie jak często strony skierowane do mediacji jej nie podejmują o w ankiecie (pytanie 4 – Załącznik „Ankieta dotycząca stosowa stosowania mediacji w sprawach cywilnych), 60% głosów w ankiecie udzielono na twierdzenie, że strony rzadko (poniżej 50% kierowanych spraw) nie podejmują mediacji, 31% głosów – często (powyżej 50% skierowanych spraw), odpowiedź „nie zdarza się” uzyskała tylko 5 głosów.

Co do faktu pokrywania się roszczeń zgłoszonych przed pozwem z zakresem ustaleń z mediacji najwięcej głosów uzyskały odpowiedzi (pytanie 5 – Załącznik „Ankieta dotycząca stosowa stosowania mediacji w sprawach cywilnych): pokrywa się w znacznej części – 51%, obejmuje inne kwestie prawne nie objęte roszczeniami zgłoszonymi przed sądem – 51%, obejmuje inne kwestie pozaprawne – 44%. Odpowiedzi pokrywa się w całości i pokrywa się w niewielkiej części zostały wybrane odpowiednio 6 i 9 razy.

Na pytanie przez kogo najczęściej strony w sprawach objętych mediacją są reprezentowane udzielono następujących odpowiedzi (pytanie 6 – Załącznik „Ankieta dotycząca stosowa stosowania mediacji w sprawach cywilnych): przez profesjonalnych pełnomocników – 91% głosów, osoby decyzyjne (np. przez zarząd) – 24% głosów, upoważnionych pracowników – 4% głosów.

Dodatkowo 80% ankietowanych deklaruje, że jest wpisanych na listę stałych mediatorów prowadzoną przez prezesa sądu okręgowego. 29% respondentów rocznie prowadzi do 10 mediacji ze skierowania sądu, 31% - od 10 do 30, 11% – od 30 do 50 i 29% - od 30 do 50. Te osoby jednocześnie oddały 41% głosów w kwestii

prowadzenia do 10 mediacji przedsądowych rocznie, 38% głosów na odpowiedź – od 10 do 30 oraz 21% na odpowiedzi „od 30 do 50”.

IV. Podsumowanie badań aktowych i ankietowych w świetle obowiązujących przepisów prawa

Badaniu podlegały akta spraw zakończonych w 2016 r. na skutek ugody zawartej przed mediatorem, a co za tym idzie jedynie 48 spraw ze zbadanych 187 akt zostało wszczętych po 1 stycznia 2016 r. Natomiast zgodnie z art. 9 ustawy z dnia 10 września 2015 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wspieraniem polubownych metod rozwiązywania sporów (Dz.U. z 2015 r. poz. 1595) do postępowań wszczętych przed sądem na podstawie kodeksu postępowania cywilnego i niezakończonych przed dniem wejścia w życie tejże ustawy zmieniającej (tj. przed 1 stycznia 2016 r.) stosuje się przepisy dotychczasowe.

Mediacja jest procesem w którym głównymi aktorami są strony sporu oraz mediatorzy. W Polsce po ponad 10 latach funkcjonowania instytucji mediacji w sprawach cywilnych rozwija się głównie tzw. mediacja sądowa, wszczyna na podstawie postanowienia sądu, a to natomiast pociąg za sobą włączenie na scenę mediacyjną dodatkowych aktorów, którymi obok mediatorów i stron, są sędziowie oraz profesjonalni pełnomocnicy. Wszyscy wymienieni powyżej aktorzy pełnią ważną rolę w procesie promocji mediacji jako metody rozwiązywania sporów. Stąd też analiza dotycząca informacyjnych obowiązków mediacyjnych na gruncie przeprowadzonego badania zostanie przeprowadzona z perspektywy wymienionych aktorów.

Zgodnie z art. 187 § 1 pkt 3 k.p.c. pozw powinien zawierać m.in. informację, czy strony podjęły próbę mediacji lub innego pozasądowego sposobu rozwiązania sporu, a w przypadku gdy takich prób nie podjęto, wyjaśnienie przyczyn ich niepodjęcia. Obowiązek ten został nałożony na stronę inicjującą postępowanie sądowe w sprawie cywilnej z dniem 1 stycznia 2016 r. na mocy ustawy z dnia 10 września 2015 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wspieraniem polubownych metod rozwiązywania sporów (Dz.U. z 2015 r. poz. 1595).

W myśl uzasadnienia do rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw w związku ze wspieraniem

polubownych metod rozwiązywania sporów (Druk nr 3432)⁵⁵ wprowadzenie obowiązku poinformowania w pozwie, czy strony podjęły próbę mediacji lub innej pozasądowej metody rozwiązania sporu, miało na celu wyraźne wskazanie, że każda sprawa skierowana do sądu powinna zostać poprzedzona próbą polubownego rozwiązania konfliktu. Wprowadzenie przedmiotowego obowiązku miało służyć także dostarczeniu sędziemu rozpoznającemu sprawę, jeszcze przed wyznaczeniem rozprawy, materiału pozwalającego na zbadanie mediacyjnego potencjału sprawy, o którym mowa w art. 183⁸ § 5 k.p.c., zgodnie z którym przed pierwszym posiedzeniem wyznaczonym na rozprawę przewodniczący dokonuje oceny, czy skierować strony do mediacji.

Wydaje się, że autorzy przedmiotowej nowelizacji zakładali, że ten potencjał będzie badany w oparciu o następujący schemat działania sędziego:

analiza informacji zawartej w piśmie wszczynającym postępowania o podjęciu przez strony próby mediacji lub innego pozasądowego sposobu rozwiązania sporu (art. 187 § 1 pkt 3 k.p.c.),

w przypadku gdyby informacja była niewystarczająca, niepełna, czy niewłaściwa:

sąd ma możliwość nakazania stronom udziału w spotkaniu informacyjnym dotyczącym mediacji przed wyznaczeniem rozprawy (art. 183⁸ § 4 k.p.c.), a nieuzasadnione niestawienie się strony na tym spotkaniu może skutkować obciążeniem strony kosztami nakazanego stawiennictwa poniesionymi przez stronę przeciwną (art. 183⁸ § 6 k.p.c.) Ze spotkania informacyjnego sporządza się notatkę urzędową zawierającą informację o stawiennictwie stron, do której dołącza się zwrotne potwierdzenia odbioru wezwań i zawiadomień oraz pisma przedłożone przez strony. Notatkę wraz z załącznikami dołącza się do akt sprawy (§ 139 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości Regulamin urzędowania sądów powszechnych z dnia 23 grudnia 2015 r. ([Dz.U. z 2015 r. poz. 2316](#))),

jeżeli po analizie w/w notatki urzędowej zachodzi potrzeba wysłuchania stron:

przewodniczący może strony wezwać do osobistego stawiennictwa na posiedzeniu niejawnym (art. 183⁸ § 5 k.p.c.), a nieuzasadnione niestawienie się strony na tym

⁵⁵ <http://sejm.gov.pl/Sejm7.nsf/PrzebiegProc.xsp?nr=3432>

posiedzeniu może także skutkować obciążeniem strony kosztami nakazanego stawiennictwa poniesionymi przez stronę przeciwną (art. 183⁸ § 6 k.p.c.),

nawet jeśli sąd nie zdecyduje się na skierowanie stron do mediacji przed wyznaczeniem rozprawy:

w każdym stanie postępowania sąd ma dążyć do ugodowego załatwienia sprawy, w której ugoda jest możliwa, w szczególności przez nakłanianie stron do mediacji. W przypadku spraw wszczętych przed 1 stycznia 2016 r. sąd powinien w każdym stanie sprawy dążyć do ich ugodowego załatwienia ze wskazaniem, że w tych sprawach strony mogą zawrzeć ugodę przed mediatorem (art. 10 k.p.c.). Po każdym z w/w kroków, sąd może skierować strony do mediacji. Strony mogą być skierowane do mediacji także na późniejszym etapie postępowania, także odwoławczego, co oznacza, że do mediacji może dość więcej niż raz w toku postępowania.

Przedmiotowe badanie wykazało, że w 17 na 187 zbadanych aktach w piśmie wszczynającym postępowanie zawarta została informacja o podjęciu przez strony próby mediacji lub innego pozasądowego sposobu rozwiązania sporu. Pamiętać przy tym należy, że badaniu podlegały akta spraw zakończonych w 2016 r. na skutek ugody zawartej przed mediatorem, a co za tym idzie jedynie 48 spraw ze zbadanych 187 akt zostało wszczętych po 1 stycznia 2016 r. Natomiast zgodnie z art. 9 ustawy z dnia 10 września 2015 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wspieraniem polubownych metod rozwiązywania sporów (Dz.U. z 2015 r. poz. 1595) do postępowań wszczętych przed sądem na podstawie kodeksu postępowania cywilnego i niezakończonych przed dniem wejścia w życie tejże ustawy zmieniającej (tj. przed 1 stycznia 2016 r.) stosuje się przepisy dotychczasowe. Z powyższego wynika, że w niespełna 1/3 zbadanych akt w piśmie inicjującym postępowanie zamieszczona została informacja o podjęciu przez strony próby mediacji lub innego pozasądowego sposobu rozwiązania sporu.

Obowiązkowi wskazania w piśmie inicjującym postępowanie z art. 187 § 1 pkt 3) k.p.c. informacji o podjęciu przez strony próby mediacji lub innego pozasądowego rozwiązania sporu, nie nadano żadnego rygoru, co za tym idzie brak takiej informacji w pozwie nie pociąga za sobą negatywnych konsekwencji dla strony. W jednym przypadku zaobserwowanym w badanych aktach sąd wezwał powódkę do usunięcia

braku formalnego przez podanie czy między stronami podjęto mediację, a jeżeli nie podjęto to z jakiego powodu.

Ponad to tylko 5,5% w pozwach zawarta była informacja dotycząca wyjaśnienia przyczyn niepodjęcia przez strony prób mediacji lub innego pozasądowego sposobu rozwiązania sporu oraz czy informacja dotycząca wyjaśnienia przyczyn niepodjęcia przez strony prób mediacji lub innego pozasądowego sposobu rozwiązania sporu. Z badanych akt wynika, że w nielicznych przypadkach informacja zawarta w piśmie inicjującym postępowanie odnosi się do rzeczywistej próby przesądowego zakończenia sporu. W zdecydowanej większości spraw zawarta informacja wskazuje, że druga strona została wezwana do dobrowolnego spełnienia świadczenia i na takowe wezwanie nie odpowiedziała we wskazanym na piśmie terminie. Natomiast z treści wezwania nie wynika jakoby strona inicjująca postępowanie była zainteresowana podjęciem jakichkolwiek próby pozasądowego rozwiązania sporu. W niektórych przypadkach strona inicjująca wskazała, że przed wniesieniem pozwu trwały negocjacje pomiędzy stronami, które nie zakończyły się sukcesem.

W jednej ze spraw wskazano, że strony podjęły próbę mediacji, ale bez udziału mediatora, gdyż powódka nie widziała takiej potrzeby. W innej sprawie natomiast wskazano, że strony nie uczestniczyły w mediacji, gdyż zdaniem powoda są w stanie samodzielnie osiągnąć porozumienie. W nielicznych przypadkach w pismach inicjujących postępowanie wskazano, że strona powodowa nie inicjowała mediacji z uwagi na obawę bezpośredniego spotkania z drugą stroną, tudzież z uwagi na brak bezpośredniego kontaktu z drugą stroną (numeru telefonu). Przytoczone informacje pokazują, że strony inicjujące postępowanie sądowe w sprawach cywilnych ciągle, nie mają niezbędnej wiedzy i nie dostrzegają potencjału, na który wskazywali autorzy nowelizacji w uzasadnieniu do rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw w związku ze wspieraniem polubownych metod rozwiązywania sporów, że każda sprawa skierowana do sądu powinna zostać poprzedzona próbą polubownego rozwiązania konfliktu. O ile bowiem można uznać, że informacja o nieskutecznych negocjacjach, czy też informacja, że mediacje w innych sprawach podejmowane pomiędzy stronami nie zakończyły się ugodą, można uznać za informacji o podjęciu przez strony próby mediacji lub innego pozasądowego rozwiązania sporu w rozumieniu art. 187 § 1 pkt 3 k.p.c. O tyle nie sposób za wystarczającą uznać informację zgodnie z którą strona

przeciwna została wezwana do dobrowolnego spełnienia świadczenia, w sytuacji gdy z treści pisemnego wezwania nie wynika jakakolwiek przestrzeń do pozasądowego rozwiązania sporu.

Na gruncie powyższego niepokojąca jest obserwacja, z której wynika, że w 141 na 187 przebadanych akt powód (wnioskodawca) był reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika. Powyższe potwierdza także przeprowadzona w ramach badania ankieta wśród 55 mediatorów dotycząca stosowania mediacji w sprawach cywilnych, w której w odpowiedzi na pytanie z jakich powodów najczęściej strony odmawiają udziału w mediacji aż 44% głosów mediatorów zostało oddanych na odpowiedź, że porada profesjonalnego pełnomocnika. Była to druga w kolejności najbardziej popularna odpowiedź, po odpowiedzi, że powodem odmowy udziału w mediacji jest przekonanie stron, że tylko sąd może skutecznie zakończyć spór. Z powyższego wyraźnie wynika doniosła rola pełnomocników procesowych w procesie rozwoju mediacji jako metody rozwiązywania sporów. Rola ta ma co najmniej dwa wymiary: edukacyjny w stosunku do stron postępowania, oraz informacyjny dla sądu, aby ten miał możliwość przeprowadzenia sprawnej i prawidłowej oceny potencjału mediacyjnego sprawy.

Odnosząc się do roli spotkania informacyjnego na gruncie badanych akt należy zauważyć, że dla analizy wyników przedmiotowego badania istotnym jest, że spotkanie informacyjne może prowadzić sędzia, referendarz sądowy, urzędnik sądowy, asystent sędziego lub stały mediator (art. 183⁸ § 4. zd. 2 k.p.c.) Zgodnie z Oddziałem 3. Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości Regulamin urzędowania sądów powszechnych z dnia 23 grudnia 2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 2316):

- celem spotkania informacyjnego jest zapoznanie stron z możliwościami i korzyściami wynikającymi z polubownego rozwiązania sporu, w szczególności mediacji (§ 132),
- wzywając strony na spotkanie informacyjne poucza się je o skutkach nieusprawiedliwionego niestawiennictwa. O spotkaniu zawiadamia się pełnomocników stron (§ 133),
- stały mediator może wyrazić zgodę na przeprowadzenie spotkania informacyjnego bez odrębnego wynagrodzenia (§ 134),

- udział w spotkaniu informacyjnym jest nieodpłatny dla stron lub uczestników postępowania nieprocesowego (§ 135),
- wyznaczenie spotkania informacyjnego pozostaje bez wpływu na terminy rozpraw lub posiedzeń (§ 136),
- spotkanie informacyjne może być wyznaczone w budynku sądu albo poza budynkiem sądu (§ 137),
- spotkania informacyjne mogą być wyznaczone dla stron lub uczestników postępowania nieprocesowego więcej niż jednej sprawy (§ 138).

Warto zwrócić uwagę, że przepis § 134 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości Regulamin urzędowania sądów powszechnych z dnia 23 grudnia 2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 2316) zawiera zasadę, zgodnie z którą za przeprowadzenie spotkania informacyjnego nie należy się odrębne wynagrodzenie. Zasada ta dotyczy sędziego, referendarza sądowego, urzędnika sądowego oraz asystenta sędziego, którzy prowadzą spotkanie informacyjne. Wymienione osoby wykonują bowiem te czynności w ramach swoich obowiązków służbowych lub pracowniczych. Stały mediator natomiast nie ma obowiązku prowadzenia spotkań informacyjnych. Z tego względu przepis ten przewiduje, że podjęcie się tego obowiązku wymaga jego zgody. Zgoda ta oznacza jednocześnie zrzeczeniem się prawa do wynagrodzenia z tego tytułu⁵⁶.

Z przebadanych akt wynika, że jedynie w 3 na 187 zbadanych akt przewodniczący wezwał strony do udziału w spotkaniu informacyjnym. W 1 z tych spraw spotkanie informacyjne było prowadzone przez sędziego, w dwóch pozostałych przez stałych mediatorów. W tym miejscu warto zwrócić uwagę na jeden z przypadków zaobserwowanych podczas badania akt, w którym na rozprawie jedna ze stron nie wyraża zgody na mediację w wyniku czego sąd podjął decyzję o skierowaniu ich na spotkanie informacyjne. Spotkanie informacyjne przeprowadził stały mediator. Strony wyraziły zgodę na mediację, którą prowadził ten sam mediator, który prowadził spotkanie informacyjne. W wyniku mediacji została zawarta ugoda mediacyjna wykraczająca poza zakres pozwu, dzięki czemu zakończyła ona kompleksowo spor pomiędzy stronami w sprawie o rozwód. Ugoda mediacyjna regulowała kwestie:

⁵⁶ M. Romańska (red.), Regulamin urzędowania sądów powszechnych. Komentarz. Warszawa 2017, Legalis, komentarz do § 134.

alimentów, planu opieki rodzicielskiej, warunków rozwodu oraz, co wymagało rozszerzenia powództwa, podziału majątku.

Wobec tego, że 48 spraw ze zbadanych 187 akt zostało wszczętych po 1 stycznia 2016 r., wynika, że jedynie w 1/16 tych spraw przewodniczący wezwał strony do udziału w spotkaniu informacyjnym. Istotnym jest, że jak wynika ze statystyk sądowych zbieranych przez Ministerstwo Sprawiedliwości⁵⁷ w I poł. 2017 r., a więc rok po wejściu w życie takiej możliwości, jedynie w 988 sprawach zostały przeprowadzone spotkania informacyjne w trybie art. 187 § 1 pkt 3) k.p.c.

W kwestii zakresu informacji przekazywanych mediatorowi przez sąd należy podkreślić, że obowiązki informacyjne sądu w stosunku do mediatora występują zarówno na etapie skierowania stron do mediacji, jak i po rozpoznaniu wniosku o zatwierdzenie ugody mediacyjnej. Zgodnie z art. 183⁹ § 3 k.p.c. po skierowaniu stron do mediacji, przewodniczący niezwłocznie przekazuje mediatorowi dane kontaktowe stron oraz ich pełnomocników, w szczególności numery telefonów i adresy poczty elektronicznej, o ile je posiadają. Z badanych akt wynika, że w zdecydowanej większości spraw sąd kierując strony do mediacji przekazał dane kontaktowe do stron oraz ich pełnomocników. Najczęściej są to adresy korespondencyjne, coraz częściej numery telefonów, natomiast prawie w ogóle nie zdarza się aby sąd przekazywał adresy poczty elektronicznej stron. W sprawach o rozwód dość często sądy przekazują mediatorom zakres, w którym oczekują aby szukane były szanse na porozumienie (np. pojednanie małżonków, wina za rozkład pożycia, wysokość alimentów, sposób wykonywania władzy rodzicielskiej, ustalenie kontaktów).

Niestety zdarza się, że sądy przekazują mediatorowi całe akta postępowania. Działanie takie nie jest niczym uzasadnione, gdyż zgodnie z art. 183⁹ § 2. kodeksu postępowania cywilnego mediator ma prawo do zapoznania się z aktami sprawy, chyba że strona w terminie tygodnia od dnia ogłoszenia lub doręczenia postanowienia kierującego strony do mediacji nie wyrazi zgody na zapoznanie się mediatora z aktami. Co więcej, zgodnie z § 142 Rozporządzenia Ministra

⁵⁷ Postępowanie mediacyjne w świetle danych statystycznych, sądy rejonowe i okręgowe w latach 2006-2016 oraz I poł. 2017 r., edycja 4, Wydział Statystycznej Informacji Zarządczej Departament Strategii i Funduszy Europejskich Ministerstwo Sprawiedliwości, <https://isws.ms.gov.pl/>.

Sprawiedliwości Regulamin urzędowania sądów powszechnych z dnia 23 grudnia 2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 2316) udostępnienie akt wyznaczonemu w sprawie mediatorowi następuje po sprawdzeniu tożsamości oraz uprawnienia do zapoznania się z aktami sprawy, na zasadach określonych w § 103 tego rozporządzenia, tj. w budynku sądu w przygotowanym do tego pomieszczeniu, najczęściej czytelnicy akt. Prawidłowym działaniem sądu jest, co z badanych akt wynika zdecydowana większość sądów czyni, poinformowanie mediatora czy może się zapoznać z aktami sprawy, czy też strony nie wyraziły na to zgody.

Dobłą praktyką, szczególnie w przypadku skierowania stron do mediacji na posiedzeniu niejawnym (art. 183⁸ §2 k.p.c.), jest poinformowanie mediatora, że strony wyraziły zgodę na udział w mediacji. Nie zwalnia to jednak mediatora z obowiązku odebrania raz jeszcze takiej zgody po doręczeniu postanowienia o skierowaniu stron do mediacji, ale pozwala na odpowiednie przygotowanie mediatora do pierwszego kontaktu ze stronami. Niestety tylko w jednym przypadku z badanych akt wynika, że sąd przekazał mediatorowi informację dotyczącą wartości przedmiotu sporu. Wskazanie takiej informacji w przypadku spraw, w których koszty mediacji, powinny zostać rozliczone bezpośrednio przez mediatora ze stronami, może znacznie przyspieszyć przeprowadzenie mediacji. Mediator nie musi bowiem ustalać tej informacji w sądzie telefonicznie, bądź poprzez wgląd w akta. Istotnym jest, że w przypadku badanych akt dotyczy to 139 z 187 spraw, z których zdecydowana większość to sprawy o prawa majątkowe.

W zakresie powyższego, na gruncie badanych akt można było zaobserwować dobrą praktykę informowania przez sąd mediatora o konieczności rozliczenia kosztów mediacji bezpośrednio ze stronami. Istotnym jest aby informacja ta była przekazywana także stronom, gdyż zdarza się, że strony bywają zaskoczone informacją, że wynagrodzenie i zwrot wydatków związanych z przeprowadzeniem mediacji obciążają strony (art. 183⁵ zd. 2 kodeksu postępowania cywilnego). Podkreślić należy, że powyższa zasada znajduje zastosowanie także w stosunku do spraw wszczętych po 1 stycznia 2016 r. W tym miejscu warto zwrócić uwagę, że zgodnie z § 141 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości Regulamin urzędowania sądów powszechnych z dnia 23 grudnia 2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 2316) przewodniczący może poinformować strony lub uczestników postępowania nieprocesowego oraz mediatora o skierowaniu sprawy do mediacji za pośrednictwem

poczty elektronicznej lub w inny sposób umożliwiający dotarcie informacji do adresata. Istotnym jest, iż zgodnie z treścią § 143 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości Regulamin urzędowania sądów powszechnych z dnia 23 grudnia 2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 2316) o odmowie zatwierdzenia ugody zawartej przed mediatorem i przyczynach tej odmowy sąd informuje mediatora. Z badanych akt wynika, że jedynie 17 na 187 sprawach sąd poinformował mediatora o zatwierdzeniu bądź odmowie zatwierdzenia ugody przed nim zawartej. Co prawda, na wynik ten z całą pewnością ma wpływ okoliczność, że w badanych aktach jedynie w przypadku 1 sprawy sąd odmówił zatwierdzenia ugody zawartej przed mediatorem, natomiast zgodnie z § 143 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości Regulamin urzędowania sądów powszechnych z dnia 23 grudnia 2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 2316) sąd informuje mediatora jedynie o odmowie zatwierdzenia zawartej przed nim ugody.

Zgodnie z art. 10 k.p.c. w każdym stanie postępowania sąd ma dążyć, a w przypadku spraw wszczętych przed 1 stycznia 2016 r. powinien dążyć, do ugodowego załatwienia sprawy, w której ugoda jest możliwa, ze szczególnym wskazaniem na ugode zawartą przed mediatorem. Powyższy obowiązek został uszczegółowiony w § 140 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości Regulamin urzędowania sądów powszechnych z dnia 23 grudnia 2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 2316) zgodnie z którym przy pierwszym doręczeniu poucza się strony lub uczestników postępowania nieprocesowego o możliwości skorzystania z mediacji, informację o zasadach i procedurze mediacji w danego rodzaju sprawach oraz o sposobie udostępnienia informacji o mediatorach na stronie internetowej sądu lub w siedzibie sądu. Z badanych akt wynika, że w 55 na 187 sprawach sąd pouczył strony o możliwości ugodowego załatwienia sporu w szczególności mediacji. Co oznacza, że tylko w 30% spraw strony zostały pouczone przez sąd o możliwości ugodowego załatwienia sporu, szczegółowa analiza wykazała, w 25 przypadków dotyczy jednego wydziału sądu w Krakowie.

W kwestii składania przez strony wniosków o mediację występują duże braki danych – ok. 30%, niemniej, w 10% przypadków taki wniosek złożyły obie strony, w 7% był to tylko powód, a w 19% tylko pozwany. Wnioski te zostały złożone w przeważającej mierze na wstępnym etapie postępowania wraz z pozwem w 11% spraw, przed pierwszą rozprawą – 7,5% i na pierwszej rozprawie – 14,5%.

Istotnym jest również, że w większości badanych akt (95 na 187) postanowienie o skierowaniu stron do mediacji zostało wydane na rozprawie, co stanowi 51% spraw. Na posiedzeniu jawnym wydano przedmiotowe postanowienie tylko w 6 na 187. Natomiast w dość dużej ilości spraw, bo w 82 na 187, czyli w 44%, postanowienie zostało wydane na posiedzeniu niejawnym. Z danych wynika, że w 96% spraw fakt ten miał miejsce na posiedzeniu niejawnym lub na rozprawie. W kontekście tego ostatniego rodzaju skierowań istotna jest informacja wynikająca z badanych akt, że jedynie w 11 przypadkach, co stanowi 6% spraw, strony wraz z informacją o skierowaniu sprawy do mediacji otrzymały także informację o mediacji. W 1 przypadku była to ulotka o mediacji, w 8 pouczenie, w pozostałych bezpośrednio informacja przekazana przez sędziego przy skierowaniu na rozprawie, czy posiedzeniu jawnym.

Powyższe pokazuje iż obowiązek informacyjny stron przez sąd, pomimo wyraźnego umocowania w przepisach kodeksu postępowania cywilnego oraz Regulaminu urzędowania sądów powszechnych, ciągle realizowany jest w niewielkim zakresie. Jednocześnie chociaż sędziowie nie pouczają stron o możliwości ugodowego zakończenia sporu w sposób powszechny, to odnotowano przypadki zaangażowania sędziego na rzecz polubownego zakończenia sporu określane jako „nakłanianie do mediacji” oraz odnotowano również, że w tych przypadkach działania te miały „charakter wielokrotny”.

Uzyskane dane potwierdzają, że w przypadku mediacji ze skierowania sądu, nawet jeżeli skierowanie jest dokonane na wniosek stron, osobą dokonującą wyboru mediatora jest sędzia. Zmiana osoby mediatora występowała w jednostkowych przypadkach. Tylko w około 6% spraw doszło do zmiany mediatora po skierowaniu sprawy do mediacji, co wobec faktu że mediatorzy wskazani przez sąd przeprowadzają mediacje, ponieważ strony uznają decyzję sądu w tym zakresie za właściwą. Jak wskazano w szczegółowym opisie badań: 4 przypadkach nie jest znany powód zmiany, w 3 przypadkach mediator zażądał zmiany w tym w jednym przypadku z przyczyn osobistych, w 2 przypadkach wskazano problemy z korespondencją.

Wartość przedmiotu sporu nie stanowiła kwestii istotnej dla podjęcia mediacji ani zawarcia ugody. Przedstawione dane wskazują, że w 75% spraw sąd rezygnował

z przeprowadzenia postępowania dowodowego przed skierowaniem sprawy do mediacji oraz, że w 62% spraw sąd zrezygnował z dopuszczenia dowodów po postępowaniu mediacyjnym, lub tylko w 14% spraw ograniczył się do dopuszczenia 1 lub 2 dowodów. Co w kwestii wpływu postępowania mediacyjnego na ilość dowodów dopuszczanych w postępowaniu sądowym na znaczne ich ograniczenie, w większym procencie spraw przed przeprowadzeniem mediacji, ale również po przeprowadzeniu jej. Dane wskazują, że w największym stopniu pozytywny wpływ mediacji na ograniczenie postępowania dowodowego zarówno przed jak i po przeprowadzonej mediacji odnotowano w sprawach o zapłatę oraz o naruszenie i ochronę dóbr osobistych.

Najczęściej (66% spraw) wyznaczonym okresem na przeprowadzenie mediacji jest okres 1 miesiąca, a jednocześnie w przypadku tylko w 2,1% spraw czas ten był wystarczający. Dodatkowo ponad 43% mediacji w badanych sprawach zostało przeprowadzonych w okresie od 1 miesiąca do 3 miesięcy. Co wskazywało by na wniosek, że optymalnym czasem rekomendowanych do wskazania jako czas mediacji jest okres 3 miesięcy. W świetle przedstawionych danych, odnosząc się do liczby 166 spraw, w których taka informacja była do ustalenia, w ok. 65% spraw mediacja wymagała przeprowadzenia 1 – 2 posiedzeń, w ok. 26,5% procent 3 i 4 posiedzeń. Większej liczby posiedzeń wymagało tylko 7,5% spraw. W 47% spraw rozpatrywanych przez sąd rejonowe w mediacji brali udział pełnomocnicy – w części lub we wszystkich posiedzeniach, w odniesieniu do spraw rozpatrywanych przez sądy okręgowe – ok. 36%. Odnotowano niewielki, ponieważ 3% udział w mediacji innych osób niż strony, ich pełnomocnicy i mediator lub mediatorzy.

Mediator w zakresie uczestników mediacji zobowiązany jest do poinformowania ich przede wszystkim o zasadach mediacji, a także charakterze mediacji oraz jej wpływie na postępowanie sądowe, którego są stroną. Część tych obowiązków wynika wprost z przepisów prawa, a części z charakteru procesu jakim jest mediacja. Istotnym jest, że obowiązki informacyjne wynikające z procesu mediacji są ograniczone przede wszystkim przez jedną z głównych zasad mediacji, jaką jest poufność wyrażona w art. 183⁴ § 1 k.p.c. W stosunku do spraw wszczętych po 1 stycznia 2016 r. poufność została rozszerzona, obok mediatora, także na strony i inne osoby biorące udział w mediacji, które w art. 183⁴ § 2 k.p.c. zostały zobowiązane do zachowania w tajemnicy faktów, o których dowiedziały się w związku z prowadzeniem mediacji.

Zarówno mediator, jaki i inne osoby biorące udział w mediacji, mogą być zwolnione z tego obowiązku przez strony. Podkreślić należy, że bezskuteczne jest powoływanie się w toku postępowania przed sądem lub sądem polubownym na propozycje ugodowe, propozycje wzajemnych ustępstw lub inne oświadczenia składane w postępowaniu mediacyjnym (art. 183⁴ § 3 k.p.c.).

W stosunku do stron mediator, zgodnie z art. 183³ § 2 k.p.c., zobowiązany jest do niezwłocznego ujawnia okoliczności, które mogłyby wzbudzić wątpliwości co do jego bezstronności w sprawie. Bezstronność, w odróżnieniu od neutralności, która jest także jedną z głównych zasad mediacji, odnosi się do relacji mediatora do stron mediacji, podczas gdy neutralność należy odnosić do przedmiotu rozmów mediacyjnych. Informacje przekazywane przez mediatora sądowi oraz stronom mediacji, poza informacjami dotyczącymi procesu mediacji, ograniczają się do informacji zawartych w protokole z mediacji.

W kwestii liczby dni od wpływu protokołu w mediacji do sądu do wydania postanowienia w przedmiocie zatwierdzenia ugody to średnia wyniosła 42 dni, mediana wyniosła 22 dni, maksymalny czas wyniósł 297. Odnotowano przypadki, w których sąd wydawał postanowienie tego samego dnia, w którym wpłynął protokół. Zgodnie z art. 183¹² § 1. i § 2. kodeksu postępowania cywilnego w protokole z mediacji oznacza się miejsce i czas przeprowadzenia mediacji, a także imię, nazwisko (nazwę) i adresy stron, imię i nazwisko oraz adres mediatora, a ponadto wynik mediacji, którym w przypadku dojścia stron do porozumienia jest ugoda zamieszczona w protokole albo do niego załączona. Strony podpisują ugodę, a protokół podpisuje mediator. Niemożność podpisania ugody mediator stwierdza w protokole. Mediator w myśl art. 183¹² § 2¹. Kodeksu postępowania cywilnego zobowiązany jest także do poinformowania stron, że przez podpisanie ugody przed mediatorem wyrażają one zgodę na wystąpienie do sądu z wnioskiem o jej zatwierdzenie. Protokół z mediacji mediator przesyła do sądu, a jego odpis doręcza stronom. W ok. 80% spraw mediatorzy przekazywali protokoły zawierające wszystkie istotne elementy. Na gruncie powyższego warto zwrócić uwagę, że jedynie z 81 na 187 badanych akt jasno wynika, że mediator sporządził odpis protokołu dla stron. W 39 na 187 przypadkach nie sporządził, a w 65 na 187 przypadkach okoliczność ta nie wynika z akt sprawy. W 1 z badanych spraw zaobserwowano, że mediator nie sporządził protokołu, natomiast był obecny na rozprawie i potwierdził ustnie do

protokołu ustalenia stron z mediacji. Przy czym, należy wyraźnie podkreślić, że zgodnie z art. 183¹² § 1 k.p.c. wynika, że z przebiegu mediacji sporządza się protokół, który podpisuje mediator. Jest to obowiązek mediatora, który nie może być zrealizowany w inny sposób niż w drodze pisemnego dokumentu.

Z badanych akt wynika, że o ile w protokołach z mediacji znajdowały się informacje dotyczące czasu przeprowadzenia mediacji, to brakowało w nich informacji o miejscu przeprowadzenia mediacji. Informacja ta jest bardzo istotna, gdyż miejsce przeprowadzenia mediacji musi spełniać warunki pozwalające na realizację zasad mediacji. Mediacja nie może odbywać się w kancelarii pełnomocnika jednej ze stron, jak miało to miejsce w przypadku 1 z badanych spraw, gdyż może to mieć wpływ na realizację zasady bezstronności, czy poufności mediacji. Mediacja nie może także odbywać się w miejscach publicznych, takich jak: kawiarnie, restauracje, kina, czy centra handlowe. Niepokojące jest także to, że w protokołach z mediacji mediatorzy zawierali informacje, które wskazują na bezpośrednie naruszenie poufności procesu mediacji. Do naruszenia tejże podstawowej zasady mediacji dochodziło poprzez szczegółowe opisanie w protokole z mediacji przebiegu posiedzeń wraz z opisem stanowisk i propozycji stron, czy też poprzez szczegółowy opis posiedzeń mediacyjnych oraz ocenę przez mediatora zachowań stron w trakcie trwania mediacji.

Wobec powyższego raz jeszcze należy wyraźnie podkreślić, iż w świetle aktualnie obowiązujących przepisów prawa w protokole z mediacji mogą zostać umieszczone jedynie następujące informacje:

- oznaczenie miejsce i czas przeprowadzenia mediacji,
- imię, nazwisko (nazwę) i adresy stron,
- imię i nazwisko oraz adres mediatora,
- wynik mediacji.

Natomiast w świetle art. 183⁴ § 3 k.p.c., zgodnie z którym powoływanie się w toku postępowania przed sądem lub sądem polubownym na propozycje ugodowe, propozycje wzajemnych ustępstw lub inne oświadczenia składane w postępowaniu

mediacyjnym jest bezskuteczne, wskazywanie jakichkolwiek innych niż wymienione powyżej informacje należy uznać za niepożądane i nieprawidłowe.

W 150 spraw sąd nie wydał postanowienia w przedmiocie przyznania mediatorowi wynagrodzenia co stanowi ok. 80%. Najczęstszymi przyczynami nie wydania postanowienia o przyznaniu mediatorowi wynagrodzenia jest bezpośrednio rozliczenie się mediatora ze stronami i brak wniosku mediatora, co dotyczy 70% przypadków. Dane dotyczące wynagrodzenia niestety są obciążone dużymi brakami. Rozpiętość przyznanego wynagrodzenia jest duża od 30 zł do 2460 zł. W 60% spraw mediatorzy nie wnosili o zwrot wydatków. W ok. 90% spraw sądy nie informowały mediatorów o zatwierdzeniu ugody mediacyjnej. Wyniki badania wskazują, że nieuprawomocnienie się orzeczenia w zakresie zatwierdzenia ugody zawartej przed mediatorem w sądzie I instancji jest wyjątkiem.

Załącznik 1. Tabele

Tabela P1: Wartość przedmiotu sporu w podziale na rodzaj powództwa

Rodzaj powództwa	N	Średnia	Mediana	Minimum	Maksimum
O zapłatę	62	230446,0	100000,0	908,0	3190440,0
O rozwód / separację	4	5000,0	0,0	0,0	20000,0
O ochronę/naruszenie dóbr osobistych	12	19246,4	10000,0	0,0	109957,0
Inne	34	161663,2	65000,0	0,0	1364500,0
Ogółem	112	178885,4	60000,0	0,0	3190440,0

Tabela P2: Czy powód przed sądem był reprezentowany przez zawodowego pełnomocnika:

	Częstość	Procent	Procent ważnych
Tak	141	75,4	75,8
Nie	45	24,1	24,2
Ogółem	186	99,5	100,0
Systemowe braki danych	1	0,5	
Ogółem	187	100,0	

Tabela P3: Czy pozwany przed sądem był reprezentowany przez zawodowego pełnomocnika:

	Częstość	Procent	Procent ważnych
Tak	125	66,8	67,2
Nie	61	32,6	32,8
Ogółem	186	99,5	100,0
Systemowe braki danych	1	0,5	
Ogółem	187	100,0	

Tabela krzyżowa P1/P2/P3 – Pozwany i powód z pełnomocnikiem z podziałem na rodzaj powództwa

		Czy i pozwany i powód z pełnomocnikiem				Ogółem
		Nie - żadna ze stron	Tak - obie strony	Tylko powód	Tylko pozwany	
Rodzaj powództwa	O zapłatę	5	44	8	5	62
	O rozwód/ separację	16	41	9	5	71
	O ochronę/naruszenie dóbr osobistych	3	11	0	0	14
	Inne	9	17	11	2	39
Ogółem		33	113	28	12	186

Tabela P4. Czy w pozwie zawarta była informacja o podjęciu przez strony próby mediacji lub innego pozasądowego sposobu rozwiązania sporu?

	Częstość	Procent	Procent ważnych
Tak	17	9,1	9,2
Nie	167	89,3	90,8
Ogółem	184	98,4	100,0
Systemowe braki danych	3	1,6	
Ogółem	187	100,0	

Tabela krzyżowa P1/P4. Czy w pozwie zawarta była informacja o podjęciu przez strony próby mediacji lub innego pozasądowego sposobu rozwiązania sporu? – podziałem na sądy

	Czy w pozwie zawarta była informacja o podjęciu przez strony próby mediacji lub innego pozasądowego sposobu rozwiązania sporu?		Ogółem
	Tak	Nie	
Sąd w:			
Białymstoku	0	8	8
Bydgoszczy	1	7	8
Inowrocławiu	0	4	4
Katowicach	2	23	25
Krakowie	2	59	61
Myszkowie	1	1	2
Otwocku	0	2	2
Poznaniu	3	8	11
Raciborzu	2	6	8
Sieradzu	0	2	2
Sochaczewie	0	4	4
Tarnowskich Górach	0	6	6
Wałczu	0	5	5
Warszawa-Mokotów w Warszawie	2	5	7
Warszawa-Praga Południe w Warszawie	0	2	2
Włocławku	0	2	2
Wołominie	0	1	1
Wrocławiu	4	14	18
Zamościu	0	4	4
Zielonej Górze	0	4	4
Ogółem	17	167	184

Tabela P6. Czy w pozwie zawarta była informacja dotycząca wyjaśnienia przyczyn niepodjęcia przez strony prób mediacji lub innego pozasądowego sposobu rozwiązania sporu?

	Częstość	Procent	Procent ważnych
Tak	10	5,3	5,5
Nie	173	92,5	94,5
Ogółem	183	97,9	100,0
Systemowe braki danych	4	2,1	
Ogółem	187	100,0	

Tabela krzyżowa P1/P6. Czy w pozwie zawarta była informacja dotycząca wyjaśnienia przyczyn niepodjęcia przez strony prób mediacji lub innego pozasądowego sposobu rozwiązania sporu? – z podziałem na rodzaj powództwa

		Czy w pozwie zawarta była informacja dotycząca wyjaśnienia przyczyn niepodjęcia przez strony prób mediacji lub innego pozasądowego sposobu rozwiązania sporu?		Ogółem
		Tak	Nie	
Rodzaj powództwa	O zapłatę	2	58	60
	O rozwód/separację	4	67	71
	O ochronę/naruszenie dóbr osobistych	2	12	14
	Inne	1	16	17
	podział majątku	1	10	11
	zachowek	0	5	5
	dział spadku	0	5	5
Ogółem		10	173	183

Tabela P8. Czy sąd pouczył strony o możliwości ugodowego załatwienia sporu, w szczególności o mediacji?

	Częstość	Procent	Procent ważnych
Tak	55	29,4	29,9
Nie	129	69,0	70,1
Ogółem	184	98,4	100,0
Systemowe braki danych	3	1,6	
Ogółem	187	100,0	

Tabela krzyżowa P1/P8 Czy sąd pouczył strony o możliwości ugodowego załatwienia sporu, w szczególności o mediacji? – z podziałem na miasta

Sąd w	Czy sąd pouczył strony o możliwości ugodowego załatwienia sporu, w szczególności o mediacji?		Ogółem
	Tak	Nie	
Białymstoku	2	6	8
Bydgoszczy	1	7	8
Inowrocławiu	0	4	4
Katowicach	6	20	26
Krakowie	26	34	60
Myszkowie	0	2	2
Otwocku	0	2	2
Poznaniu	4	7	11
Raciborzu	2	6	8
Sieradzu	1	1	2
Sochaczewie	0	4	4
Tarnowskich Górach	3	3	6
Wałczu	0	5	5
Warszawa-Mokotów w Warszawie	2	5	7
Warszawa-Praga Południe w Warszawie	0	2	2
Włocławku	0	2	2
Wołominie	0	1	1
Wrocławiu	4	14	18
Zamościu	3	1	4
Zielonej Górze	1	3	4
Ogółem	55	129	184

Tabela krzyżowa P1/P8.2 - Czy sąd pouczył strony o możliwości ugodowego załatwienia sporu, w szczególności o mediacji? Z podziałem na rodzaj powództwa i miasta

		Czy sąd pouczył strony o możliwości ugodowego załatwienia sporu, w szczególności o mediacji?		
Rodzaj powództwa	Sąd w:	Tak	Nie	Ogółem
O zapłatę	Bydgoszczy	1	3	4
	Inowrocławiu	0	2	2
	Katowicach	6	13	19
	Krakowie	1	1	2
	Myszkowie	0	1	1
	Poznaniu	1	0	1
	Raciborzu	1	3	4
	Sochaczewie	0	3	3
	Wałczu	0	2	2
	Warszawa-Mokotów w Warszawie	0	4	4
	Warszawa-Praga Południe w Warszawie	0	1	1
	Wrocławiu	4	14	18
Ogółem		14	47	61
O rozwód/separację	Białymstoku	2	5	7
	Krakowie	25	32	57
	Poznaniu	1	2	3
	Zielonej Górze	1	2	3
	Ogółem	29	41	70
O ochronę/naruszenie dóbr osobistych	Katowicach	0	4	4
	Poznaniu	2	5	7
	Zamościu	2	1	3
	Ogółem	4	10	14
Inne	Białymstoku	0	1	1
	Bydgoszczy	0	1	1
	Katowicach	0	1	1
	Krakowie	0	1	1
	Otwocku	0	2	2

	Raciborzu	0	1	1
	Sieradzu	1	0	1
	Sochaczewie	0	1	1
	Tarnowskich Górach	2	1	3
	Wałczu	0	1	1
	Warszawa- Mokotów w Warszawie	1	0	1
	Warszawa-Praga Południe w Warszawie	0	1	1
	Włocławku	0	1	1
	Zamościu	1	0	1
	Zielonej Górze	0	1	1
	Ogółem	5	13	18
podział majątku	Bydgoszczy	0	1	1
	Inowrocławiu	0	2	2
	Myszkowie	0	1	1
	Raciborzu	1	1	2
	Sieradzu	0	1	1
	Tarnowskich Górach	1	1	2
	Warszawa- Mokotów w Warszawie	1	0	1
	Włocławku	0	1	1
	Ogółem	3	8	11
zachowek	Bydgoszczy		2	2
	Katowicach		2	2
	Tarnowskich Górach		1	1
	Ogółem		5	5
dział spadku	Raciborzu		1	1
	Wałczu		2	2
	Warszawa- Mokotów w Warszawie		1	1
	Wołominie		1	1
	Ogółem		5	5

Ogółem	Białymstoku	2	6	8
	Bydgoszczy	1	7	8
	Inowrocławiu	0	4	4
	Katowicach	6	20	26
	Krakowie	26	34	60
	Myszkowie	0	2	2
	Otwocku	0	2	2
	Poznaniu	4	7	11
	Raciborzu	2	6	8
	Sieradzu	1	1	2
	Sochaczewie	0	4	4
	Tarnowskich Górach	3	3	6
	Wałczu	0	5	5
	Warszawa- Mokotów w Warszawie	2	5	7
	Warszawa-Praga Południe w Warszawie	0	2	2
	Włocławku	0	2	2
	Wołominie	0	1	1
	Wrocławiu	4	14	18
	Zamościu	3	1	4
	Zielonej Górze	1	3	4
Ogółem	55	129	184	

Tabela P9. Czy przewodniczący wezwał strony do udziału w spotkaniu informacyjnym?

	Częstość	Procent	Procent ważnych
Tak	3	1,6	1,6
Nie	181	96,8	98,4
Ogółem	184	98,4	100,0
Systemowe braki danych	3	1,6	
Ogółem	187	100,0	

Tabela P10. Jeśli przewodniczący wezwał strony do udziału w spotkaniu informacyjnym, proszę podać kto je prowadził?

	Częstość	Procent	Procent ważnych
sędzia	1	0,5	33,3
stały mediator	2	1,1	66,7
Ogółem	3	1,6	100,0
Systemowe braki danych	184	98,4	
Ogółem	187	100,0	

Tabela P11. Czy mediacja została wszczęta na podstawie postanowienia sądu (mediacja sądowa)?

	Częstość	Procent	Procent ważnych
Tak	178	95,2	98,3
Nie	3	1,6	1,7
Ogółem	181	96,8	100,0
Systemowe braki danych	6	3,2	
Ogółem	187	100,0	

Tabela P12. Czy postanowienie o skierowaniu sprawy do mediacji zostało wydane na:

	Częstość	Procent	Procent ważnych
posiedzeniu jawnym	6	3,2	3,2
posiedzeniu niejawnym	82	43,9	44,3
rozprawie	95	50,8	51,4
nie dotyczy	2	1,1	1,1
Ogółem	185	98,9	100,0
Systemowe braki danych	2	1,1	
Ogółem	187	100,0	

Tabela P13. Czy którakolwiek ze stron składała wniosek o mediację?

	Częstość	Procent	Procent ważnych
Tak, obie	19	10,2	10,2
Tak, powód	13	7,0	7,0
Tak, pozwany	36	19,3	19,3
Nie, żadna	49	26,2	26,2
Inne	8	4,3	4,3
Brak danych	62	33,2	33,2
Ogółem	187	100,0	100,0

Tabela P14. Jeśli mediacja została wszczęta z wniosku proszę wskazać na jakim etapie postępowania został on złożony

	Częstość	Procent	Procent ważnych
Wraz z pozwem/ odpowiedzią na pozew	20	10,7	10,7
Przed pierwszą rozprawą	14	7,5	7,5
Na pierwszej rozprawie	27	14,4	14,4
W trakcie postępowania dowodowego	11	5,9	5,9
Po zamknięciu postępowania dowodowego	2	1,1	1,1
Inaczej	4	2,1	2,1
Brak danych	109	58,3	58,3
Ogółem	187	100,0	100,0

Tabela P15/16. Liczba dni od wydania postanowienia o skierowaniu do mediacji do fizycznego wysłania z podziałem na rodzaj powództwa

Rodzaj powództwa	N	Średnia	Mediana	Odchylenie standardowe	Minimum	Maksimum
O zapłatę	59	13,1	8,0	12,8	0	55
O rozwód/separację	70	7,0	5,0	10,6	0	78
O ochronę/naruszenie dóbr osobistych	14	9,1	5,0	12,7	0	46
Inne	38	14,0	6,0	16,9	0	59
Ogółem	181	10,6	6,0	13,3	0	78

Tabela P15/16.2. Liczba dni od wydania postanowienia o skierowaniu do mediacji do fizycznego wysłania

	Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
0	11	5,9	6,1	6,1

1	27	14,4	14,9	21,0
2	13	7,0	7,2	28,2
3	12	6,4	6,6	34,8
4	11	5,9	6,1	40,9
5	10	5,3	5,5	46,4
6	17	9,1	9,4	55,8
7	9	4,8	5,0	60,8
8	10	5,3	5,5	66,3
9	1	0,5	0,6	66,9
10	2	1,1	1,1	68,0
11	4	2,1	2,2	70,2
12	1	0,5	0,6	70,7
13	11	5,9	6,1	76,8
14	3	1,6	1,7	78,5
15	1	0,5	0,6	79,0
16	2	1,1	1,1	80,1
17	2	1,1	1,1	81,2
18	1	0,5	0,6	81,8
19	1	0,5	0,6	82,3
20	2	1,1	1,1	83,4
21	4	2,1	2,2	85,6
22	3	1,6	1,7	87,3
24	1	0,5	0,6	87,8
26	1	0,5	0,6	88,4
27	2	1,1	1,1	89,5
28	1	0,5	0,6	90,1
29	1	0,5	0,6	90,6
30	1	0,5	0,6	91,2
31	1	0,5	0,6	91,7
32	1	0,5	0,6	92,3
33	1	0,5	0,6	92,8
34	1	0,5	0,6	93,4
38	1	0,5	0,6	93,9
39	1	0,5	0,6	94,5
41	1	0,5	0,6	95,0
44	1	0,5	0,6	95,6

45	1	0,5	0,6	96,1
46	1	0,5	0,6	96,7
47	1	0,5	0,6	97,2
52	2	1,1	1,1	98,3
55	1	0,5	0,6	98,9
59	1	0,5	0,6	99,4
78	1	0,5	0,6	100,0
Ogółem	181	96,8	100,0	
Systemowe braki danych	6	3,2		
Ogółem	187	100,0		

Tabela P17. Czy wraz z informacją o skierowaniu sprawy do mediacji strony otrzymały informację o mediacji?

	Częstość	Procent	Procent ważnych
tak	11	5,9	5,9
nie	165	88,2	88,2
nie dotyczy	8	4,3	4,3
brak danych	3	1,6	1,6
Ogółem	187	100,0	100,0

Tabela P18. Jeśli sąd przekazał stronom informację o mediacji proszę wskazać w jaki sposób?

	Częstość	Procent	Procent ważnych
bezpośrednio	2	1,1	1,1
ulotka	1	0,5	0,5
pouczenie	8	4,3	4,3
nie dotyczy	68	36,4	36,4
brak danych	108	57,8	57,8
ogółem	187	100,0	100,0

Tabela P19. Czy postanowienie o skierowaniu sprawy do mediacji sąd wysłał równocześnie do mediatora i do stron?

	Częstość	Procent	Procent ważnych
tak	75	40,1	44,6
nie	93	49,7	55,4
Ogółem	168	89,8	100,0
Braki danych	19	10,2	
Ogółem	187	100,0	

Tabela P20. Jeśli postanowienie o skierowaniu sprawy do mediacji sąd nie wysłał równocześnie do mediatora i do stron, proszę wskazać do kogo zostało wysłane wcześniej

	Częstość	Procent	Procent ważnych
Stron	26	13,9	32,1
Mediatora	55	29,4	67,9
Ogółem	81	43,3	100,0
Systemowe braki danych	106	56,7	
Ogółem	187	100,0	

Tabela P21. Przez kogo prowadzona była mediacja?

	Częstość	Procent	Procent ważnych
stałego mediatora	76	40,6	62,3
mediatora wpisanego na listę prowadzoną przez organizację pozarządową	34	18,2	27,9
mediatora wpisanego na listę prowadzoną przez uczelnię	12	6,4	9,8
Ogółem	122	65,2	100,0
nie wynika z akt	44	23,5	
Systemowe braki danych	21	11,2	
Ogółem	187	100,0	

Tabela P22. Kto wskazał mediatora?

	Częstość	Procent	Procent ważnych
sąd	170	90,9	93,4
jedna ze stron	8	4,3	4,4
zgodnie obie strony	4	2,1	2,2
Ogółem	182	97,3	100,0
brak informacji	3	1,6	
Systemowe braki danych	2	1,1	
Ogółem	187	100,0	

Tabela P23. Jaki okres sąd wyznaczył na przeprowadzenie mediacji?

	Częstość	Procent	Procent ważnych
miesiąc	123	65,8	70,3
pow. 1 mies., pon. 3 mies.	29	15,5	16,6
3 miesiące	23	12,3	13,1
Ogółem	175	93,6	100,0
nie dotyczy	8	4,3	
Systemowe braki danych	4	2,1	
Ogółem	187	100,0	

Tabela P24. Ile trwała mediacja?

	Częstość	Procent	Procent ważnych
mniej niż 1 miesiąc	4	2,1	2,2
1 miesiąc	54	28,9	30,0
więcej niż 1 mies. mniej niż 3 mies.	81	43,3	45,0
3 miesiące i więcej	41	21,9	22,8
Ogółem	180	96,3	100,0
brak informacji	4	2,1	
Systemowe braki danych	3	1,6	
Ogółem	187	100,0	

Tabela P25.1. Co sąd przekazał mediatorowi – Całe akta

	Częstość	Procent	Procent ważnych
--	-----------------	----------------	------------------------

nie	167	89,3	93,8
tak	11	5,9	6,2
Ogółem	178	95,2	100,0
nie dotyczy	2	1,1	
brak danych	7	3,7	
Ogółem	187	100,0	

Tabela P25.2. Co sąd przekazał mediatorowi – Kopia pozwu/odpowiedzi na pozew

	Częstość	Procent	Procent ważnych
nie	169	90,4	94,9
tak	9	4,8	5,1
Ogółem	178	95,2	100,0
nie dotyczy	2	1,1	
brak danych	7	3,7	
Ogółem	187	100,0	

Tabela P25.3. Co sąd przekazał mediatorowi – Opis przedmiotu sprawy, WPS...

	Częstość	Procent	Procent ważnych
nie	97	51,9	54,5
tak	81	43,3	45,5
Ogółem	178	95,2	100,0
nie dotyczy	2	1,1	
brak danych	7	3,7	
Ogółem	187	100,0	

Tabela P25.4. Co sąd przekazał mediatorowi – Kopię protokołu z rozprawy

	Częstość	Procent	Procent ważnych
nie	166	88,8	93,3
tak	12	6,4	6,7
Ogółem	178	95,2	100,0
nie dotyczy	2	1,1	
brak danych	7	3,7	
Ogółem	187	100,0	

Tabela P25.5. Co sąd przekazał mediatorowi – Kopię postanowienia o skierowaniu na mediację

	Częstość	Procent	Procent ważnych
nie	118	63,1	66,3
tak	60	32,1	33,7
Ogółem	178	95,2	100,0
nie dotyczy	2	1,1	
brak danych	7	3,7	
Ogółem	187	100,0	

Tabela P25.6. Co sąd przekazał mediatorowi – Dane adresowe stron, pełnomocników

	Częstość	Procent	Procent ważnych
nie	28	15,0	15,7
1 tak	150	80,2	84,3
Ogółem	178	95,2	100,0
nie dotyczy	2	1,1	
brak danych	7	3,7	
Ogółem	187	100,0	

Tabela P25.7. Co sąd przekazał mediatorowi – Przedmiot/zakres mediacji

	Częstość	Procent	Procent ważnych
nie	172	92,0	96,6
tak	6	3,2	3,4
Ogółem	178	95,2	100,0
nie dotyczy	2	1,1	
brak danych	7	3,7	
Ogółem	187	100,0	

Tabela P25.8. Co sąd przekazał mediatorowi – Inne

	Częstość	Procent	Procent ważnych
nie	146	78,1	82,0
tak	32	17,1	18,0
Ogółem	178	95,2	100,0
nie dotyczy	2	1,1	
brak danych	7	3,7	
Ogółem	187	100,0	

Ad. Tabela P25.8. Jakie informacje przekazał sąd mediatorowi kierując sprawę do mediacji? – odpowiedzi:

- akta innej powiązanej sprawy
- brak sprzeciwu stron na zapoznanie z aktami
- informacja na których kartach akt są dane kontaktowe stron
- informacja o terminie kolejnej rozprawy
- informacja o zgodzie stron na mediację oraz że strony upoważniły mediatora do wglądu w akta
- informację, że strony upoważniły mediatora do wglądu w akta.
- informację, że uczestnicy postępowania wnoszą o pilne wyznaczenie posiedzenia mediacyjnego
- informację, że w razie konieczności przedłużenia terminu mediacji sąd uwzględni zgodny wniosek stron
- poinformował o możliwości zapoznania się z aktami sprawy w sądzie.
- pouczenie o możliwości udostępnienia akt
- termin kolejnej rozprawy
- wartość przedmiotu sporu
- udzielił informacji o konieczności rozliczenia się bezpośrednio ze stronami.
- W aktach brak doręczenia i kopii pisma wysłanego do mediatora.

- wskazanie osoby mediatora
- zgoda stron na udział w mediacji oraz zaznajomienia się mediatora z aktami sprawy

Tabela P26. Czy został złożony wniosek o przedłużenie czasu na przeprowadzenie mediacji?

	Częstość	Procent	Procent ważnych
Tak	50	26,7	27,2
Nie	134	71,7	72,8
Ogółem	184	98,4	100,0
Systemowe braki danych	3	1,6	
Ogółem	187	100,0	

Tabela P27. Jeśli został złożony wniosek o przedłużenie czasu na przeprowadzenie mediacji kto go złożył:

	Częstość	Procent	Procent ważnych
jedna ze stron	7	3,7	14,3
obie strony	26	13,9	53,1
mediator	16	8,6	32,7
Ogółem	49	26,2	100,0
nie dotyczy	134	71,7	
Systemowe braki danych	4	2,1	
Ogółem	187	100,0	

Tabela P28. Czy po skierowaniu sprawy do mediacji doszło do zmiany mediatora?

	Częstość	Procent	Procent ważnych
tak	12	6,4	6,8
nie	164	87,7	93,2
Ogółem	176	94,1	100,0
nie dotyczy	7	3,7	
brak danych	4	2,1	
Ogółem	187	100,0	

Tabela P30.1. Braki w protokołach z mediacji – jakiego elementu brakowało w protokole.

	Częstość	Procent	Procent ważnych
Wszystkie elementy są	139	74,3	77,7
Brakuje tylko miejsca i czasu	14	7,5	7,8
Brakuje tylko danych stron	10	5,3	5,6
Brakuje tylko danych mediatora	5	2,7	2,8
Brakuje tylko wyniku mediacji	2	1,1	1,1
Brakuje więcej niż 1 elementu	9	4,8	5,0
Ogółem	179	95,7	100,0
Brak protokołu	7	3,7	
Systemowe braki danych	1	0,5	
Ogółem	187	100,0	

Tabela 31. Ile odbyło się posiedzeń mediacyjnych

	Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
1	53	28,3	31,5	33,3
2	55	29,4	32,7	66,1
3	25	13,4	14,9	81,0
4	19	10,2	11,3	92,3
5	12	6,4	7,1	99,4
6	1	,5	,6	100,0
Systemowe braki danych	21	11,2		
Ogółem	187	100,0		

Tabela P32. Czy w mediacji brali udział zewnętrzni eksperci (np. biegli, tłumacze, geodeci)?

	Częstość	Procent	Procent ważnych
Tak	5	2,7	2,8
Nie	175	93,6	97,2
Ogółem	180	96,3	100,0
Systemowe braki danych	7	3,7	
Ogółem	187	100,0	

Tabela P34. Liczba dni od wpływu protokołu z mediacji do sądu do wydania postanowienia w przedmiocie zatwierdzenie ugody / umowy

Rodzaj powództwa	N	Średnia	Mediana	Minimum	Maksimum
O zapłatę	61	19,5	8,0	0	217
O rozwód/separację	40	77,3	65,0	6	226
O ochronę/naruszenie dóbr osobistych	14	18,1	8,0	2	92
Inne	31	52,9	34,0	0	297
Ogółem	146	42,3	22,50	0	297

Tabela 35. Ile dowodów dopuścił sąd przed postępowaniem mediacyjnym

	Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
zero	141	75,4	76,2	76,2
1-2	17	9,1	9,2	85,4
3-5	14	7,5	7,6	93,0
6-10	7	3,7	3,8	96,8
pow. 10	6	3,2	3,2	100,0
Ogółem	185	98,9	100,0	
Systemowe braki danych	2	1,1		
Ogółem	187	100,0		

Tabela 36. V1 Ile dowodów dopuścił sąd po postępowaniu mediacyjnym

	Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
0	116	62,0	62,4	62,4
1-2	26	13,9	14,0	76,3
3-5	22	11,8	11,8	88,2
6-10	19	10,2	10,2	98,4
pow. 10	3	1,6	1,6	100,0
Ogółem	186	99,5	100,0	
Systemowe braki danych	1	0,5		
Ogółem	187	100,0		

Tabela krzyżowa P35/P1. Ile dowodów dopuścił sąd przed postępowaniem mediacyjnym – z podziałem na rodzaj powództwa.

Rodzaj powództwa	Ile dowodów dopuścił sąd przed postępowaniem mediacyjnym					Ogółem
	0 zero	1 1-2	2 3-5	3 6-10	4 pow. 10	
O zapłatę	54	1	3	0	3	61
O rozwód/separację	42	11	10	4	3	70
O ochronę/naruszenie dóbr osobistych	14	0	0	0	0	14
Inne	30	5	1	3	0	39
Ogółem	140	17	14	7	6	184

Tabela krzyżowa P36. Ile dowodów dopuścił sąd po postępowaniu mediacyjnym – z podziałem na rodzaj powództwa.

Rodzaj powództwa	Ile dowodów dopuścił sąd po postępowaniu mediacyjnym					Ogółem
	0	1 1-2	2 3-5	3 6-10	4 pow. 10	
O zapłatę	61	0	0	0	0	61
O rozwód / separację	8	20	21	19	3	71
O ochronę/naruszenie dóbr osobistych	14	0	0	0	0	14
Inne	32	6	1	0	0	39
Ogółem	115	26	22	19	3	185

Tabela P37. Czy w wyniku mediacji w stosunku do nieruchomości będącej przedmiotem postępowania została zawarta przed notariuszem umowa skutku rzeczowego?

	Częstość	Procent	Procent ważnych
Tak	1	0,5	0,5
Nie	51	27,3	27,7
nie dotyczy (sprawa innego typu)	132	70,6	71,7
Ogółem	184	98,4	100,0
Systemowe braki danych	3	1,6	
Ogółem	187	100,0	

Tabela P38: Czy sąd wydał postanowienie o przyznaniu mediatorowi wynagrodzenia?

	Częstość	Procent	Procent ważnych
Tak	36	19,3	19,4
Nie	150	80,2	80,6
Ogółem	186	99,5	100,0
Systemowe braki danych	1	0,5	
Ogółem	187	100,0	

Tabela P38.1. Czy sąd wydał postanowienie o przyznaniu mediatorowi wynagrodzenia? Z podziałem na sprawy przed i po 01.01.2016

	Częstość	Procent	Procent ważnych
Do 31.12.2015	52	27,8	27,8
Po 01.01.2016	131	70,1	70,1
Brak danych	4	2,1	2,1
Ogółem	187	100,0	100,0

Tabela P39. Jeśli sąd nie wydał postanowienie o przyznaniu mediatorowi wynagrodzenia, proszę wskazać z jakiego powodu?

	Częstość	Procent	Procent ważnych
Tak	36	19,3	19,4
Nie - pomimo wniosku	1	0,5	0,5
mediator "prawdopodobnie" rozliczył się bezpośrednio ze stronami	67	35,8	36,0
mediator nie wnioskował	63	33,7	33,9
sprawa z przed 01.01.16	10	5,3	5,4
inaczej	2	1,1	1,1
Nie - brak informacji dlaczego	7	3,7	3,8
Ogółem	186	99,5	100,0
Systemowe braki danych	1	0,5	
Ogółem	187	100,0	

Tabela krzyżowa P38.39. Czy sąd wydał postanowienie o przyznaniu mediatorowi wynagrodzenia? Z uwzględnieniem podziału na sprawy sprzed i po 01.01.2016.

		Czy postanowienie o skierowaniu na mediacji po 01.01.2016			Ogółem
		Do 31.12.2015	Od 01.01.2016	Brak danych	
Czy sąd wydał postanowienie o przyznaniu mediatorowi wynagrodzenia?	Tak	1	34	1	36
	Nie - pomimo wniosku	0	1	0	1
	mediator "prawdopodobnie" rozliczył się bezpośrednio ze stronami	31	35	1	67
	mediator nie wnioskował	8	55	0	63
	sprawa z przed 01.01.16	10	0	0	10
	Inaczej	0	1	1	2
	Nie - brak informacji dlaczego	2	5	0	7
Ogółem		52	131	3	186

Tabela P41. Jeśli sąd wydał postanowienie o przyznaniu mediatorowi wynagrodzenia proszę wskazać czy była to kwota wnioskowana przez mediatora

	Częstość	Procent	Procent ważnych
tak	36	19,3	100,0
Systemowe braki danych	151	80,7	
Ogółem	187	100,0	

Tabela P42. Kwoty wynagrodzenia wnioskowane przez mediatora i przyznane przez sąd

	Wysokość kwoty wynagrodzenia mediatora – wnioskowana:	Wysokość kwoty wynagrodzenia mediatora – przyznana przez sąd:
Średnia	400,4	400,4
Mediana	292,9	292,9
Minimum	30,0	30,0
Maksimum	2460,0	2460,0

Tabela P41. Wysokość kwoty wynagrodzenia mediatora – wnioskowana:

kwota	Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
30,00	2	5,6	5,6	5,6
110,00	2	5,6	5,6	11,1
121,00	3	8,3	8,3	19,4
148,50	1	2,8	2,8	22,2
150,00	6	16,7	16,7	38,9
200,00	1	2,8	2,8	41,7
246,00	1	2,8	2,8	44,4
250,00	1	2,8	2,8	47,2
285,85	1	2,8	2,8	50,0
300,00	2	5,6	5,6	55,6
343,20	1	2,8	2,8	58,3
350,00	2	5,6	5,6	63,9
420,41	1	2,8	2,8	66,7
450,00	1	2,8	2,8	69,4
460,00	2	5,6	5,6	75,0
500,00	4	11,1	11,1	86,1
615,00	1	2,8	2,8	88,9
660,00	1	2,8	2,8	91,7
1000,00	1	2,8	2,8	94,4

1571,00	1	2,8	2,8	97,2
2460,00	1	2,8	2,8	100,0
Ogółem	36	100,0	100,0	

Tabela P42. Czy mediator wnosil o zwrot wydatków?

	Częstość	Procent	Procent ważnych
tak	22	11,8	16,9
nie	108	57,8	83,1
Ogółem	130	69,5	100,0
nie dotyczy	47	25,1	
brak danych	10	5,3	
Ogółem	187	100,0	

TABELA P43. Jeśli mediator wnosil o zwrot wydatków - jakich

	Częstość	Procent	Procent ważnych
korespondencji	3	1,6	13,6
lokalu	2	1,1	9,1
dojazdu	2	1,1	9,1
nie wskazane elementy	3	1,6	13,6
korespondencji i lokal	1	0,5	4,5
korespondencji i dojazdu	1	0,5	4,5
lokalu i biurowe	3	1,6	13,6
dojazdu i biurowe	1	0,5	4,5
korespondencji, lokal i dojazdu	5	2,7	22,7
lokalu, dojazdu i biurowe	1	0,5	4,5
Ogółem	22	11,8	100,0
Systemowe braki danych	165	88,2	
Ogółem	187	100,0	

TABELA P44. Jeśli mediator wnosił o zwrot wydatków - na jaką kwotę

	Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
14,40	1	0,5	4,5	4,5
21,00	1	0,5	4,5	9,1
30,00	1	0,5	4,5	13,6
50,00	1	0,5	4,5	18,2
55,10	1	0,5	4,5	22,7
58,40	1	0,5	4,5	27,3
60,00	1	0,5	4,5	31,8
65,00	2	1,1	9,1	40,9
71,00	1	0,5	4,5	45,5
99,00	2	1,1	9,1	54,5
100,00	1	0,5	4,5	59,1
101,35	1	0,5	4,5	63,6
110,00	2	1,1	9,1	72,7
140,00	1	0,5	4,5	77,3
190,00	1	0,5	4,5	81,8
251,00	1	0,5	4,5	86,4
284,96	1	0,5	4,5	90,9
349,36	1	0,5	4,5	95,5
9999,00 Nie wskazana - zawarta w kosztach mediacji	1	0,5	4,5	100,0
Ogółem	22	11,8	100,0	
Systemowe braki danych	165	88,2		
Ogółem	187	100,0		

TABELA P45. Czy mediator dokumentował wydatki o których zwrot wnosił?

	Częstość	Procent	Procent ważnych
Tak	6	3,2	28,6
Nie	15	8,0	71,4
Ogółem	21	11,2	100,0
Systemowe braki danych	166	88,8	
Ogółem	187	100,0	

TABELA P46. Czy sąd wzywał mediatora do uzupełnienia braków formalnych w zakresie przyznania wynagrodzenia i/lub zwrotu wydatków?

	Częstość	Procent	Procent ważnych
tak	4	2,1	3,3
nie	119	63,6	96,7
Ogółem	123	65,7	100,0
nie dotyczy	55	29,4	29,4
Systemowe braki danych	9	4,8	4,8
Ogółem	187	100,0	100,0

TABELA P46. Czy sąd wzywał mediatora do uzupełnienia braków formalnych w zakresie przyznania wynagrodzenia i/lub zwrotu wydatków?

	Częstość	Procent	Procent ważnych
tak	4	2,1	3,3
nie	119	63,6	96,7
Ogółem	123	65,8	100,0
nie dotyczy	55	29,4	
brak danych	9	4,8	
Ogółem	64	34,2	
Ogółem	187	100,0	

TABELA P48. Wysokość zwrotu wydatków mediatora – wnioskowana:

kwota	Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
0,00	1	0,5	4,8	4,8
14,40	1	0,5	4,8	9,5
21,00	1	0,5	4,8	14,3
50,00	1	0,5	4,8	19,0
55,10	1	0,5	4,8	23,8
58,40	1	0,5	4,8	28,6
65,00	2	1,1	9,5	38,1
71,00	1	0,5	4,8	42,9
99,00	2	1,1	9,5	52,4
100,00	1	0,5	4,8	57,1
101,35	1	0,5	4,8	61,9
110,00	2	1,1	9,5	71,4
140,00	1	0,5	4,8	76,2

180,00	2	1,1	9,5	85,7
251,00	1	0,5	4,8	90,5
284,96	1	0,5	4,8	95,2
349,36	1	0,5	4,8	100,0
Ogółem	21	11,2	100,0	
Systemowe braki danych	166	88,8		
Ogółem	187	100,0		

TABELA P49. Wysokość zwrotu wydatków mediatora – przyznana przez sąd:

Częstość	Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
0	2	1,1	10,0	10,0
11,70	1	0,5	5,0	15,0
14,40	1	0,5	5,0	20,0
21,00	1	0,5	5,0	25,0
50,00	1	0,5	5,0	30,0
58,40	1	0,5	5,0	35,0
65,00	1	0,5	5,0	40,0
71,00	1	0,5	5,0	45,0
99,00	2	1,1	10,0	55,0
100,00	1	0,5	5,0	60,0
101,35	1	0,5	5,0	65,0
110,00	2	1,1	10,0	75,0
140,00	1	0,5	5,0	80,0
160,00	1	0,5	5,0	85,0
180,00	1	0,5	5,0	90,0
284,96	1	0,5	5,0	95,0
349,36	1	0,5	5,0	100,0
Ogółem	20	10,7	100,0	
Systemowe braki danych	167	89,3		
Ogółem	187	100,0		

TABELA P50. Czy mediator sporządził odpis protokołu dla stron?

	Częstość	Procent	Procent ważnych
Tak	81	43,3	43,8
Nie	39	20,9	21,1
nie wynika z akt	65	34,8	35,1
Ogółem	185	98,9	100,0
Systemowe braki danych	2	1,1	
Ogółem	187	100,0	

TABELA P51. Czy mediator był przesłuchiwany w charakterze świadka w postępowaniu sądowym?

	Częstość	Procent	Procent ważnych
Tak	1	0,5	0,5
Nie	183	97,9	99,5
Ogółem	184	98,4	100,0
Systemowe braki danych	3	1,6	
Ogółem	187	100,0	

TABELA P53. Liczba dni od wpływu protokołu z mediacji do sądu do wydania postanowienia w przedmiocie zatwierdzenie ugody /z uwzględnieniem rodzaju powództwa

Rodzaj powództwa	N	Średnia	Mediana	Minimum	Maksimum
O zapłatę	61	19,5	8,0	0	217
O rozwód / separację	40	77,3	65,0	6	226
O ochronę/naruszenie dóbr osobistych	14	18,1	8,0	2	92
Inne	31	52,9	34,0	0	297
Ogółem	146	42,3	22,5	0	297

TABELA P54. Sąd po zakończeniu mediacji:

	Częstość	Procent	Procent ważnych
Zatwierdził ugodę przez nadanie klauzuli wyk	95	50,8	50,8
Zatwierdził ugodę bez nadania klauzuli wyk	35	18,7	18,7
Odmówił zatwierdzenia ugody	1	0,5	0,5
Żadne z powyższych	56	29,9	29,9
Ogółem	187	100,0	100,0

Tabela krzyżowa P54.P1 Sąd po zakończeniu mediacji – z podziałem na rodzaj powództwa:

		Sąd po zakończeniu mediacji:				Ogółem
		Zatwierdził ugodę przez nadanie klauzuli wykonalności	Zatwierdził ugodę bez nadania klauzuli wykonalności	Odmówił zatwierdzenia ugody	Żadne z powyższych	
Rodzaj powództwa	O zapłatę	51	9	0	2	62
	O rozwód / separację	23	3	0	45	71
	O ochronę/naruszenie dóbr osobistych	2	12	0	0	14
	Inne	19	10	1	9	39
Ogółem		95	34	1	56	186

TABELA KRZYŻOWA P54.P1.1 Czy sąd po zakończeniu mediacji umorzył postępowanie – z podziałem na rodzaj powództwa?

		Czy sąd po zakończeniu mediacji umorzył postępowanie		Ogółem
		Nie	Tak	
Rodzaj powództwa	O zapłatę	2	60	62
	O rozwód / separację	68	3	71
	O ochronę/naruszenie dóbr osobistych	0	14	14
	Inne	4	33	37
Ogółem		74	110	184

TABELA KRZYŻOWA P54.P1.2 –Czy sąd po zakończeniu mediacji – odpowiedzi „inne”:

		Czy sąd po zakończeniu mediacji umorzył postępowanie		Ogółem
		Nie	Tak	
Rodzaj powództwa	O zapłatę	45	17	62
	O rozwód / separację	16	55	71
	O ochronę/naruszenie dóbr osobistych	6	8	14
	Inne	19	18	37
Ogółem		86	98	184

TABELA P54.3. Jakie odpowiedzi „inne” w odniesieniu do rodzaju powództwa

O zapłatę	zniósł wzajemnie pomiędzy stronami koszty procesu oraz nakazał pobranie od stron na rzecz SP po 250 zł na rzecz wynagrodzenia mediatora oraz odpowiednio od powoda i pozwanego tytułem 1 479,86 zł i 2479,87 zł tytułem pokrycia części wynagrodzenia
	zniósł wzajemnie koszty procesu
	zniósł wzajemnie koszty
	zniósł wzajemnie koszty
	zniósł między stronami koszty, przyznał wynagrodzenie mediatorowi tymczasowo od SP.
	zniósł koszty wzajemnie
	zniósł koszty procesu pomiędzy stronami oraz odstąpił od obciążania kosztami stron
	zniósł koszty
	zgodnie z treścią ugody ustalił, że koszty postępowania ponosi pozwana
	sąd klauzulę wykonalności nadał w części nadającej się do wykonania (nie nadał w części w których raty nie były jeszcze wymagalne)
	przyznał mediatorowi wynagrodzenie i zwrot kosztów; zasądził od stron koszty mediacji
	odmówił zatwierdzenia części ugody; zasądził od stron koszty mediacji (po połowie)
	O rozwód / separację
wydał wyrok orzekając rozwód bez orzekania o winie, ustalając alimenty, stałe miejsce pobytu i władzę rodzicielską	
treść ugody przepisał do protokołu na rozprawie	
sąd wydał wyrok w oparciu o rozszerzone powództwo, które w treści miało ustalenia z ugody mediacyjnej	
sąd wciągnął ustalenia mediacyjne do protokołu z rozprawy orzekając rozwód stron	
Sąd po mediacji orzekł rozwód bez orzekania o winie, o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej i o alimentach.	
Sąd orzekł rozwód bez orzekania o winie, orzekł również w kwestii alimentów i władzy rodzicielskiej.	
Sąd orzekł po mediacji rozwód bez orzekania o winie, ustalił alimenty i sposób wykonywania władzy	

	rodzicielskiej.
	Sąd nie wydał postanowienia zatwierdzającego ugodę, ale orzekł rozwód na podstawie uzgodnień dokonanych w niej.
	przeprowadził dowód z dokumentów mediacyjnych i wciągnął je do protokołu z rozprawy
	orzekł zgodnie z postanowienia zawartej przez Strony ugody.
	Orzekł w przedmiocie rozwodu.
	orzekł w przedmiocie rozwodu, władzy rodzicielskiej, kontaktów, alimentów zgodnie z ustaleniami poczynionymi przez Strony w mediacji (w ugodzie)
	Orzekł w przedmiocie rozwodu, władzy rodzicielskiej, alimentów zgodnie z postanowieniami ugody.
	orzekł w przedmiocie rozwodu, alimentów, władzy rodzicielskiej, miejsca pobytu małoletnich, kontaktów.
	orzekł w przedmiocie rozwodu zgodnie z ustaleniami Stron z mediacji.
	orzekł w przedmiocie rozwodu i alimentów zgodnie z postanowieniami ugody.
	orzekł w przedmiocie rozwodu i alimentów zgodnie z postanowieniami ugody oraz inaczej niż w postanowieniach ugody odnośnie alimentów i władzy rodzicielskiej.
	orzekł rozwód zgodnie z ustaleniami Stron poczynionymi w ugodzie
	na rozprawie potwierdził treść ugody mediacyjnej przez dopuszczenie dowodu z zeznań stron
	na podstawie ugody mediacyjnej wydał wyrok rozwodowy
O ochronę/naruszenie dóbr osobistych	zniósł wzajemnie koszty postępowania
	znieść wzajemnie koszty
	pozostałe koszty postępowania zniósł między stronami
Inne	zniósł między stronami koszty procesu
	zniósł koszty, koszty nieuiszczonej przejął na Skarb Państwa
	zniósł koszty
	przeniósł treść ugody mediacyjnej do protokołu; kosztami mediacji obciążył strony mediacji po połowie

	przyznanie mediatorowi wynagrodzenia; zasądzenie od każdej ze strony połowy wynagrodzenia mediatora
	przekształcił ugodę mediacyjną w ugodę sądową
	nakazał pobrać od uczestników postępowania koszty mediacji po 50% każdy
	koszty procesu zniósł wzajemnie między stronami
	koszty procesu zniósł wzajemnie między stronami

TABELA P55. Czy sąd poinformował mediatora o zatwierdzeniu lub odmowie zatwierdzenia ugody?

	Częstość	Procent	Procent ważnych
Tak	17	9,1	9,4
Nie	164	87,7	90,6
Ogółem	181	96,8	100,0
Systemowe braki danych	6	3,2	
Ogółem	187	100,0	

TABELA P56. Czy sąd przesłał do stron informację o zatwierdzeniu lub odmowie zatwierdzenia ugody?

	Częstość	Procent	Procent ważnych
Tak	113	60,4	62,8
Nie	67	35,8	37,2
Ogółem	180	96,3	100,0
Systemowe braki danych	7	3,7	
Ogółem	187	100,0	

TABELA KRZYŻOWA P55/P56. Czy sąd poinformował mediatora o zatwierdzeniu lub odmowie zatwierdzenia ugody? /Czy sąd przesłał do stron informację o zatwierdzeniu lub odmowie zatwierdzenia ugody?

		Czy sąd przesłał do stron informację o zatwierdzeniu lub odmowie zatwierdzenia ugody?			Ogółem
		Tak	Nie	Brak danych	
Czy sąd poinformował mediatora o zatwierdzeniu lub odmowie zatwierdzenia ugody?	Tak	16	1	0	17
	Nie	97	66	1	164
	Brak danych	0	0	6	6
Ogółem		113	67	7	187

TABELA P57. Czy ugoda zawarta przed mediatorem pokrywała się z roszczeniami wynikającymi z pozwu?

	Częstość	Procent	Procent ważnych
Tak	96	51,3	52,5
Nie	87	46,5	47,5
Ogółem	183	97,9	100,0
Systemowe braki danych	4	2,1	
Ogółem	187	100,0	

TABELA P57.1 Czy ugoda zawarta przed mediatorem pokrywała się z roszczeniami wynikającymi z pozwu? – z podziałem na rodzaj powództwa.

		Czy ugoda zawarta przed mediatorem pokrywała się z roszczeniami wynikającymi z pozwu?			Ogółem
		Tak	Nie	Brak danych	
Rodzaj powództwa	O zapłatę	22	39	1	62
	O rozwód / separację	48	22	1	71
	O ochronę/naruszenie dóbr osobistych	2	12	0	14
	Inne	24	13	2	39
Ogółem		96	86	4	186

TABELA P58. Jeśli ugoda zawarta przed mediatorem nie pokrywała się z zakresem roszczeń wynikających z pozwu proszę wskazać różnice (w tym też także, jeśli wykraczała poza żądania pozwu) – z podziałem na rodzaj powództwa.

O zapłatę	Uzgodniono kwotę, do spłaty w dwóch ratach, o ponad 12 000 złotych mniejszą niż wskazany w pozwie WPS.
	Uzgodniona kwota do zapłaty była niższa od WPS o ponad 55 000 zł i płatność rozbito na raty.
	Uzgodniona do wypłaty kwota była o przeszło 300 000 złotych mniejsza od WPS.
	Ugoda poza kwestiami rozliczenia dotyczyła również kwestii związanych z działaniami mającymi na celu uniknięcie konfliktu między stronami w przyszłości oraz częściowo dotyczyła podziału majątku dorobkowego
	ugoda pokrywała się w części z roszczenia dochodzonymi pozwem; w ramach ugody Powód uzyskał 1/3 kwoty dochodzonej pozwem.
	ugoda obejmowała miała szerszy zakres przedmiotowy niż pozew, zobowiązania między stronami zostały rozliczone częściowo w rzeczach ruchomych przechodzących na rzecz osoby trzeciej.
	Strony ustaliły, że jednorazowo wypłacone kwoty 100 000 (odszkodowanie) zł i 3 600 zł (zwrot kosztów zastępstwa) oraz dożywotnia renta w kwocie 500 zł miesięcznie reguluje ich wzajemne stosunki
	Strony ustaliły, iż kwota 34 800 złotych wypłacona pozwanemu (powodowi wzajemnemu) rozlicza je.
	Strony odmiennie od pozwu rozwiązały kwestię wzajemnych rozliczeń - darowizna udziału w nieruchomości na wspólnego syna
	Poza roszczeniem o zapłatę, w ugodzie strony ustaliły, że wykonają wszelkie zobowiązania ciążące na nich zgodnie z łączącą ich umową na podstawie której powód dochodził roszczenia od pozwanego
	Kwota uzgodniona przez Strony do zapłaty była większa o prawie 40 000 złotych od WPS, ze względu na uwzględnienie innych rozliczeń pomiędzy Stronami pierwotnie nie zgłoszonych w pozwie.
	Kwota uzgodniona do zapłaty była o 30 000 zł wyższa od WPS i rozłożona na raty.
	Kwota uzgodniona do wypłaty przez Pozwaną była o ponad 15 000 zł mniejsza od WPS.
	Kwota uzgodniona do wypłaty była o ponad 8000 zł niższa niż WPS.
	Kwota uzgodniona do wypłaty była niższa od WPS o 4 000 zł i rozłożoną płatność na raty.
Kwota uzgodniona była wyższa od wskazanej WPS o około 200 zł	
Kwota ustalona przez strony do zapłaty było o prawie 100 000 złotych niższa od wskazanej WPS	
Kwota ustalona przez strony do zapłaty była mniejsza od wskazanej WPS o ponad 90 000 złotych,	

	Kwota ustalona przez strony do zapłaty była mniejsza od WPS o ponad 600 000 zł ze względu na wcześniejsze uregulowanie kwoty głównej przez pozwanego
	Kwota ustalona przez strony do zapłaty był mniejsza od wskazanej WPS o ponad 40 000 złotych.
	Kwota ustalona do zapłaty wynosiła 800 zł.
	Kwota ustalona do zapłaty przez pozwaną, w 18 równych miesięcznych ratach, była wyższa od WPS o ponad 55 000 złotych. Zostały również poczynione dodatkowe ustalenia zobowiązujące powoda do określonego działania.
	Kwota ustalona do zapłaty była wyższa od wskazanej WPS o ponad 3000 złotych
	Kwota ustalona do zapłaty była wyższa o prawie 2000 zł od wskazanej WPS
	Kwota ustalona do zapłaty była większa od wskazanej WPS o prawie 200 000 złotych
	Kwota ustalona do zapłaty była większa od wskazanej WPS o koszty postępowania tj. ponad 2800 zł
	Kwota ustalona do zapłaty była o ponad 510 000 zł niższa od WPS i rozłożona na raty.
	Kwota ustalona do zapłaty była niższa od WPS o niecały 1000 złotych.
	Kwota ustalona do zapłaty była niższa od WPS o niecałe 3 000 zł.
	kwota ustalona do zapłaty była niższa o ponad 1300 zł od wskazanej WPS
	Kwota ustalona do zapłaty była mniejsza od wskazanej WPS o ponad 700 000 złotych ze względu częściowe pokrycie zobowiązania przez pozwaną przed zawarciem ugody
	kwota ustalona do zapłaty była mniejsza o ponad 600 000 zł od wskazanej WPS
	Kwota ustalona do wypłaty była o prawie 400 zł niższa od WPS.
	Kwota ustalona do wypłaty była mniejsza o ponad 100 000 zł od WPS.
	Kwestie uregulowanych w ugodzie rozliczeń wykraczały poza pierwotne powództwo - zapłacono ponad 30 000 złotych więcej i połowę kosztów zastępstwa procesowego.
	dochodzona pozwem kwota 60.000 zł - w wyniku mediacji: 40.000 zł
	dochodzona kwota 2600 zł; uzyskana kwota w mediacji 590 zł
	bardzo szczegółowo precyzowały kwestie związane z wykonaniem prac, których niewykonanie było podstawą do roszczenia finansowego.
	334.000 zł dochodzone pozwem, ugoda na 260.000 zł
O rozwód/separację	Żądania z pozwu w skutek mediacji zostały zmienione na orzeczenie rozwodu bez orzekania o winie z orzekania z wyłącznej winy pozwanego oraz ustalono alimenty na kwotę 400 zł z żądanych 800 zł.

	W ramach ugody strony ustaliły niższe alimenty, wypracowały plan wychowawczy i ustaliły miejsce zamieszkania dziecka.
	W ramach ugody Powódka cofnęła żądanie z pozwu dotyczące alimentów i ustalono, że Pozwany nie będzie zamieszkiwał w mieszkaniu oraz nie będzie miał roszczeń do niego w przyszłości.
	Strony zgodziły się na rozwód bez orzekania o winie, ustaliły kontakty z małoletnimi i plan rodzicielski.
	Strony zgodziły się na rozwód bez orzekania o winie, ustaliły inną kwotę alimentów oraz wypracowały plan rodzicielski.
	Strony zgodziły się na rozwód bez orzekania o winie, nie sprecyzowały kontaktów z dziećmi, ustaliły alimenty oraz wypracowały plan wychowawczy.
	Strony zgodziły się na orzekanie rozwodu bez orzekania o winie oraz ustaliły sposób wykonywania władzy rodzicielskiej, kontaktów z małoletnią i alimenty.
	Strony zgodziły się na orzeczenie rozwodu z winy obydwu Stron.
	Strony zgodziły się na orzeczenie rozwodu bez orzekania o winie.
	Strony zgodziły się na orzeczenie rozwodu bez orzekania o winie, ustaliły alimenty i kwestie związane z władzą rodzicielską oraz plan wychowawczy wspólnych dzieci.
	Strony zgodziły się na orzeczenie rozwodu bez orzekania o winie i ustaliły sposób podziału majątku dorobkowego w tym spłatę kredytu.
	strony zdecydowały się wycofać sprawę z sądu
	Strony uzgodniły w ugodzie poza kwestiami dotyczącymi orzeczenia rozwodu kwestie alimentów, sposobu wykonywania władzy rodzicielskiej oraz m.in. kwestię użyczenia matce mieszkania do czasu ukończenia szkoły przez młodszego z dzieci.
	Strony doszły do porozumienia co do przeprosin oraz uwarunkowały zapłatę kwoty żądanej w pozwie od wykonania jej ustaleń.
	sprawa o separację i alimenty; w wyniku mediacji strony wycofały sprawę z sądu
	Pozew dotyczył jedynie rozwodu bez orzekania o winie. W ugodzie Strony ustaliły kwestie władzy rodzicielskiej, alimentów, miejsce stałego zamieszkania dziecka i kontakty z nim.
	Poza ustaleniami dotyczącymi orzeczenia rozwodu bez orzekania o winie w ugodzie znalazł się również zapis odnośnie unieważnienia małżeństwa kościelnego.
	Poza roszczeniem orzeczenia rozwodu ugoda dotyczyła również władzy rodzicielskiej, alimentów i kontaktów z dzieckiem (plan rodzicielski).
	powódka wносиła o rozwód bez orzekania o winie, sąd zdecydował o rozwiązaniu małżeństwa z wyłącznej winy powódki
	powódka wносиła o orzeczenie separacji, pozwany o rozwód, przy czym w trakcie trwania postępowania sądowego powódka zmodyfikowała roszczenie o wносиła także o rozwód

	Nie zmieniona pozostała kwestia orzeczenia z winy Pozwanego. Strony odmiennie uregulowały kwestie władzy rodzicielskiej, alimentów i miejsca zamieszkania małoletnich. Nie uregulowały kwestii kontaktów i wspólnego mieszkania poza ustaleniami dotyczącymi ponoszenia na nie wydatków.
O ochronę/naruszenie dóbr osobistych	Uzgodniono w ugodzie treść publikacji, w postaci załączników i zrezygnowano z roszczenia finansowego w całości.
	Uzgodniono treść przeprosin i zrezygnowano ostatecznie z roszczenia finansowego.
	Strony zrezygnowały z wnioskowej w pozwie formy przeprosin i roszczenia finansowego. Ustaliły zasady zachowania siebie nawzajem.
	Strony zrezygnowały z rozliczenia finansowego kończąc spór przeprosinami wpisanymi do ugody.
	Strony zrezygnowały z publikacji oświadczenia we wskazanej w pozwie treści oraz roszczenia finansowego i ustaliły sposób akceptowalnego przez Strony wzajemnego traktowania na przyszłość.
	Strony wyjaśniły sobie kwestie związane z powodem złożenia powództwa i ustaliły sposób wzajemnego traktowania oraz działania w sytuacjach konfliktowych na przyszłość.
	Strony ustaliły treść oświadczenia i sposób jego przekazania potencjalnie zainteresowanym podmiotom przez pozwaną, rezygnując jednocześnie z roszczenia finansowego w całości.
	Strony uregulowały szczegółowo postanowienia związane z ich pochówkiem w grobie rodzinnym. Do ugody dołączone zostały oświadczenia sióstr stron o zgodzie na dokonane w nie ustalenia.
	Kwota uzgodniona do wypłaty była niższa od WPS o 2500 zł i rozłożona na raty.
	kwota dochodzona pozwem 109000 zł; kwota z ugody: 40.000 zł
	inne rozwiązanie mediacyjne - świadczenie w naturze zamiast zadośćuczynienia/odszkodowania
	Częściowo uzyskanie połowy odszkodowania + zwrot kosztów zastępstwa procesowego
Inne	Została ustalona niższa wartość przedmiotu sprawy od pierwotnej WPS o 5000 zł i uzgodniono mniejszą kwotę spłaty połowy majątku przez uczestnika o 2500 zł.
	Zawierała znaczące uszczegółowienie roszczeń z wniosku.
	w sposób bardzo szczegółowy regulowała złożone relacje i inne postępowania sądowy między stronami.
	ugoda częściowa, która następnie została wycofana przez strony
	Strony ustaliły o 15 000 zł wyższą wartość dzielonej nieruchomości, sposób jej podziału oraz zasady spłat i na podstawie ugody przed mediatorem zawarły ugody sądową.
	Strony na podstawie ugody dokonały polubownego podziału spadku, polegającego na wspólnym zbyciu nieruchomości i podziale środków pomiędzy nie.

	pozew dotyczył uznania za bezskuteczną umowy darowizny nieruchomości dokonanej przez dłużnika z pokrzywdzeniem wierzyciela, będącego w tej sprawie powodem, natomiast przedmiotem ugody była zapłata świadczeń pieniężnych
	Poza dojściem do porozumienia w kwestii opróżnienia lokalu Strony ustaliły kwestie spłaty nakładów na lokal poczynionych przez Pozwaną i poboczne istotne dla Stron kwestie.
	powód dochodził kwoty 28.740 zł, zmniejszonej do kwoty 15.000 zł w ramach ugody uzyskał 10.000 zł
	Kwota uzgodniona do zapłaty była niższa od WPS o prawie 175 000 zł.
	Kwota ustalona do zapłaty była niższa od WPS o 80 000 zł i rozłożona na raty.
	Kwota ustalona do wypłaty była mniejsza o 35 000 złotych od WPS.

TABELA P59. Czy orzeczenie w zakresie zatwierdzenia ugody zawartej przed mediatorem uprawomocniło się w sądzie I instancji?

	Częstość	Procent	Procent ważnych
Tak	157	84,0	98,7
Nie	2	1,1	1,3
Ogółem	159	85,0	100,0
Systemowe braki danych	28	15,0	
Ogółem	187	100,0	

TABELA P60. Jeśli orzeczenie w zakresie zatwierdzenia ugody zawartej przed mediatorem nie uprawomocniło się w sądzie I instancji proszę wskazać kto wniósł środek zaskarżenia i z jakiego powodu

	Częstość	Procent	Procent ważnych
	185	98,9	98,9
nie zatwierdzono ugody zawartej przed mediatorem ze względu na zawarcie ugody sądowej o zbliżonej treści	1	0,5	0,5
ugoda mediacyjna została wycofana przez strony, następnie strony dalej prowadziły spór po sądzie apelacyjnym	1	0,5	0,5
Ogółem	187	100,0	100,0

TABELA P61 Liczba dni od postanowienia o zatwierdzeniu / nie zatwierdzeniu ugody do prawomocnego orzeczenia

Rodzaj powództwa	N	Średnia	Mediana	Minimum	Maksimum
O zapłatę	61	3,7	0,0	0	57
O rozwód / separację	40	23,4	22,0	0	153

O ochronę/naruszenie dóbr osobistych	14	3,0	0,0	0	15
Inne	36	11,7	0,0	0	238
Ogółem	151	10,7	0,0	0	238

TABELA KRZYŻOWA P62. Czy w mediacji uczestniczył pełnomocnik/Czy i pozwany i powód z pełnomocnikiem

		Czy i pozwany i powód z pełnomocnikiem				Ogółem
		Nie - żadna ze stron	Tak - obie strony	Tylko powód	Tylko pozwany	
Czy w mediacji uczestniczył pełnomocnik?	Tak, we wszystkich posiedzeniach	0	48	12	3	63
	Tak, w części posiedzeń	0	4	2	0	6
	Nie	33	37	9	6	85
	Inaczej - opis	0	4	1	1	6
	Brak danych	0	20	4	2	26
Ogółem		33	113	28	12	186

TABELA P62. Czy w mediacji uczestniczył pełnomocnik?

	Częstość	Procent	Procent ważnych
Tak, we wszystkich posiedzeniach	63	33,7	39,4
Tak, w części posiedzeń	6	3,2	3,8
Nie	85	45,5	53,1
Inaczej - opis	6	3,2	3,8
Ogółem	160	85,6	100,0
Brak danych	27	14,4	
Ogółem	187	100,0	

Ad. TABELA P62. Czy w mediacji uczestniczył pełnomocnik? – odpowiedzi „inne”

Tabela 62.1 Czy w mediacji uczestniczył pełnomocnik/ powództwa?

	Czy w mediacji uczestniczył pełnomocnik?					Ogółem
	Tak, we wszystkich posiedzeniach	Tak, w części posiedzeń	Nie	Inaczej - opis	Brak danych	

Rodzaj powództwa	O zapłatę	38	2	8	5	9	62
	O rozwód / separację	5	4	58	0	4	71
	O ochronę/naruszenie dóbr osobistych	7	0	5	0	2	14
	4 Inne	13	0	14	1	11	39
Ogółem		63	6	85	6	26	186

TABELA KRZYŻOWA P62.2 Czy w mediacji uczestniczył pełnomocnik? Z podziałem na rodzaj sądu

	Czy w mediacji uczestniczył pełnomocnik?					Ogółem
	Tak, we wszystkich posiedzeniach	Tak, w części posiedzeń	Nie	Inaczej - opis	Brak danych	
Sąd Rejonowy	21	0	22	1	10	54
Sąd Okręgowy	42	6	63	5	16	132
Ogółem	63	6	85	6	26	186

TABELA 63. Inne obserwacje w zakresie skierowania i przeprowadzenia mediacji lub zatwierdzenia ugody mediacyjnej w podziale na kategorie powództw:

O zapłatę	<p>z protokołu nie wynika czy w mediacji uczestniczyli sami pełnomocnicy, czy także strony</p> <p>Wobec tego, że po wniesieniu pozwu do sądu sąd przekazał sprawę według właściwości z SR w Zielonej Górze do SR w Bydgoszczy, sąd przed skierowaniem sprawy do mediacji ustalał ze stronami telefonicznie gdzie powinna się odbyć mediacja z propozycją czy nie powinna się ona odbyć w połowie drogi pomiędzy Zieloną Górą, a Bydgoszczą. Pozwany wyraził zgodę na udział w mediacji w Zielonej Górze osobiście bądź przez pełnomocnika. Osobę mediatora SR w Bydgoszczy ustalił po kontakcie z koordynatorem ds. mediacji w Zielonej Górze. Po tym jak wskazany mediator odmówił prowadzenia mediacji sąd wskazał ośrodek mediacji, a nie mediatora. Z pieczętek mediatorów wynika, że jeden z dwóch prowadzących mediację mediatorów posługiwał się pieczętką "mediator sądowy", określenie to nie funkcjonuje w polskim porządku prawnym. Wobec nie wykonywania ugody przez pozwanego, powodowie w 2017 r. złożyli do sądu wnioszek o wydanie tytułu wykonawczego. Sąd postanowieniem z dnia 05.05.2017 r. wydał klauzulę wykonalności w części ugody nadającej się do wykonania i zasądził od pozwanego 144,00 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania klauzulowego.</p> <p>W październiku 2014 roku Powódka wystąpiła o przesłanie odpisu ugody z klauzulą prawomocności.</p> <p>W mediacji brali udział pełnomocnicy stron, natomiast z protokołu</p>
------------------	---

mediacji nie wynika że brały w niej udział same strony
Strony w ugodzie ustaliły, że z uwagi na to, że ugodę przed mediatorem zawarli w trakcie przeprowadzania przez sąd postępowania dowodowego to koszty przeprowadzonych opinii biegłych sądowych pokryją po połowie i sąd to uwzględnił w postanowieniu w przedmiocie zatwierdzenia ugody
Sprawa została skierowana do mediacji po wniesieniu pozwu, a przed złożeniem odpowiedzi na pozew. Sąd skierował sprawę do mediacji na posiedzeniu niejawnym kierując ją do lekarza specjalisty w zakresie przedmiotu roszczenia (refundacja kosztów świadczeń medycznych finansowanych przez NFZ z zakresu chirurgii plastycznej)
Skierowanie do mediacji było na innego mediatora z danego ośrodka mediacji, a mediacja była prowadzona przez 2 innych mediatorów - brak postanowienia o zmianie mediatora oraz informacji w protokole z mediacji o tej okoliczności
sąd skierował sprawę do mediacji do ośrodka bez wskazania osoby mediatora; mediację prowadzili 2 mediatorzy, z pieczętek wynika, że są stałymi mediatorami;
sąd nie nadał ugodzie klauzuli wykonalności - strony o to nie wnioskowały, a ugodę mediacyjną podpisał także mediator
sąd kierując sprawę do mediacji skierował ją do ośrodka mediacyjnego celem wyznaczenia mediatora do prowadzenia sprawy przez kierownika ośrodka; sąd jedynie zatwierdził ugodę mediacyjną, a klauzulę wykonalności wydał dopiero na wniosek strony;
Pozwany nie wywiązał się z ugody i była ona wykorzystana jako tytuł egzekucyjny.
Postanowieniem z dnia 25.10.2010 r. połączono sprawy II C 180/07 i II C 378/08 do wspólnego rozpoznania. Miało to miejsce po zakończeniu postępowania dowodowego w sprawie II C 378/08
Najprawdopodobniej akta sprawy zostały przesłane omyłkowo, gdyż w przedmiotowej sprawie nie doszło do mediacji ze względu na skuteczne cofnięcie pozwu przez Powoda przed pierwszą rozprawą.
na wartość przedmiotu sporu składa się w.p.s. wskazany przez powoda, tj. 1868,00 zł oraz w.p.s. wskazany w pozwie wzajemnym, tj. 193 487,00 zł, w sumie 193 355,00 zł
Mediator zrelacjonował przebieg posiedzeń mediacyjnych.
Mediator w protokole przedstawił szczegółowy przebieg spotkania oraz ocenił zachowanie Stron i ich pełnomocników w toku postępowania.
Mediator przesłał do sądu wnioski o zatwierdzenie ugody mediacyjnej, wskazując w jego treści, że strony przed mediatorem złożyły własnoręczne podpisy pod wnioskiem o zatwierdzenie ugody; mediator wniósł do sądu opłatę sądową w wysokości 50,00 zł.
Kwota wynagrodzenia została powiększona o podatek VAT.
Druga sprawa Ubezpieczyciela pozwanego przez Klienta reprezentowanego przez tę samą kancelarię gdzie zapłacono poza kwotą główną pełne koszty zastępstwa procesowego oraz część opłaty

	sądowej
	Choć mediator wystawił rachunek za mediację na Sąd, to ostatecznie go cofnął i przekazał informację o bezpośrednim rozliczeniu się ze stronami mediacji
O rozwód/separację	<p>Jedna ze stron na pierwszej rozprawie nie wyrażała zgody na mediację; strony zgodziły się na mediację i osobę mediatora wskutek udziału w postępowaniu informacyjnym prowadzonym przez mediatora, który w następstwie prowadził dalej mediację między stronami. W wyniku mediacji strony zawarły: 1. ugodę alimentacyjną; 2. porozumienie w kwestii warunków rozwodu; 3. plan wychowawczy; 4. ugodę dot. podziału majątku wspólnego. W związku z szerszym zakresem ugody niż przedmiot sprawy sądowej, powód rozszerzył powództwo o podział majątku.</p> <p>Większość dowodów stanowiły dokumenty dotyczące sytuacji majątkowej, zdrowotnej i zawodowej Stron (około 70). Sąd nie podjął żadnych czynności dotyczących postępowania mediacyjnego po wydaniu postanowienia o skierowaniu sprawy do mediacji.</p> <p>Większość dowodów przeprowadzonych to rachunki dotyczące sytuacji materialnej związanej ze sprawą - około 60.</p> <p>Uгода mediacyjna nie została wykonana co zgodnie z zamysłem stron (treść ugody) miało spowodować zapłatę kwoty 20000 zł na rzecz domu dziecka, jednakże Sąd odmówił nadania klauzuli wykonalności ugodzie.</p> <p>Strony w ugodzie mediacyjnej zobowiązały się, że złożą oświadczenie do banku o przejęciu przez jedną ze stron zaciągniętego wspólnie kredytu, a także że ustanowią rozdzielność majątkową, a sąd nie zatwierdził w tym zakresie ugody i nie wpisał tych zobowiązań do sentencji wyroku</p> <p>Strony najpierw wnosiły o wyznaczenie mediatora przez Sąd; Sąd to uczynił, w międzyczasie strony wybrały innego mediatora, lecz ostatecznie mediację prowadził mediator wskazany przez Sąd</p> <p>strona nie była zadowolona z wyroku sądowego sporządzonego na podstawie ugody mediacyjnej, skarżyła wyrok do sądu apelacyjnego ale bezskutecznie</p> <p>Sąd zlecił sporządzenie wywiadów kuratorskich przed pierwszą rozprawą; na pierwszej rozprawie strony zawarły ugodę sądową dot. kontaktów powoda z małoletnią córką; sąd w trybie zabezpieczenia zobowiązał powoda do płacenia świadczeń alimentacyjnych na rzecz małoletniej córki (800,00 zł) i oddalił wnioski pozwanej o zabezpieczenie w części dot. pieczy i miejsca zamieszkania małoletniej córki; pozwana złożyła zażalenie na w/w postanowienie; mediator składając wniosek o przedłużenie mediacji złożył częściowy protokół z mediacji, przy czym pod wnioskiem o przedłużenie mediacji podpisały się strony; sąd poinformował zarówno mediatora, jak i strony o przedłużeniu czasu na przeprowadzenie mediacji zgodnie z wnioskiem; sąd apelacyjny oddalił w całości zażalenie w przedmiocie zabezpieczenia; mediator przygotował ugodę mediacyjną, w której strony określiły że wnoszą o orzeczenie rozwodu bez orzekania o winie, miejscu zamieszkania małoletniej córki, władzy rodzicielskiej,</p>

	<p>alimenty, oraz mediator przygotował rodzicielski plan wychowawczy, który powtarzał część postanowień z ugody mediacyjnej, np. miejsce zamieszkania przy matce, władzę rodzicielską. Rodzicielski plan wychowawczy zawiera klauzule mediacyjną; sąd po otrzymaniu protokołu z mediacji wraz z ugodą i rodzicielskim planem wychowawczym wezwał strony do przedstawienia aktualnego stan</p>
	<p>sąd przed pierwszą rozprawą, na której na wniosek skierował sprawę do mediacji, zlecił przygotowanie wywiadu kuratorskiego</p>
	<p>sąd przed pierwszą rozprawą zlecił wykonanie wywiadu kuratorskiego; w trakcie trwania postępowania powódka wniosła o wyłączenie sędziego, Sąd Apelacyjny oddalił ten wniosek; mediator przeprowadził w jednym dniu po jednym spotkaniu indywidualnym z każdą ze stron i spotkanie wspólne;</p>
	<p>sąd przed pierwszą rozprawą zlecił wykonanie wywiadów kuratorskich; mediator w jednym dniu przeprowadził spotkania indywidualne z każdą ze stron i spotkanie wspólne; mediator sporządził ugodę i rodzicielski plan wychowawczy;</p>
	<p>Sąd nie podjął żadnych czynności odnośnie postępowania mediacyjnego po wydaniu postanowienia o skierowaniu sprawy do mediacji.</p>
	<p>Sąd nie podjął żadnych czynności odnośnie postępowania mediacyjnego po wydaniu postanowienia o skierowaniu sprawy do mediacji.</p>
	<p>Sąd nie podjął żadnych czynności odnośnie postępowania mediacyjnego po wydaniu postanowienia o skierowaniu sprawy do mediacji.</p>
	<p>Sąd nie podjął czynności odnośnie ugody mediacyjnej. W aktach brakowało części dokumentów.</p>
	<p>Przed pierwszą rozprawą sąd zlecił przygotowanie wywiadu kuratorskiego. Po uprawomocnieniu się wyroku w sprawie o rozwód powódka złożyła do sądu pismo dot. egzekucji zaległych alimentów do czego z informacji zwartych w piśmie pozwany się zobowiązał ustanie przed mediatorem, a czego nie wykonał. Powódka wskazała także na trudności w realizacji kontaktów ojca z dziećmi, gdyż według powódki pozwany nie jest zainteresowany kontaktami z najmłodszą córką. Przewodniczący wydziału odpowiedziała powódce długim pismem informacją ją, że sprawa o rozwód zakończyła się prawomocnie, ale jakie ma inne możliwości wykonywania postanowień wyroku rozwodowego i ugody mediacyjnej.</p>
	<p>protokół z mediacji zawierał szereg poufnych informacji z przebiegu procesu mediacyjnego</p>
	<p>Mediator złożył fakturę w którym policzył za 2 spotkania indywidualne i 1 spotkanie wspólne, które odbyły się jednego dnia, po 100,00 zł za każde spotkanie, tj. po 100,00 zł za spotkanie indywidualne trwające 30 min. Mediator sporządził ugodę mediacyjną oraz Rodzicielski plan wychowawczy, który stanowił załącznik do ugody mediacyjnej; ugodą mediacyjną dot. miejsca zamieszkania, władzy rodzicielskiej oraz nie orzekania o kontaktach; strony przed sądem na pierwszej rozprawie zawarły ugodę sądową dot. zabezpieczenia roszczeń alimentacyjnych do czasu prawomocnego zakończenia postępowania. Mediator</p>

10.10.2016 r. złożył wniosek o wypłatę należności m.in. za mediacje w niniejszej sprawie i 21.10.2016 r. zostało wydane polecenie zapłaty na całą kwotę.
Mediację prowadziła mediatorka, która jednocześnie sporządzała opinię o rodzinie w ramach OZSS
mediacja była prowadzona przez zespół mediacyjny (2 osoby)
do wspólnego rozpoznania Sąd Rejonowy w Myślenicach przekazał sprawę o zaspakajanie potrzeb rodziny
do ugody mediacyjnej dołączony plan wychowawczy małoletniego
do ugody mediacyjnej dołączony plan wychowawczy
do ugody mediacyjnej dołączony plan wychowawczy
do ugody mediacyjnej dołączony plan wychowawczy
do ugody mediacyjnej dołączony plan wychowawczy
do ugody mediacyjnej dodany plan wychowawczy dot. małoletniej
do ugody dołączony plan wychowawczy
do ugody dodany plan wychowawczy małoletniego
do ugody dodany plan wychowawczy
Brak jakichkolwiek działań ze strony Sądu odnośnie postępowania mediacyjnego - brak postanowienia o zatwierdzeniu ugody, przyznania wynagrodzenia mediatorowi, zwrotu wydatków.
Brak działań Sądu w odniesieniu do postępowania mediacyjnego. Wyrok wydany na podstawie uzgodnień dokonanych w postępowaniu mediacyjnym (ugody).
Brak czynności Sądu związanych z postępowaniem mediacyjnym po jego wszczęciu.
Brak czynności Sądu odnośnie postępowania mediacyjnego po jego wszczęciu.
Brak czynności Sądu odnośnie postępowania mediacyjnego po jego wszczęciu.
Brak czynności Sądu odnośnie postępowania mediacyjnego po jego wszczęciu.
Brak czynności Sądu odnośnie postępowania mediacyjnego po jego rozpoczęciu.
- ugoda mediacyjna była elementem protokołu, nie zaś jego załącznikiem- ugoda pokrywała się częściowo z rozszczeniami wynikającymi z pozwu, dlatego sąd wezwał o wskazanie stanowiska w pozostałych kwestiach

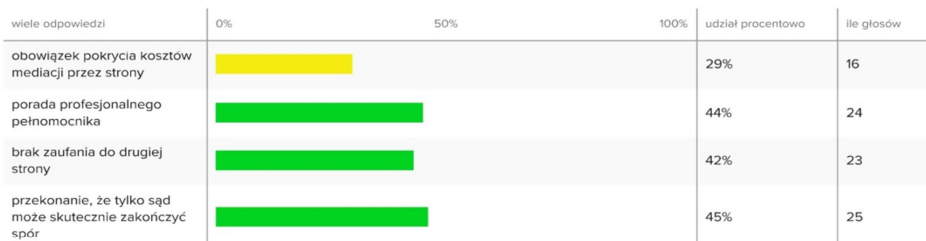
	- sąd dwukrotnie wydał postanowienie o skierowaniu do mediacji oraz jego doręczenie do mediatora; pomiędzy pismami z wnioskiem o skierowanie do mediacji zwrócił się pozwany- wraz z postanowieniem o zwolnieniu powódki od kosztów sądowych w całości, powódka otrzymała informację o mediacji
O ochronę/naruszenie dóbr osobistych	Mediacja prowadzona w kancelarii jednego z pełnomocników stron.
	ugoda mediacyjna objęła 2 sprawy ze wzajemnego powództwa stron
Inne	Wydaje się, że koszty mediacji w wysokości 1152 zł, które strony poniosły po połowie, nie zostały wyliczone zgodnie z rozporządzeniem wykonawczym, gdyż w sprawach majątkowych wynagrodzenie wynosi 1% wartości przedmiotu sporu, która w tej sprawie wyniosła 350,00 zł
	Ugoda mediacyjna zatwierdzona przez Sąd po spełnieniu się warunku i terminu określonego przez strony w ugodzie mediacyjnej.
	ugoda częściowa, która nie utrzymała się ze względu na rozbieżności pomiędzy stronami, co do pozostałych elementów sporu
	sąd skierował sprawę do Ośrodka Mediacyjnego przy ORA w Bydgoszczy nie wyznaczając mediatora; mediatora postanowieniami Sąd Arbitrażowy przy Izbie Adwokackiej w Bydgoszczy wskazał dwóch mediatorów, jednego prowadzącego, a drugiego koordynatora. Pod protokołem z mediacji widnieje pieczętka kancelarii adwokackiej adwokata prowadzącego mediację.
	Sąd skierował sprawę do mediacji do ośrodka mediacji nie wskazując mediatora i zobowiązując kierownika ośrodka do wskazania mediatora
	Sąd skierował sprawę do mediacji do ośrodka mediacji bez wskazania osoby mediatora, który został wskazany przez kierownika ośrodka; z pieczętek mediatorów wynika, że są stałymi mediatorami, ale nie wynika to z żadnych innych okoliczności.
	Sąd przed wydaniem postanowienia o skierowaniu sprawy do mediacji zobowiązał strony do złożenia w terminie 14 dni od dnia otrzymania zobowiązania oświadczenia o wyrażeniu zgody na mediację; mediator w rachunku do sądu wniósł o pobranie od kwoty wynagrodzenia zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych; sąd nakazał oddziałowi finansowemu sądu wypłatę mediatorowi 785,50 zł, a nie przyznane 1571,00 zł.
	Sąd nie podjął żadnych czynności odnośnie postępowania mediacyjnego po wydaniu postanowienia o skierowaniu sprawy do mediacji.
	potwierdzenie realizacji ugody zostało dokonane przez strony na ostatniej rozprawie; w trakcie rozprawy strony zrealizowały jeden z punktów ugody mediator podpisał się pod ugodą mediacyjną
	Mediatorka zamiast protokołu z przeprowadzonej mediacji przesała do Sądu dokument pn. sprawozdanie
	mediator wezwany na rozprawę ale nie wynika z akt sprawy by był przesłuchiwany
Mediator w protokole zamieści opisy spotkań zawierające oceny zachowania Stron i przebiegu posiedzeń.	

	Mediator opisał w protokole szczegółowo przebieg posiedzeń wraz z opisem stanowisk i propozycji, które w trakcie nich padły.
	mediator nie sporządza protokołu z mediacji, tylko jest obecny podczas rozprawy i potwierdza przed sądem ustalenia z mediacji
	mediator był jednocześnie biegłym sądowym i występował w mediacji w podwójnej roli, wynagrodzenie mediatora policzone wg stawek dla biegłych rzeczoznawców katach własnoręczne notatki mediatora z mediacji
	Jedna ze stron nie zapłaciła kosztów mediacji na rzecz Skarbu Państwa.
	brak wielu kluczowych dokumentów dot. postępowania mediacyjnego
	brak protokołu z mediacji, mediator obecny na rozprawie po przeprowadzonej mediacji, ale brak informacji by był słuchany jako świadek
	brak protokołu z mediacji
	brak formalnego postanowienia o skierowaniu stron do mediacji, brak protokołu z mediacji
	- sąd wskazał na błędy w ugodzie zawartej przed mediatorem,- ugoda sądowa nie została wykonana w pełni

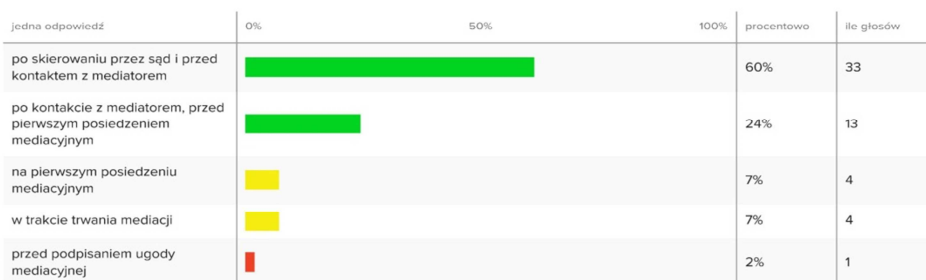
Załącznik 2 – Ankieta

Ankieta dotycząca stosowania mediacji w sprawach cywilnych

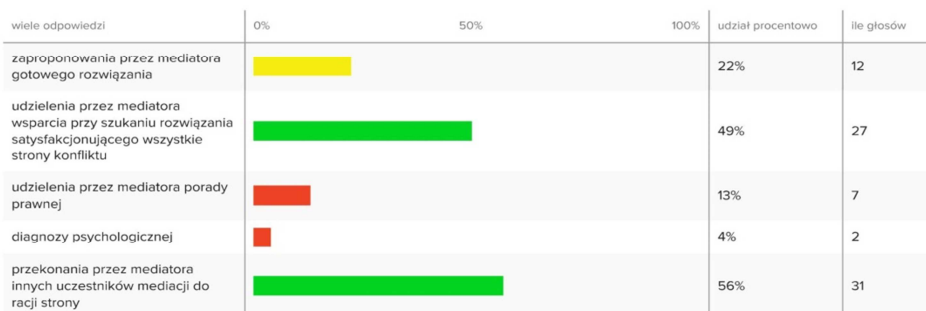
1 Z jakich powodów najczęściej strony odmawiają udziału w mediacji? Odpowiedzi: 55 (100%)
Pominięć: 0 (0%)

2 Na którym etapie mediacji strony najczęściej odmawiały udziału w mediacji? Odpowiedzi: 55 (100%)
Pominięć: 0 (0%)

3 Jakie oczekiwania zgłaszają strony mediacji w sprawach cywilnych? Odpowiedzi: 55 (100%)
Pominięć: 0 (0%)

4

Jak często zdarza się, że strony skierowane do mediacji przez sąd nie podejmują mediacji?

Odpowiedzi: 55 (100%)
Pominięć: 0 (0%)

jedna odpowiedź	0%	50%	100%	procentowo	ile głosów
często (powyżej 50% skierowanych spraw)				31%	17
rzadko (poniżej 50% skierowanych spraw)				60%	33
nie zdarza się				9%	5

5

Czy z informacji przekazywanych przez strony w trakcie trwania mediacji wynika, że zakres ustaleń w ramach mediacji pokrywa się z zakresem roszczeń zgłoszonych przed sądem?

Odpowiedzi: 55 (100%)
Pominięć: 0 (0%)

wiele odpowiedzi	0%	50%	100%	udział procentowo	ile głosów
pokrywa się z w całości zakresem roszczeń zgłoszonych przed sądem				16%	9
pokrywa się z niewielkiej części z zakresem roszczeń zgłoszonych przed sądem				11%	6
pokrywa się w znacznej części z zakresem roszczeń zgłoszonych przed sądem				51%	28
obejmuje inne kwestie prawne nie objęte roszczeniami zgłoszonymi przed sądem				51%	28
obejmuje inne kwestie pozaprawne				44%	24

6

Najczęściej strony w sprawach objętych mediacją reprezentowane są przez:

Odpowiedzi: 55 (100%)
Pominięć: 0 (0%)

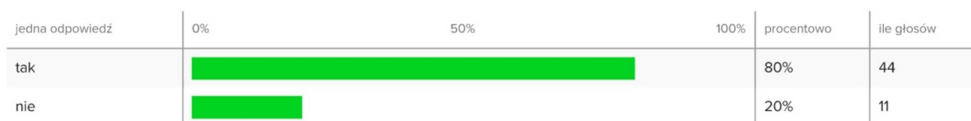
wiele odpowiedzi	0%	50%	100%	udział procentowo	ile głosów
profesjonalnych pełnomocników				91%	50
osoby decyzyjne (np. przez zarząd)				24%	13
upoważnionych pracowników				4%	2

7

METRYCZKA - Czy jest Pani wpisana/Pan wpisany na listę stałych mediatorów prowadzoną przez prezesa sądu

Odpowiedzi: 55 (100%)
Pominięć: 0 (0%)

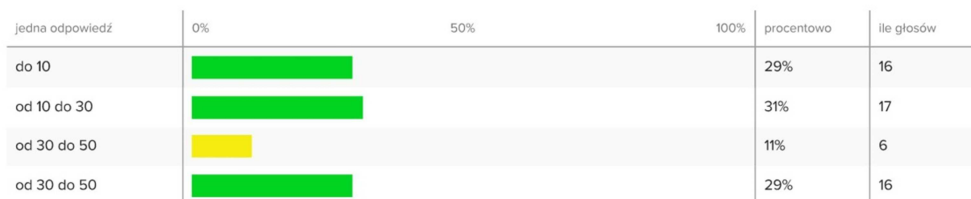
okregowego zgodnie z art. 157d ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych?

8

METRYCZKA - Ile rocznie prowadzi Pani/Pan mediacji ze skierowania sądu?

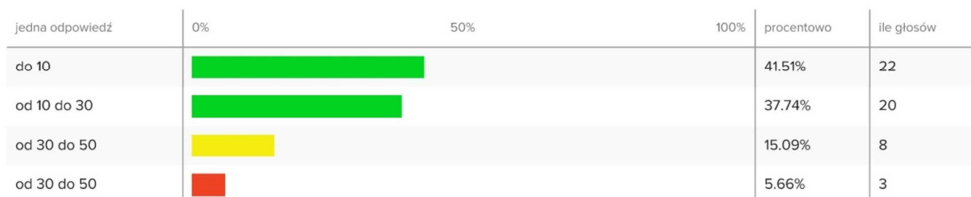
Odpowiedzi: 55 (100%)
Pominięci: 0 (0%)

9

METRYCZKA - Ile rocznie prowadzi Pani/Pan mediacji na wniosek stron przed wniesieniem sprawy do sądu (mediacji przedsądowych)?

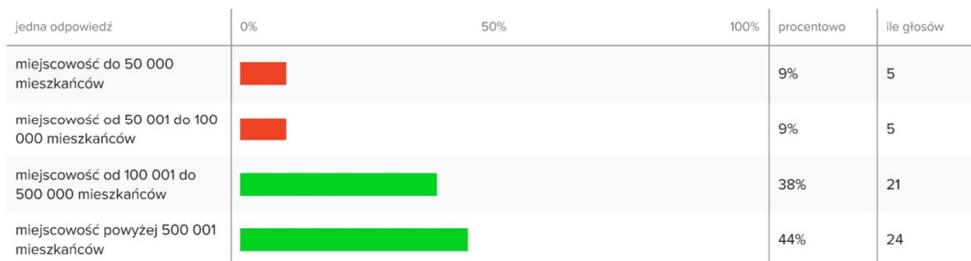
Odpowiedzi: 53 (96%)
Pominięci: 2 (4%)

10

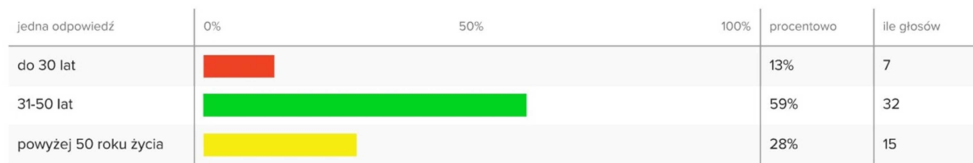
METRYCZKA - Proszę podać wielkość głównego ośrodka w którym prowadzi Pani/Pan mediacje?

Odpowiedzi: 55 (100%)
Pominięci: 0 (0%)

11

METRYCZKA - Proszę podać swój wiek

Odpowiedzi: 54 (98%)
Pominięć: 1 (2%)

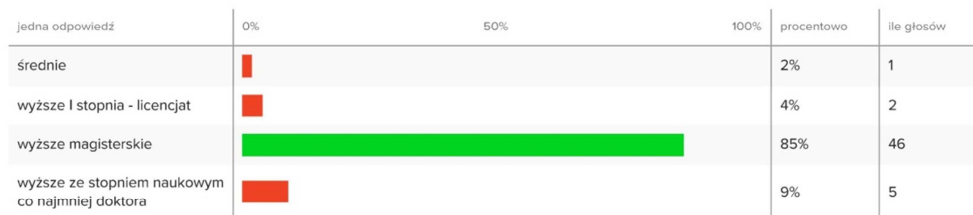
12

METRYCZKA - Jak długo prowadzi Pani/Pan mediacje?

Odpowiedzi: 55 (100%)
Pominięć: 0 (0%)

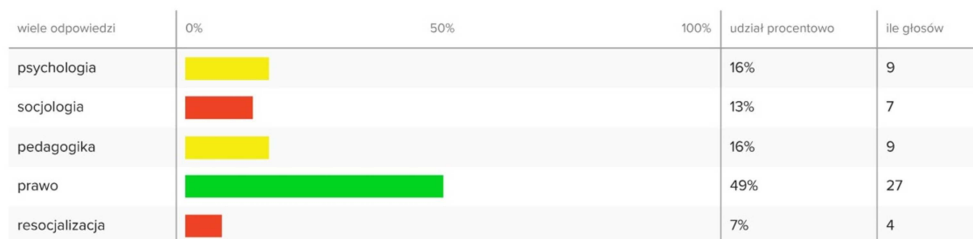
13

METRYCZKA - Proszę podać poziom posiadanego wykształcenia

Odpowiedzi: 54 (98%)
Pominięć: 1 (2%)

14

METRYCZKA - Proszę podać profil posiadanego wykształcenia

Odpowiedzi: 55 (100%)
Pominięć: 0 (0%)

↳ Odpowiedzi otwarte

Administracja	Respondent 8863738
ekonomiczne	Respondent 8863284
ściśle	Respondent 8861402
Ekonomia	Respondent 8860550
filozofia	Respondent 8860380
zarządzanie	Respondent 8540502
filozofia	Respondent 8485075
Logistyka	Respondent 8233153
filozofia	Respondent 8165127
nauki ścisłe	Respondent 8153644
psychoterapeuta	Respondent 8153585
ekonomia-finanse	Respondent 8152707
humanistyczne	Respondent 8152350
filozofia	Respondent 8151633